

**SZABOLCS-SZATMÁR
MEGYEI LEVÉLTÁR**

Közleményei

**Takács Péter:
A dadai járás parasztjainak vallomásai
1772.**

1723

78.502/3

„Állományellenőrzés.”

2009 MARE 3 1

Szabolcs-Szatmár Megyei Levéltár Kiadványai

II. Közlemények 3.

Parasztvallomások a dadai járásból

1772.

A forrásokat összegyűjtötte és jegyzetekkel ellátta:

Takács Péter

a történettudományok kandidátusa

Nyíregyháza, 1987.

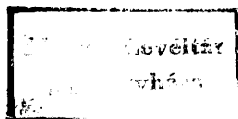
78.502/3

Szabolcs-Szatmár Megyei Levéltár Kiadványai

II. Közlemények 3.

Sorozatszerkesztő:
Dr. Gyarmathy Zsigmond

Lektorálta:
Varga János
a történettudományok doktora

Megjelenik a Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács VB. Tudományos
Koordinációs Bizottságának anyagi támogatásával

Meggyőződésünk szerint társadalom- és gazdaságtörténeti ismereteinknek nemcsak nagyfokú bővítését eredményezné az úrbérrendezés kilenc kérdéspontjára adott feleleteinek a levéltárakban őrzött egy-egy eredeti példányáról könyvekbe gyűjtött és magyarázatokkal is ellátott kiadása, hanem a belőlük kialakuló kép sok vonatkozásában az újdonság erejével hatna. Dr. Varga János a Magyar Országos Levéltár főigazgatója, e kötet lektora vélekedett így lektori jelentésében Takács Péter dolgozatáról. E véleménnyel teljesen azonosítjuk magunkat, mint kiadók és mint szerkesztő egyaránt. A Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács V.B. Tudományos Koordinációs Bizottsága nevében GYURÓ Imre tanácselnökhelyettes, mint a bizottság elnöke egyetértve a lektorral és a szerkesztővel jelentős anyagi támogatást nyújtott és a Szabolcs-Szatmár Megyei Levéltárral közösen vállalta a mecénás szerepét.

A levéltári közlemények sorozatában Takács Péter egész megyére kiterjedő összegyűjtött kéziratából most csak a Nagyhálasz, Gáva, Kisvárdai térségét, a volt valamikori dadai járásokból azt a területet, amelyik leginkább egybeesik a Rétköz földrajzi tájegységével, vagyis e térségről készített investigációk kerülnek kiadásra. Eltökélt szándékunk az, hogy ezt az igen jelentős forrásértékű anyagot e sorozat keretében meg fogjuk jelentetni. Bizonyosan az lenne a legjobb, ha valamennyi összeírás, vallomás egyetlen kötetben láthatna napvilágot, mégis vállalkoztunk a sorozatba történő széttagolásra, mert a legjobb szándékunkat sem követheti sem az anyagi fedezet elégséges mennyisége, sem a nyomdai kapacitás. Miért éppen ezzel a térséggel kezdjük? Szabolcs-Szatmár megyében az utóbbi évtizedben több tájegységében is szépen fejlődik

a honismereti és helytörténeti munka. Nyírbátor, Vásárosnamény, Kisvárda, Nagykálló és Mátészalka egyaránt értékes leírásokat adott eddig is könyvek alakjában az érdeklődők kezébe. Az utóbbi években Nagyhalász központtal a rétköziekben is ilyen értékes törekvéseket tapasztaltunk. Ugy véljük, hogy a már eddig megrendezett rétközi napok tudományos tanácskozásai is sejteni engedik, hogy ott is készülöben van valami, várhatóan fellendül a helytörténetírás. A megye tudományos műhelyei és irányító, koordináló központja segíteni kívánja a jószándékot, patronálni akarja azokat a törekvéseket, amelyek még meglévő fehér foltok megszüntetésére irányulnak. Bízunk abban, hogy az 1772-ben keletkezett leírások ezen a térségen kialakult mai élethez vezető nehéz utat segítenek majd felvázolni, innen indultunk és ide jutottunk.

A megyei Levéltár Évkönyv sorozatában közzé tette a Bél Mátyás nevéhez fűződő és munkatársainak tevékenységéből született megyeleírásokat Szatmárról, Beregről és Szabolcsról egyaránt. Itt van az idő tehát, hogy most kisebb egységekről és másfajta forrásanyaggal közelítsük meg múltunkat nem azért, hogy azon elrévedezzünk, hanem azért, hogy tanuljunk, segítsük megérteni a mai dolgainkat és járuljunk hozzá jövőnk jobb megalapozásához.

A kötet szerzője által írt bevezető nem pótolhatja még most azt a tanulmányt, amiben szükséges lenne néhány tudományos kérdésre feleletet adni. A lektor is felhívta a figyelmünket arra, hogy érdemes lenne megvizsgálni annak az okát, hogy éppen ebben a mikrorégióban miért a szabadmenetelű jobbágyok és a zsellérek közt az örökösök vannak többségben, holott országon belül éppen fordított a helyzet !? A kérdésre választ nemcsak

e kötet szerzője, hanem bármelyik helytörténeti kutatónk majd megadhatja.

Meleg szívvel ajánlom kutatóknak, honismereti aktivistáknak, tanár társaimnak és megyénk iránt érdeklődő valamennyi kedves olvasónknak ezt a kötetet is.

Nyíregyháza, 1987. május 2.

Dr. Gyarmathy Zsigmond

Bevezetés

A magyar történetírás sajátos fejlődése eredményeként a feudális kori Magyarország társadalmi struktúrájából legbelsőbben a jobbágyságot ismerjük, bár ennek is inkább rendi jellemzőit, jogi helyzetét, a rájuk vonatkozó országos és regionális statútumok, törvények alakulását, módosulását, a földesúri-jobbágy viszony változásait, és a paraszti réteg földhasználatának sokféleségét.¹ Kevésbé figyeltük azonban a föld népének életmódját, szokásait, kultúráját, hétköznapijait. Ez a forráskiadvány segítségére óhajt sietni azoknak, akik ez utóbbi kérdések iránt felébredt érdeklődésüket szándékoznak kielégíteni. A források 1772/73-ban keletkeztek. A Mária Terézia korabeli úrbérrendezés Szabolcs megyei anyagából a hajdani dadai járás paraszti vallomásait tartalmazzák: az Investigatiokat, amiket 1772-ben foglaltak írásba a faluról falura járó rendező biztosok.²

Az Investigatiok forrásértékéről, történetírásban hasznosítható tartalmukról Wellmann Imre már elmondta véleményét.³ Az általa elmondottakat főlegesenek tartom itt megismételni. Hozzátenni pedig csak annyit érdemes, hogy Szabolcs megyében lazább volt ebben az időben a közigazgatási fegyelem, mint Pest megyében, pontatlanabb az adminisztrációs munka, és egyike volt ez a megye mindig a történelem során azoknak, amelyek legélesebben szembeszálltak a központi akarattal, az úrbérrendezési pátenssel is. Az összeírók gyakran megelégedtek a paraszti vallomások pontokba tömörített lényegének a rögzítésével, ami elmosta a vallomások

nyelvi, stílisztikai értékét. Minőségbeli különbség azonban, hogy itt, Szabolcsban alig van 10-15 olyan nagybirtok, amelyek tömegesen foglalkoztatnak jobbágyokat. A falvak határa többnyire még közös használatban van, rendezetlen. Tucatnyi, olykor másfél-két tucat földesúr birtokol egy-egy községben egy-két-három, legfeljebb 5-10 jobbágyot és zsellért. A falvak határának használható részeit áradások, belvizek, mocsarak, roppant kiterjedésű erdők, nádasok szabják szűkre. Az elszaporodott számú kismemesség gyakran a jobbágyokkal közös szerződésben használja egy-egy község valamelyik határrészét.⁴ Az egy-két jobbággal rendelkező nemesek vagy végzetesen kiszípolozzák alattvalójukat, vagy éppen figyelmen kívül hagyják szolgáltatásait, és csak jogi garanciaként, és a birtokon belüliség hangsúlyozása okán tartják számon úrbéres alattvalóikat. Még egy jellemzőt meg kell említenünk Szabolcs megyét illetően. A vármegyében, különösen annak déli, alsó részében hatalmas praediumok, puszták nyújtózkodnak, amelyeket korábban örmények, görögök béreltek, de az örményeket, görögöket Mária Terézia éppen 1772-ben tiltotta el a puszták bérletétől,⁵ így használatuk - legalább kezdetben - nagyobb részt a falvak lakóira várt. Legelőt, rétet, szántót bőven találtak hát a parasztok, ha úrbéres viszonyukat fel is mondták, már akik felmondhatták.⁶ Nyomorúságosnak, szegénynek aligha mondható ebben az időben a Szabolcs megyei jobbágy élete, sorsa. De gazdagodónak sem. Az osztatlan, közös használatú határok, az évenként újra osztott szántók; a szántóföldi termést fogyasztó városi, iparos és kereskedő lakosság teljes hiánya értelmetlenné tette az ön-

ellátáson túli termelést, egyúttal lehetetlenné is tette mind a paraszti, mind a nemesi felhalmozódást. Máról holnapra éltek itt az emberek. Bő termésű, jobb időjárású években dúskáltak a javakban. Szűkebb termés, nagy aszály vagy nagyobb árvíz idején pedig a kisebb birtokú nemesek is éheztek, vagy legfeljebb halat, sulymot, csíkot, vadat ettek.

A felhalmozás, a takarékoság, a jövőre gondolás szinte teljesen lehetetlen. Szabolcs megye lakói - nemesek és nemtelenek - nem érzik az idő múlását. Évekkel, évszakokkal mérik a múltó időt. Az itt honos emberek életében két időpont fontos, az is csak megközelítően: a születés és a halál. Ami közte van, az nem több és nem kevesebb, mint a megváltoztathatatlan állandóság, amit csak az évszakok körforgása színezt, és néha-néha egy-egy betyár vagy lótolvaj mondákkal körített alakja izgalmassít. Szegénynek, elmaradottnak, kulturálatlannak azonban csak polgári értelemben nevezhető Szabolcsban a föld népe.

Természet és ember elválhatatlanul együtt él még ezen a tájon. De nemcsak táj és ember: nemes és nemtelen is, a későbbiek során már soha nem tapasztalható patriarchális egymásrataltságtan. Az utolsó történelmi pillanat Szabolcsban 1772, amikor még az ősi, évszázados hagyományok formálta életmód mindenütt tetten érhető. A lakosság száma és a föld eltartó képessége a legprimitívebb gazdálkodás mellett is összhangban van. Árutermelésről - bár a kereskedelem nem idegen a térség lakóitól - nem beszélhetünk. Kiveszik azonban a részüket a regionális termékcseréből. A Hegyalja, Bereg, Ung megye lakossága e térségben vásárolja meg az álta-

luk meg nem termelhető élelem jelentős részét. Dívik még a háziipar is, és a természet gyűjtögetéssel, halászattal való élése.

Régiónként különböző jellegzetességek figyelhetők meg. Különösen élesre rajzolódik a kontúr a Rétköz, a Nyírség, a Taktaköz és a szabolcsi Mezőség lakói között.

Kibányászhatatlan kincsesbánya külön-külön minden Investigatio, együtt pedig egy rég letűnt világ más formában sehol fel nem található dokumentumai. Összehasonlításra, elemzésre adnak alkalmat, és helytörténészek, néprajzosok aligha mellőzhetik tartalmukat. A honismeret, a helytörténeti munka segítésének és ösztönzésének a szándéka vezetett, amikor sorra szedtem ezeket a paraszti vallomásokat. Tanulmányozásuk során meggyőződtem róla, hogy határvöet jelentenek egy régi, múladozó, és egy születő új társadalmi, történelmi jelenség között. Tanulmányozásuk ezért is fontos. Remélem néprajzosok, honismerettel foglalkozók, helytörténészek és a községük múltja iránt érdeklődők egyformán hasznát látják majd.

Mielőtt sorra venném a dadai járás úrbéres lakosainak 1772-es vallomásait, szólnom kell a forrásközléssel kapcsolatos gondjaimról. Mindenekelőtt szeretném hangsúlyozni, hogy a legszigorúbban ragaszkodtam a vallomások tartalmi hűségének és archaizmusainak a megőrzéséhez, nem ragaszkodtam azonban minden esetben a betűhűséghez, amennyiben az a megértés rovására történt volna. "Javítani", a betűket "átírni" azonban csak ott merészkedtem, ahol minden községet érintő egységes eljárást alkalmazhattam. Ezeket a változta-

tásokat az alábbiakban részletezem:

Ha az értelmezés megkívánta, módosítottam a központosítást. Elhagytam a fölös vesszőket, ahol feltétlenül szükséges volt, pótoltam. Mondatzáró jeleket /pont, felkiáltó- és kérdőjel/ tettem ki, ahol hiányoztak.

A IV. kérdésre adott válaszokat minden esetben két részre bontva számoztam /erre 2-3 esetben volt szükség, ahol az írnokok a IV. pontra adott feleletek rögzítésénél nem említették ki a községek hasznait és kárait felsoroló szövegrészben az említett fogalmakat.

Minden esetben következetesen szárazmalmot, vízimalmot írtam, függetlenül attól, hogy a korabeli írnokok hogyan írták ezt a két fogalmat.

Ugyancsak következetesen a mérföld alakot használtam a szövegben előforduló formák - mértföld, mélyföld, mérföld, mért föld, mérd föld, mér föld - helyett.

A tartalomhoz és a központosításhoz igazodva, fölöslegesen tartottam a köznevek nagy kezdő betűit megőrizni, ezért olyan szavak, mint búza, árpa, len, kender, kukorica, lakos, jobbágy, helység, úr, földesúr stb. nagy kezdő betűjét kicsire változtattam.

Az eredeti számozás formáját: 1°, 2°, 3°, ... /primo, secundo, tertio, .../ és 1um, 2um, ... /primum, secundum, .../, ha nem szövegen belüli számozás volt, hanem felsorolás céljaira alkalmazták, elhagytam; az 1-9-ig terjedő kérdések jelölésére római számokat /I-IX./ használtam, a kérdéseken belüli felsorolások jelzésére pedig arab számokat. Ezzel egységesebbé és könnyebben követhetővé igyekeztem ten-

ni a forrásokat.

Minden esetben megőriztem a szövegben a földesurak és jobbágyok családi neveinek az eredetiben használt betűhű változatát, mert azoknak a napjaink helyesírási gyakorlatát követő alakjait a vallomásokhoz mellékelt táblázatokban megtalálja az olvasó, könnyen azonosítható módon.

A korabeli rövidítéseket feloldottam, és a mai helyesírásnak megfelelő alakban helyettesítettem be.

Néhány község vallomásában a gyalogh, megh, leg, uraság stb szavak néma "h" hangját elhagytam, s lett belőlük: gyalog, meg, leg, uraság, fog stb.

Ugyancsak minden esetben méh alakra javítottam a mélyh, méjh, mé alakokat, mint ahogyan a községek neveiből is elhagytam a fölös "h" hangokat.

A helység, melly, ell, kiss, árr, személyek, mellyik, újj alakok hosszú mássalhangzóit rövidítettem, és a mai írásmódnak megfelelően használom, mint ahogyan az is szót minden esetben leválasztottam az előtte álló szavakról, és nemis helyett nem is; helységbenis = helységben is; sarjútis = sarjút is stb. formában találja az olvasó.

Az említettek mellett néhány régi betűforma helyett a ma is használatosakat vettem alapul, természetesen a családnevek kivételével. Három betűforma szenvedett így változást: a tz = c; a ts = cs; cz = c. Ezt következetesen alkalmaztam, még akkor is, ha így a régi, archaikus ejtésforma domborodott ki. A nyelvjárási sajátosságokat egyébként is mindenütt megőriztem.

A felsorolt "változtatásokat" - a történelmi szöveg-ér-

telmezést nem csorbító - lehetők és szükségesnek tartot-
tam, mert egyrészt: helytörténeti kutatók, a községük múlt-
ja iránt önmaguk teljesebb emberré tétele okán érdeklődők
számára megkönnyítettem az archaikus szöveg megértését, ér-
telmezését; másrészt: nem érzem általuk csorbítottak a tu-
dományosság kritériumát sem, mert a közölt szövegek nem egy
kéztől valók. Olykor egy-egy község Investigatióján belül
is gazdát cserélt a toll, az pedig elég gyakori, hogy ugyan-
annak a községnek a Szabolcs-Szatmár megyei Levéltárban meg-
található két példányos vallomását két különböző kéz rögzít-
ette. Arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy a vallomásokat
sem egy embertől "vették ki" az összeíró biztosok. Volt ahol
az egész községet maguk elé idézték, de a földesurakat a fa-
lu bíróját, az esküdteket, több esetben két-három közönséges
lakost mindenütt. Kollektív munka eredménye tehát minden
egyik dokumentum tartalmilag és formailag is. Ilyen esetben
a betű- és ékezetű közlés szigora alól talán ma már menti
a történelemmel foglalkozó kutatót az is, hogy napjaink
technikai felkészültsége mellett - szerex, fénymásolat, mik-
rofilm - akár a nyelvészet, akár más szaktudomány művelői,
akiknek leginkább szükségük lehet a korabeli helyesírás,
betűforma és más jellegzetességek tanulmányozására, könnyen
hozzáférhetnek az eredetivel azonos értékű másolatokhoz. A
tartalmi hűséget és az archaizmust őrző forrásközlés azonban
a történettudomány és néprajz szaktudósai mellett szélesebb
közönséget is érdekelhet, hitem szerint érdekel is. Talán
megbocsátható, hogy rájuk is gondoltam a forráskiadvány ösz-
szeállításakor.

Mivel a jobbágyoknak minden községben, központilag megszerkesztett, a megyékhez nyomtatásban elküldött kilenc kérdésre kellett válaszolni, így a kérdéseket szükségtelennek tartottam minden esetben megismételni. A kérdések pontos szövegét közlöm a vallomások előtt.

Ugyancsak fölöslegesnek tartottam a minden község lakóinak vallomását lezáró, hitelesítő formulát minden esetben megismételni, mint ahogyan az összeírók latin nyelvű záradékolását sem közlöm minden dokumentum szövege után, mert ezekben csak amúgy is nyilvánvaló eltérések fordulnak elő, mint például az előzetes összeírás és falu-vallatás dátuma, a település neve. Ezért elegendőnek tartom, ha itt közlök egy, de minden esetben ismétlődő formulát.

A jobbágyok önvallomásukat a következő formulával hitelesítették:

Mi, ezen felül meg írt punctumok iránt az úrbarialis conscriptor urak által meg eskettetett helység lakosai, nem lévén pecsétünk /amelyik községnek pecsétje volt: szokott pecsétünkkel/, magunk keze kereszt vonásával /ahol a vallomástevő jobbágyok valamelyike írni tudott: rész szerint magunk saját keze írásával, rész szerint keze kereszt vonásával/ fent írt vallásunkat erősíttyük.

A dokumentumokat aláírásukkal vagy keresztvonásukkal hitelesítő jobbágyok nevei után vagy +-et tettem, vagy az m.k. /maga kezével/ rövidítést használtam, attól függően, hogy volt-é, aki saját maga írta alá az okmányt. Ebből az is kiderül, hogy miként alakult a paraszti záradék pontos szövege. Ahol pecséttel élt a község, ott az aláírásokat kö-

vetően jeleztem, hogy a község pecsétjét is használták.

Az összeírók latinul záradékoltak. Ebben rögzítették az előzetes nyomozás és a 9 kérdőpontra adott válasz felvételének időpontját, s azt, hogy az adott település előzetesen megeskettett jobbágjai kezük kereszt vonásával, esetleg aláírásukkal, községük pecsétjével, vagy az nem lévén, annak mellőzésével hitelesítették az előnyomozás és megvallatás tényét. Ezt követte az eljárást lezáró dátum, majd a három összeíró saját kezű aláírása, és mindháromnak a pecsétje.

Itt kell megjegyezni azt is, hogy a községek nevét - a sorszám után - ma használatos alakjukban adtam meg. Nyomban utána zárójelben a korabeli név- és írásformák szerepelnek. Itt tüntettem fel azt is, hogy ma melyik megyében található a település, ha az kívül esik a mai Szabolcs-Szatmár megye területén. A mai névalakból a legtöbb község korabeli nevére könnyen vissza lehet következtetni. Alig néhány esetben történt olyan névváltozás, amelyik eltakarja néha még az ott élő utódok tudatában is a hajdan volt névalakot.

Ilyen Óntelek, amelyik Dombrádba olvadt be, tehát Dombrád, 1 és 2. név alatt keresendő. Ilyen Búd és Szentmihály. E két község Tiszavasvári, 1. és 2. alatt szerepel. A dokumentumok, források közzlése előtt ennyit feltétlenül fontosnak tartottam elmondani, hogy ki-ki könnyebben eligazodhasson használatuk közben. Minden más problémára jegyzetek formájában igyekszem magyarázatot adni. És most következzenek az Investigációk.

A kilenc kérdés:

I. Vagyon-é mostanság úrbarioma ezen helységnek? ha vagyon,

minémű az? mennyi időtül fogva hozattatott bé?

II. Ha úrbarioma nincsen, az jobbágyi kötelességet teszik-é contractus szerént mind az jobbágyok, mind az zsellérek?

mennyi ideje már annak, hogy azon bé-vett szokás kezdődöt?

avagy contractusra lépett ezen helység a földes urasággal?

Nem de nem ezen mostani úrbariom, avagy contractusnak tétele előtt is voltak mások, és ha voltak? minéműek, és mikor kezdődöt ezen mostani szokásban lévő kötelességnek praestatió-ja?

III. Az hol úrbariomok, avagy contractusok nincsenek, miből álló a jobbágyságnak és zselléreknek adózása és kötelessége, a ki mostanság szokásban vagyon? mikor és mi módon hozattatott bé ezen kötelesség, és adózás?

IV. Minémő haszon vételei vannak ezen helységnek és határjának? avagy ellenben minémű károk szokták közönségesen érni őtet és határját?

V. Hány és minémű hold szántó földje és rétje vagyon egy egész házhelyes gazdának, és hány posonyi méröt vethet egyik-egyik hold szántó földjében? Nem de nem a rétjein sarjút is kaszálhat-é?

VI. Minémű és hány napi munkát vitt egy egy gazda eddig végben, és hány vonyó marhával? És az midőn az robotra mentek, és vissza jöttek, beszámáltattott-é azon járás-kelésnek ideje is a nap számhoz?

VII. Adnak-é az itt való lakossok az földes uraságnak kilencedet? Ha adnak minémű termésből és javakból adgyák azt? S mennyi időtül fogva? És vagyon-é a kilencedbéli adózás ezen nemes vármegyében más földes uraságnál is bévett szo-

kásban? Ezen kívül más adozás fejében mit szokott ekkoráig egy egy jobbágy adni esztendőnként az uraságnak, jelessül pedig ollyatin akár kész pénzből, akár más egyébből adatott adozás és ajándék miből álló volt?

VIII. Hány pusztá hely vagyón ezen helységben? Mennyi időtül fogva? Mi okból pusztultak el? És azon helyeket appertinentiajával együtt kik bírják?

IX. Ezen helységnek lakosi örökös jobbágyok-é, vagy nem?

Jegyzetek:

- 1/ Állításom bizonyítására elegendő Szabó István és Varga János felbecsülhetetlen értékű munkásságára utalni, hogy könyvészeti hivatkozás nélkül is belássa bárki: olyan mélységű elemzés mindmáig sem a nemességről, sem a rendi polgárságról nem született hazai történetírásunkban, mint amilyen mélységben a jobbágyság helyzete és története ismert.
- 2/ Felhő Ibolya szerk.: Az úrbéres birtokviszonyok Magyarországon Mária Terézia korában, I. Dunántúl, Bp. 1970. 13. oldal 5. sz. jegyzete szerint Szabolcs megyében 1771-ben zajlott az úrbérrendezés. A valóság azonban az, hogy az összeírások, a falvak megvallatása 1772 májusától novemberéig történt, egy-két esetet kivéve. Az Úrbáriumokat, a hozzájuk csatolt Tabellákkal 1773-ban kapták meg a falvak és a jobbágytartó földesurak. Szabolcs megye úrbérrendezésének iratanyaga: Szabolcs-Szatmár megyei Levéltár, Úrbarialia, IV. A. 1/g., 1350-1354. csomók. Az Investigatiók öt dobozban található a falvak betűrendjé-

ben, amit a megyei összesítő táblázat zár. Hozzájuk kapcsolódik tucatnyi kötetben a Tabellák sora az Urbárium szövegével, ugyancsak községsoros betűrendben. A Tabellák sorát is egy megyei összesítő zárja. A hiányzó vagy pontatlan adatokat a Magyar Országos Levéltár /MOL/ Helytörténeti Levéltár, Departementum Urbariale, Tabella urbariales anyagából, a Szabolcs megyei táblázatokból egészítettem ki. A MOL-ban Szabolcs megyét illetően csak az Urbáriumok és a hozzájuk csatolt Tabellák találhatók. Az Investigatiokat a megye hajdani tisztviselői nem küldték fel, mert két-két hiteles példányuk a megyei levéltárban található, tucatnyi községet kivéve. A hiányzó Investigatiok tartalmát a latin nyelvű megyei összesítőből kíséreltem meg helyreállítani.

- 3/ Wellmann Imre: A parasztság sorsa Pest megyében kétszáz évvel ezelőtt tulajdon vallomásainak tükrében, Bp. 1967. 5-96.
- 4/ Erre bizonyíték Tiszalök "nemes és polgári renden lévő" lakóinak szerződése Vay László földesúrral.
- 5/ Magyarország története, 1526-1790, szerk.: H. Balázs Éva - Makkai László, II. Bp. 1962. 487.
- 6/ Polgár története, szerk.: Bencsik János, Polgár, 1974. 134-226.

E helyen tartom szükségesnek és illőnek megköszönni azt a segítséget, amit e forráskiadvány összeállításához a Szabolcs-Szatmár Megyei Levéltár dolgozóitól, dr. Garmathy Zsigmond igazgatótól és munkatársaitól kaptam. Kö-

szönettel tartozom mindazoknak, akik véleményükkel, segítő szándékukkal és tettükkel lehetőséget teremtettek arra, hogy munkám eredménye és haszna a nyilvánosság előtt mérettessék meg.

+ + +

Dadai járás

1.

Taktabáj

/Baij, Baáj, Báy, ma: Borsod-Abauj-Zemplén megye/

I.-II.-III. Ezen Báy nevezetű helységnek, ember emlékezetitől, sem contractusa, sem úrbariuma ez ideig nem vólt, hanem mind az jobbágyok, mind az sellérek, hol marhával, hol gyalog szerben, az mint tudnia illik a tekintetes uraság kívánta, és az dolog időnek minémúsége hozta magával, az úrdolgára itten az határban hajtattak.

IV. Haszonvételei:

1/ Az határja ezen helységnek két járásra vagyon felosztva, melynek harmad része a tiszta ősz búzát, egyszeri trágyázással öt avagy hat esztendeig is annak rendi szerint meg-termi. Egyébb részei pedig az határnak a kéccerest, rost, árpát, zabot, kendert, kukoricát és egyébb efféle veteményeket, az esztendőnek minémúsége szerint, alkalmasan szokta meg termeni.

2/ Kaszáló réttye az lakosoknak bőséggel vagyon, mely

ha az árvíz hosszszason rajta nem áll, marhák tartására jó és alkalmas szénát terem, sőt ha rendkívül való szárazság, avagy rend felet tartó ár víz meg nem gátolya, minden esztendőben sarjút kaszálhatnak.

3/ Tokaj, Tarcál, Keresztúr az, hová ezen lakosok minden nével nevezendő el adó javokkal szoktak járni, leg-fel-lyebb egy mérföldre esnek; az holot annak idejében hasznosan eladhatták javokat, és árvíz nélkül való időkbén jó úton jöhetnek mehetnek.

4/ Mindenféle heverő és vonó marhájoknak, úgy csordájoknak és borjúknak számára, elegendő és bőséges legelő mezejek vagyon. Székek is vagyon annyi, hogy semmi féle marhájokat sózni nem szokták.

5/ Ezen határnak Tiszája és Takta nevezetű vize lévén, mindenfelé bövséges itatást ad marhájoknak.

6/ Az tekintetes uraságnak lévén az határban curialis erdeje, comissio mellet az lakosoknak szokott adni épületre, tűzi fát is, az határon lévő füzesekből ingyen ad tekintetes uraság.

7/ Ezen helységnek lakosi ez ideig királyi dézmát nem fizettek.

8/ Káposzta, hagyma és egyéb az féle kerti vetemények, szükségekhez képest elegendő terem; sőt az szomszéd hegy-allyai városokon pénzért is szoktak el-adni efféle zöldségeket.

9/ Az határjokban el-folyó, és annak minden esztendőben járó árjai, jó alkalmatosságot nyújtanak az lakosoknak a hajókkal fel és alá való kereskedésre, ha meg szokták vól-

na.

10/ Az szomszéd hegy allyai szőlők művelésére az lakosok, esztendőnt által el szoktak járni, az holott többnyire minden adójokat keresik, helyből is az nyári dolog idők alkalmatosságával, napi számokkal pénzt kereshetnek.

11/ Minden esztendőben, helység szükségére, szokott az tekintetes uraság 12 ember vágó rétet adni, melyből sem dézmát, sem harmadot nem vészen.

12/ Kender és len áztató vizek olykor kelletinél is több vagyon.

13/ Az helységben szárazmalmok vagyon, egyébként pedig vízi malmokban való örlés véget az hernádi malmokba, melyek két és három mérföldre esnek, szoktak járni, minden vám adás nélkül.

Kárai:

1/ Noha az felyebb tett haszonvételek megtaláltatnak ezen báji határon; panaszolyák mind az által az lakosok, hogy csak két járásban légyenek az szántó földek, azok is az trágyát meg kívánnyák; sőt némely esztendőkben a gyakor esőzések és hó vizek, vagy is föld árjai miat, vetéseiknek némely részeiben meg károsodnak.

2/ El-adó jószágoknak distractiojában annyiban gátolatatnak, hogy az árvíz idein bátorsággal nem jöhetnek mehetnek.

V. Ezen helységben sem a szántó földek, sem a rétek ez ideig nem a telekek minémőségéhez vóltak szabva; hanem marháák után osztattak minden esztendőben; de mennyi legyen egy egy gazdának, ezen meg esketett személyek nem tudhatták,

mivel egynek többecske vagyon, másnak ellenben kevesebb vagyon. Sarjút pedig az mint felyebb is meg mondatott, ha épen mostoha idők nincsenek, minden esztendőben kaszálhatnak.

VI. Minden egész ekés gazda maga erejével esztendőt által 12 nap szánt; az fél ekések pedig öszve fogván, ugyan annyi nap szántottak. Az gyalog szeresek, és az marhás emberek is, gyalog szerben az mikor és mennyire kellett és szüksége volt az tekintetes uraságnak, hajtattak esztendőt által az úr dolgára.

VII. Ember emlékezetitől fogvást, ezen helységnek lakosi, a tekintetes uraság engedelméből, kilencedet ugyan nem adtak; hanem ennek helyében mind őszi, mind tavaszi vetésekből tizedet fizettek. Egyébb adozás fejében, azon kívül, hogy egy karácsony tyúkját adott minden gazda, és a szüretre egy-egy szedőt, semmiféle pénzt avagy egyébb ajándékot a tekintetes uraságnak nem adtak.

VIII. Ezen helységben pusztá hely egy sem tanáltatik, sőt az gyeptől is teleket csináltak az lakosok.

IX. Egynehány szabad menetelű személyeken kívül, az több lakosok örökös jobbágyok.

Báj, 1772. szept. 25. Főbíró: Szabó János m.p.

Esküdtek: Szakáts György + Kiss András +
Tamás István +

Lakosok: Kertész András + Sándor György +

Báj pecsétje.

Összeírók: Csákányi József Törös Ferenc

Molnár Ábrahám

Balsa

I.-II.-III. Ezen fiscalis helységnek vagyon úrbariuma, mely is 1752-dik esztendőben az tekintetes Kamara Dominalis Széke által ki adatván, az oltától fogva a mellett adóznak. Mi-ből álljon penig egész adózások, annak valóságos, és ide zárt extractussából bőven ki teccik.

IV. Haszonvételei:

1/ Szántó földei ezen helységnek csak két nyomásban lévén, kevésségéhez képest az rost, árpát, zabot, kendert, lent, kukoricát és efféléket, az tiszta ősz búzán kívül, kö-zép szerűen meg termi.

2/ Ezen helységhez Tokaj várossa és más hegyallyai váro-sok egy mérföldnyire lévén, minden némű el adó javait jó áron el adhattya. Hozzá járul az is, hogy mivel az Kamara által bírattatik, az Tokaj vámon minden vám adás nélkül jö-hetnek, mehetnek jó úton mindenkor.

3/ Csordájoknak és vonó marhájoknak elegendő legelő he-lyek vagyon úgy szintén.

4/ Az falu alatt el folyó Tisza alkalmas itató helyek marháinak. Az pusztán penig elegendő kútyok vagyon.

5/ Tüzi fájok hasonlólul elegendő vagyon, épületre is, az midőn valamelyik gazdának szüksége vagyon, az tekintetes Ka-mara mindenkor, comissio mellett, szokott ingyen adni.

6/ Az midőn az helység határján lévő erdőben makk terem, más idegen előtt magok szükségére jutalmasson szokták meg szerezni.

EZ
E263

7/ Minthogy az tekintetes urasság az egész jószágában maga bírja az királyi dézmát, ezen helység lakossain soha sem szokta azt meg venni.

8/ Magok szükségére kerti vetemények elegendő vagyon. Dohányok jó féle terem, melynek el adásábúl mind portiójokat, mind egyébbszükségeket szokták telyesíteni. Komlót is, ha meg szokták vólna, szedhetnének elegendött. Úgy házak fedésére gyíkinnt is arathatnak.

9/ Közel lévén az hegy allyai városok határjain lévő szöllő hegyek, egész esztendött által, még tudnia illik a szöllő munka tart, annak munkájában pénzt kereshetnek.

10/ A Tisza közel létében, midön árvizes idök vannak, hajókon és csónokokon hasznoson kereskednek az közel lévő hegyallyai városokon.

11/ Maga határján hat kövü vízimalma vagyon az tekintetes urasságnak, melyben /:midön ár víz nincsen:/ eleget örhetnek. Egy órányi földre is vagyon öt kövü vízimalom, melyben is, midön apadni térnek a vizek, hasonlólul lehet örniek. Szárazmalmok is kettő vagyon, bent az helységben.

12/ Halászatnya a Tiszában jó és alkalmas vagyon.

Kárai:

Panaszollyák ezen helység lakosi, hogy

1/ csak két járásban légyen határjok, és trágya nélkül nem terem, söt ősz búzát trágyával, háromszori szántással is, nem terem meg határjok.

2/ Kaszállójok volna elegendő, és kétszer is lehetne kaszálni, de az sok aár vizek miat, melyek jární szoktak, magok kaszállóját nem kaszálhattyák, melyért is kintelenített-

nek a szomszéd helységeknek határjain szénát szerezni marhá-
joknak ki teleltetésére. De a midőn a Tiszának túl felől va-
ló részén, magok kaszallóját kaszálhattyák is, a kenyízlei
réven szekereknek és marhájaknak által költöztetéséért fizet-
niek kelletik, hogy haza hordhassák szénájokat.

3/ Száraz időkben kintelenítettnek más határookra menni
leneknek és kendereknek el ásztatására.

V. Sem szántó földök, sem kaszáló réttyek az telekeknek mi-
néműségéhez képest nem lévén ki szabva, ezen meg esketet
személyek nem tudják meg nevezni, hány hold fölgye és
réttye légyen egy-egy egész helyes gazdának, mivel kinek
több, kinek kevesebb találtatik. Sarjút penig, az mint fel-
lyebb mondották, igen ritkán kaszálhatnak.

VI. Minden egész helyes gazda 12 napot szolgáljt két vonó mar-
hával, de az robotra valo menetelek és vissza jövések bé nem
számláltatot az napi számba. Ezen kívül szüretre minden gaz-
da egy-egy szedőt adott, az kik az esztendőnek minéműsége
szerint hol tovább, hol kevesebb ideig tartatik a szüreten.

VII. Ezen helységnek lakossai ez ideig kilenvedet nem adtak,
hanem a tekintetes urasság engedelméből csupán egy dézmát,
úgy mint tizedet adtak ugyan az urasság számára, minden féle
mezei vetésekből, ki vévén az kendert és lent. Taxának penig
fejében egy summában fizetnek száz rhénes forintokat. Ezen
kívül semmi ollyas adózása nem volt, ki vévén azt, hogy az
midőn az tekintetes urasság kívánta, forspontot adtak.

VIII. Ezen helységben egy pusztá hely sem találtatik.

IX. Ezen helységnek lakosi mind szabad menésű jobbágyok.

Balsa, 1772. máj. 27. Főbíró: Kis Csimbok István +

Esküdtek: Szabó Illés + Varga János +

Munkácsy Dániel +

Lakosok: Zsaka László + Bodnár György +

Balsa pecsétje.

Összeírók: Csákányi József Törös Ferenc

Molnár Ábrahám

Balsa úrbárium:

Balsa község lakói az 1753-as évre árverezett mészárszékot kibérelték száztíz, úgymint 110 forinton, mely összeget, negyedévi részletekben kötelesek az uradalom kasszájába befizetni.

Mindenfajta termésből tizedet kötelesek adni, melyet az uradalom magtárába kell szállítaniuk.

Az uradalmi szüret alkalmával, régi szokás szerint, évenként pedig minden gazda egyenlően 12 nap munkát köteles adni.

Korcsmát egy negyedévig, mindenfajta italra, Szent Mihály naptól új esztendeig tarthatnak, úgy azonban, hogy az uradalom folytonosan korcsmáltat.

Rakamaz kamarai helységben, 1752. december 9.

báró Vétsey József m.p. Szustrik András László m.p.

kamarai tanácsos

tanácsos és jelenlegi kiküldött

Thurzó György m.p.

kamarai számtartó

Tiszabercel

/Bercell/

I.-II.-III. Ezen Bercel nevezetű helységnek, az mostan élő emberek emlékezetitül fogvást sem úrbárium, sem contractusa nem vólt, hanem mivel több földes úr bírja az helységet, te-cése szerint mindenik úr dolgásztatya maga embereit, az mint tudnia illik az idő kívánta, és az dolognak mivólta hozta magával.

IV. Haszonvételei:

1/ Két járásra vagyon fel osztva ezen helységnek határja, melyek alkalmas esztendőekben az rost, zabot, lent, kukuricát meg termik minden trágyázás nélkül. Ősz búzát pedig, árpát, tavasz búzát, minthogy sokszori próbájok után határjok meg nem termi, nem is vetnek.

2/ Kaszálló réttye határjokban az lakosoknak szükségekre elegendő vagyon, melyen ha az közel folyó Tiszának árja sokáig nem fekszik, s jó esztendő vagyon, jó és marha tartásra alkalmas szénát terem, sőt olyankor sarjút is kaszálhatnak.

3/ Az hegy allyai városok, nevezetesen Tokaj, Tarcál, Keresztúr s többek két és három mérföldnyire lévén helyhesztette ezen helységhez, ez helység lakosinak jó és hasznos piarcok mindenféle el adó javaiknak distractiojára.

4/ Mind az falu alatt, mind kívül az határookban, marhá-joknak alkalmas itató helye bőven vagyon. Sőt sós vizek is vagynak, és elegendő székek, és ugyan azért soha sem szokták

marhájokat sózni.

5/ Aprólékos épületre való fájok, úgy tüzelésre valók, határjokban találtak.

6/ Eddig való időkben, az midőn az erdőben mak termet, szabados makkoltatása volt az lakosoknak, de az elmúlt esztendőben fizetésért engettetet meg nékiek.

7/ Jó és alkalmas esztendőkben káposztájok s egyéb kerti vetemények, házi szükségekre, elegendő terem.

8/ Házak fedésére meg megkívántató nádgyok és gyíkinyek az lakosoknak bűvön vagyon, sőt az ki vágni nem restelli, pénszt is kereshet belőle.

9/ Az közel lévő hegy allyai szőlők művelésére el járván az lakosok, többnyire egész esztendőbéli adójokat onnet szokták meg szerzeni.

10/ Szent Mihály napjától fogvást új esztendő napig való kántora vagyon az helységnek.

11/ Len ászató vizek kelletinél is több vagyon.

12/ Két vízimalmok az határban, bent pedig az helységben, **sz**ükségekre két szárazmalmok vagyon.

13/ Az egész határjokban szabados halászatgyok vagyon.

Kárai:

1/ Panaszollyák ellenben az lakosok, hogy határjoknak szűk vólta miat kintelenítetnek vidékre szorulni. Sőt, az mi kevés szántó fölgyök vagyon, annak is némely részét az ár víz vesztegeti.

2/ Árvíznek idején mindenféle marhájoknak kintelenítetnek vidéken legelést szerezni.

3/ Az vizeknek gyakor ki öntése miatt szénájokban és

kaszálójokban majd minden esztendőben károkat vallanak.

4/ Hogy az hegy allyai városokra való járásokkal sok helyeken kellett vámot fizetni. Sőt, ha vízen vagy jégen mennek is, meg vámolttatnak.

5/ Az nyári ár vizek miatt el béka nyálosodván az széna, gyakran szenyvednek marha dögöt, s az miatt juhokat egy átaljában soha sem tarthatnak.

V. Ezen helységben az telekek minéműségéhez képest nem voltak ez ideig ki szabva az szántó földek, hanem kinek többet, kinek kevesebbet szokot az földés ura adni minden esztendőben. Ugyan azért ezen meg eskettetet személyek nem tudgyák elő adni, hány hóld szántó fölgye és réttye légyen egy-egy gazdának, hanem az személy szerint lejendő conscriptiobul büvvebben ki fog teceni. Sarjút pedig, az mint fellyebb is meg mondatot, alkalmas esztendőben az réttyeken kaszálhatnak.

VI. Több földes urai lévén ezen helységnek, nem egyaránt tették ez ideig jobbágyi kötelességeket, hanem az méltóságos jászoi praepost úr örökös jobbágyi minden héten, hol két-két ökörrel, hol pedig gyalog szerben, két-két napot szolgáltak. Az szabad menetelűek pedig hét napot szolgáltak gyalog szerben, és hét márjást fizettek.

Tekintetes Bessenyei Sigmond uram örökös jobbágyai, az mikor magoknak tecik, akkor tellyesítik jobbágyi kötelességeket kézi munkájokkal.

Nemes Órmós György uram örökös jobbágyai kézi munkával mintegy 40 napot szolgálnak esztendőt által. Marhával pedig nem szoktak.

Nemes Komáromy Borbála leány aszszony örökös jobbágyi minden

héten, hol marhával, de többnyire gyalog szerben, két-két napot szolgálnak. Az taxások hét napot szolgálnak gyalog szerben, és 7 márjást fizetnek.

Tekintetes Potoczky Imre uram jobbágyi miden héten gyalog két napot szolgálnak. Az taxások pedig hét-hét márjást fizetnek.

Tekintetes Erdődy István uram jobbágyi három mérföldnyire járván úr dolgára, többnyire két-két hétig úrdolgoztak minden szántásnak idején, de se menése, se jövetele nem számláltatott az napi számhoz.

Tekintetes Patay Samuel uram jobbágyi két hetet gyalog szerben szolgáltak, és két hétig szüreteltek. Ezen kívül hat rénes forintot fizettek.

Nemes Gondel István jobbágya mintegy 40 napot szolgált.

Tekintetes Balog Sigmund uram embere hét napot szolgált marhával, és 7 márjást fizetett.

Nemes Kereky Ferenc uram taxasa esztendőnkint 5 márjást fizet.

Szűts Mihály uram taxása egy német forintot fizetett.

VII. Az méltóságos jászoy praepost őr és Potoczky Imre uram emberei tizedet adnak mindenféle földi veteményekből. Az többi földes uraságnak pedig semmi effélét nem adnak emberei. Egyéb adozás fejében pedig semmi névvel nevezendő adót nem fizettek az uraságnak.

VIII. Ki vévén két puszta helyet, melyeknek egyikéből az ember ki holt, s a másikkból pedig el szökköt az előt mintegy 16 esztendővel, egyeb puszta hely nem találtatik. Ezen két teleket pedig tekintetes Erdődy István úr bírja.

IX. Ezen helységnek lakosi rész szerint örökös, rész szerint szabad menetelű jobbágyok.

Bercel, 1772. nov. 20. Főbíró: Tót Mihály +

Esküdtek: Hegedűs Mihály + Szabó Mihály +

Tót Pál +

Lakosok: Farkas Ferenc + Pap István +

Bercel pecsétje.

Összeírók: Csákányi József Törös Ferenc

Molnár Ábrahám

4.

Berkesz

I.-II.-III. Ezen helységnek mostanság úrbáriumma nincsen, sem contractus szerint nem tészik az jobbágyok és zsellérek kötelességeket, hanem az lakosoknak emlékezetitül fogvást csupa szokásból robotáznak, az uraság parancsolattyához képest hol marhával, hol gyalog szerben.

IV. Haszonvételei:

Ezen helységnek és határának következő haszon vételei vagynak, úgy mint:

1/ Az földnek jó némű néműsége és termékenysége mind az három járásban vagyon. A búzát, kéccerest, rost, lent, kenderet és zabot, az hová vetni szokták, meg termi.

2/ Az kaszáloin, ha alkalmas időben kaszállják, széna is az marha tartásra alkalmas csinálódik; melyekhez az ár-víz soha nem fér.

3/ Vásárokra Kisvárdában másfél mérföldnyire, Madára két mérföldnyire, Kállóban is két mérföldnyire, az hegyallyai

városokra pedig mint egy öt mérföldnyire, valamint Debrecenben is hat mérföldnyire el járnak, az holott termet javaikat jobb áron el adni szokták. Mert az, ki úgy akarja adni, amint ezen a környéken el kelni szokot, nagy ország úttyában lévén az helység, mások felett helyben is, mindeneket kész pénzen, hamarébb el adhatták.

4/ Mind teheneknek, mind nevedéken marháknak, valamint kaszállás után, úgy az előtt is, elegendő legeltetése vagon az határban.

5/ Itató vizek jók, közel és elégségesek találtak az határban. Még pedig körülöttek székes helyek is vagnak, az mely az marháknak igen hasznos.

6/ Az telekeken közönségessen elegendő káposztát, hagymát és tövis répát szoktak termesztetni.

7/ Nádas helyek az határon vagnak, melyekből tüzelni szoktak a lakosok. Szalmája is a szántó-vető embereknek elég-séges terem.

8/ Az mint felyebb meg írva vagon, az hegyallyai városok öt mérföldnyire esvén, az mely ember kapával napiszámot keresni akarna, ottan leg inkább az szőlőkben annak idejében elég munkát lelhet. Helyben is, leg inkább őszkor, káposzta és efféle szekerezésekkel pénzt kereshetnek.

9/ Az kender és len ásztatásra elegendő alkalmas vizek találtak.

10/ Vagon az helységben jó szárazmalom, kívül pedig mintegy fél orányira jó vízimalom az falu határan. Hasonló képpen az uraság éppen az helység végén más vízimalmot is igyekezik csináltatni, minthogy ez előtt is azon helyen vízimalom

vólt, az hová egy és két vékát csak a hátán is könnyen el fog vihetni az lakos, és ezen malmok egész helység szükségére elegendők. De ezeken kívül Laskodon, Tason és Téten, leg felyebb egy mérföldnyire, alkalmas vízimalmok találtnak.

11/ Az uraság engedelmével rakottya vesszszökbül minden féle szükséges és jó kasokat szoktak csinálni és pénzen el adni. Hasonló vesszszöket Nyíregyházára hordani, az hol akár pénzt, akár életet adnak érte.

12/ Hordani ugyan eddig a szölös helyekre nem szokták, de oly kötö sásat bővön terem az határ, melyel a szölöket kötözni szokták.

13/ Ezen föld mind méh tartásra, mind dohány csinálásra igen alkalmas.

14/ Káposzta itten oly bövséggel terem, hogy minden esztendőben közönségessen pénzt is vesznek belöle az lakosok.

15/ Az szorgalmatosabb gazdák tekenösbékábül is alkalmas hasznot vesznek, a mint hogy némelyeknél ususban is vagon efféle kereskedés.

Kárai: Ellenben penig következendö fogyatkozások vagynak ezen helységnek határában az lakosok közt, úgy mint:

1/ Az midön az Hegyallyára mennek, Tokajnál vámot fizetni kéntelenek, még penig az árvíznek idején, az rakomazi töltésekre nézve kétszeresen.

2/ Az vonó marhájoknak alkalmasabb vóltáért, az ramocsaházi szomszed határban, egy-egy napi szántásért és ugyanannyi kaszállásért, legelő mezött szoktak bérelni.

3/ A kaszáloin soha kécer kaszálni nem lehet.

4/ Nem mindenkor, mikor akárnának avagy töllök lehetne,

adódik alkalmatosságok az bérért való szekerezésre, minthogy a só házak is távolvly vagynak, és ezen a környéken fabrikák nem találtattnak.

V. Sem szántó földek, sem az rétek az telekeknek minéműségekhez nem lévén szabva, ezen meg esketetett személyek nem tudják meg mondani, hogy hány és minémű hóld szántó fölgye és réttye legyen egy egész ház helyes gazdának, mert kinek több, kinek kevesebb találtatik. Sarjút pedig, a mint felyebb is meg mondották, kászalni nem lehet.

VI. Az örökös jobbágyok rend szerint minden masodik hetet úr dolgában szokták tölteni, hanem ha az szükség úgy hozza magával, néha két három hétig is úrdolgán tartattnak, de csak ugyan azon hoszszú szolgálat, vagy elébb, vagy azután nékiek az rendes úr dolgában bé számláltatik. Az taxások pedig esztendőnként csupán csak tizenkét napot szolgálnak, és mind ezek az hol kívántatik négy ökörrel is, az hol pedig ökör nem szükséges, gyalog szerrel. Robotra valo meneteleknek és jöveteleknek ideje nem számláltatott az napi számban.

VII. Engedelemmel lévén az uraság, semmi termésbűl kilencedet az földes uraknak nem adnak. Nem is tudják más helység jobbágyainál vagy on-é ususban a kilenced adás, hanem egy-egy gazda egy-egy karácson tyúkot szokot adni. És az tekintetes Vay István úr és Josa Miklós úr jobbágyai mint egy négy fontnyi fonalat szoktak fenni az uraság szöszebűl.

VIII. Ezen helységben egy pusztza telek sem találtatik.

IX. Ezen helységnek lakossai nagyobb részint örökös jobbágyok. Találtatnak pedig egy nehány szabad menetelű lakosok is.

Berkesz, 1772. máj. 23. Főbíró: Pócsi János +

Esküdtek: Ósz Mihály + Balogh Mihály +

Nagy István +

Lakosok: Batáry János + Dajka András +

Összeírók: Bessenyei László Ifjú Ormós Miklós

Nagy József

5.

Beszterec

I.-II.-III. Sem úrbariuma, sem contractussa nincsen ezen helységnek, hanem emlékezetektől fogvást, az örökös jobbágyok a földes urakat úr dolgával szolgállyák, a szabad menekelűek pedig bizonyos summa pénzt fizetnek esztendő által.

IV. Haszonvételei:

Ezen helységnek és határjának következő haszon vételei vagynak. Úgymint:

1/ Ezen kis határjok három nyomásra vagyón fel osztva, és az gabonát minden resziben meg termi.

2/ Vagynak széna termő réttyei, melyeken a marha tartásra alkalmas széna terem.

3/ Az hegyajjai vásáros városok 4 s öt mérföldnyire, Kisvárda és Nagy-Mada három mérföldnyire esvén, adás-vevés végett azokra járnak. Jóságokat alkalmas úton hordhattyák, és el is adhattyák.

4/ Találkozó kevés marhájoknak elegendő legelő mezeje vagyon.

5/ Itató vizei igen is bőven vannak.

6/ Az házak mellett alkalmas kertek vannak, melyekben káposzta, tök és efféle zöldségek, magok szükségekre terem.

7/ Nád és gyékény elegendő terem a határban, mind épület fedésre, mind tűzre alkalmas.

8/ A Szent Mihály napjától fogva új esztendeig való korcsma árultatással szabad ezen helységsce.

9/ Kender és len ásztato vizek elegendők vagynak ezen helység határján.

10/ Gyékény bővonn lévén ez helység határján, abból szerre való gyékenyeket és kasokat, kosarakat csinálnak, pénzen is el adogattyák.

11/ Az uraság hálójával jó erős télben halászván, fáradsagokért felét az hálnak szokták ki adni az helység lakossainak, kit esztendönként jó pénzen el szoktak adni.

12/ Az helységben magának az helységnek vagyon edj szárazmalma, melyel öröltetésbéli szükségeket bé érik.

Kárai:

Ellenbenn pedig következő fogyatkozásai vannak ezen helységnek és határjának:

1/ Az határja az nagy tóktól elnyomattatván, mind szűk, mind az tiszta búzát, árpát, lent és kendert meg nem termi. Találtato kevés szántó földjeit is néha az árvíz felébe is meg vesztegeti.

2/ A kaszállójok oly szoros helyeken vagyon, hogy míg csak az erős tél miá a vizek meg nem fagnak, szenájokat házokhoz sem hordhattyák, és ha tavaszkor az víz sokaig az kaszállójokonn hever, sarjút sem lehet kaszálni.

3/ Nagy árvíznek idején anynyira meg szorul legeltetés-

ben marhájok, hogy semlyékes és lápos helyekre kéntelenítetnek hajtani. Az károk is olykor-olykor a marhájokban szokott esni.

4/ Királyi dezmával terheltetik ezen helység.

5/ Az Hegyajjára járván, tokai hídon nagy vámot kéntelenítetnek fizetni, még pedig árvíznek idején az rakomazi töltésekre nézve kéccerest.

6/ Ezen helységből, az víz fagyáson kívül, egész esztendőben szárazon ki nem járhatnak az lakosok, hanem marhájokat hol úszoban, hol gázloban hajtogattyák, magok pedig csónakokon kéntelenek ki s bé költözniek.

7/ Sem épületre, sem tűzre való fájok nincsen a határban.

8/ Szoros helyen, és az ország úttyátúl tavóllly lévén ez helység, a pénzért való szekerezésre nincsen alkalmatosságok.

V. Az víztül fent maradt szánto földjecskéjeket esztendőként nyállal élvénn, edj-edj gazdának edj-egy mezőre szokot jutni 4 posonyi mérő alá való szántó föld. A kaszállok pedig régtül fogva ki lévén köztők osztva, egy-egy gazdának négy szekérre való szénája vagyon, egy gazdán kívül, kinek csak 2 szekérre való vagyon. Sarjút pedig, amint meg vagyon mondvá, a midőn a víz sokáig kaszállojokonn hever, nem lehet kaszálni.

VI. Be vett rend szerint minden második hetet úr dolgában töltik ez helységben lévő örökös jobbagyok, hol gyalog, hol marhával, amint az uraság parancsollya. Robotra meneteleknek és vissza jöveteleknék is ideje az úrdolgai napi számhoz

számláltatik.

VII. Az itt való lakosok semmi némű kilencedet nem adnak, hallják hogy ezen nemes vármegyében, némely helységben meg veszik a földes urak a kilencedet, de ezen kívül is, az itt lakos örökös jobbágyok más adozás vagy ajándék fejébe egy szóval semmit sem adnak, hanem Apagyi Ferenc uramnak Szabó István nevű szabad menetelű jobbágya 4 vonás forintokat, Hajja Mihály 7 márvást, Farkas Mihály és Farkas György 3-3 márvást fizetnek esztendőnként, és ezek is egyebet semmit sem adnak.

VIII. Nincsen pusztta hely ezen helységben, mely emlékezetektől fogva pusztult volna el, sem a község olyat nem bir.

IX. Ezen helységnek kevés lakossai rész szerint örökös, rész szerint szabad menetelű jobbágyok.

Beszterec, 1772. dec. 4. Bíró: Tállyai János +

Esküdtek: Pap Tamás + Pap András +

Összeírók: Bessenyei László ifjú Ormos Miklós

Nagy József

6.

Nyírbogdány

I.-II.-III. Sem úrbariuma, sem contractusa nincsen ezen helységnek, hanem csak csupa szokásból az örökös jobbágyok rend szerint minden második hetet úr dolgzásában tölthetik, hogy gyalog, hol pedig marhával, magától telhető erővel, amint az földes uraság parancsolya. A szabad menetelű jobbágyok pedig, szóval való egyezéssekből, kik bizonyos suma pénzt fizetnek, akik azon felül némely napokat is szolgálnak esztendőnként.

IV. Haszonvételei:

1/ Három nyomásra vagyon a határ, melynek oly alkalmaz-
tos a földgye, hogy a búzat, rost, lent, kendert, zabot, ku-
kuricat trágyázás nélkül meg termi.

2/ Ami rétyei vannak, minden féle marha tartásra alkal-
matos színát teremnek.

3/ Az hegyallyai vásáros városok három s négy mérföld-
nére, Kisvárda, Mada, Szalka háromra, Debrecen hatra esvén,
azokra alkalmas utakon járnak, és jószágokat el adhattyák,
szükségesséket vehetnek.

4/ Legelő mezeje az falu csordájának elegendő vagyon.

5/ Itató vizek bővségesen vannak, még pedig oly sós tók
is találtatnak, melyek mia az marhanak só sem kívantatik.

6/ Nád bőven terem az határban, mind épület fedésre,
mind tűzre alkalmas.

7/ Az hegyallyai nagy szőlős városok nem meszére lévén,
azokra napi szám keresésse véget el járhatnak a lakosok.

8/ Szent Mihály napjátúl fogvást új esztendeig való
korcsma árultatással szabadok ezen helységnek lakosai.

9/ Hasznos és elegendő len és kender asztato vizek van-
nak ez határban.

10/ Két szárazmalom vagyon ez helységben. E melet a
szomszedcsagban egy s két óráné földre találtatnak vízimal-
mok is.

11/ Négy olaj sajto vagyon a helységben, melyekben hatá-
rokon termet, és máshonnar is venni szokot len magokbúl, oly
bőven ütnek olajat, hogy magok szükségek fölöt, pénzel is ha-
szonan szokták el adni.

Kárai:

Ellenben pedig következendő fogyatkozassai vagynak ezen helységnek:

1/ Olykor az föld árja az allyás szanto földökben kaszalokban károkat téssen, és a földnek minemőségéhez képepest sarnyút sem lehet kaszálni.

2/ Amidőn az hegyallyai varosokra járnak, a tokai hídon nagy vámot kéntelenítettnek fizetni, még pedig ár víznek idején a rakamazi töltésekre nézve kécerest.

3/ Iga vonó marhájoknak jobb voltára nézve, a szomszéd kéki és szolnoki határookban kelletik legeltetést bérleni a lakosoknak.

4/ Sem épületre, sem tűzre való fájok, annal inkább makoltatasok nincsen a lakosoknak.

5/ Kiralyi dezmaival is terheltetnek ez helység lakosai. V. Sem telek, sem gazda számára nem léven ez határ fel osztva, csak az urasag jó akaratyához képepest, némely gazdákknak több, némelyeknek kevesebb, némelyeknek pedig semi földgye nem talaltatik, amint az conscriptitokból ki fog teceni. Sarjút sem lehet kaszálni.

VI. Az örökös jobbágyok rend szerint minden harmadik hetet az uraságnak dolgozzák. A szabad menetelnek állapottya pedig kölömb-kölömb féle képen, e szerint vagyon:

A méltóságos grof Barkoczy eő excellentiaja szabad menetelő jobbágyai esztendönként öt vonas forintokat kölönösen fizetnek, és néha-néha forspontozásra is mennek. Tekintetes Patay úré 7 marjást füzet, és 15 napot szolgál. Tahi Ádám és Szalay Pál uraké csak 15 napokat szolgálnak, azt is csak gyalog szerel. A Béganyi Ferencné aszonyome 6 vonas forintot,

egy zselérje pedig 3 vonas forintot, és Kornis Mihály uramé 4 vonas forintokat, a Farkas Ferenc uramé hat marjast, és 6 napot gyalog szolgál. A pankotai Josa Miklos uramé három forintot, az Ferencz Mihály uramé, egyik öt forintot, a másik három forintot. Fejer Janos úré egy rénes forintot esztendő által. Robottra meneteleknek és vissza jövedelekeknek is ideje bé számlaltatik az olyaténoknak a napi számhoz, akik úr dolgozasal tartoznak.

VII. Minden féle termésbül adnak kilencedet ez helység lakosai, mint egy tizen két esztendőtül fogva. Tudgyak, hogy mas helységekben is, ezen nemes vármegyiben, ki adgyak az olyan kilencedet a földes uraknak. Egyéb irant pedig semi némű adozás vagy ajandek fejiben semire nem kénszerítetnek.

VIII. Néncsen pusztá hely ezen helységben, melyet a lakosok közönségessen bírnának.

IX. Ezen helységnek lakosai rész szerint örökös, rész szerint szabad menetelű jobbágyok.

Bogdány, 1772. dec. 7. Bíró: Angyal András +

Esküdtek: Illosvay Ferenc + Albert János +

Juhász István +

Összeírók: Bessenyei László ifjú Ormós Miklós

Nagy József

7.

Búj

/Búilly/

I.-II.-III. Nincsen úrbariuma ezen helységnek, sem contrac-

tusa az uraságtúl, melyek szerint jobbágyi kötelességeket tennék, hanem az örökös jobbágyok csupa szokásból minden héten két napi szolgálatot tesznek az uraság parancsolattyához képeest, hol marhával, hol pedig gyalog szerben. A szabad menetelű jobbágyok, különös szoval való edjezések szerint, esztendőt által bizonyos summa pénzt fizetnek, és bizonyos számú napokat szolgálnak.

IV. Haszonvételei:

Ezen helységnek és határjának következendő haszonvételei vannak, úgymint:

1/ Ezen helységnek hatarja három nyomásra vagyon felosztva, mely is minden résziben meg termi a búzát, gabonát, árpát, zabot, lencsét, borsót, lent, kendert, kukuricát, és minden másféle terméseket, melyet ezen földön szoktak vetni.

2/ Vannak alkalmas széna termő kaszalloi, melyeken a marha tartásra alkalmas széna terem, és ha a víz árja sokáig nem hever rajta, kéccer is lehet kaszálni.

3/ Az hegyajjai vásáros városok 2 és 3 mérföldnyire esvén, azokra járnak, kiken el adando jószágokat, alkalmas áron el adhattyák, és szükséges jószágokat vehetnek. Jó úton is utazhatnak. E mellett Kisvárdában 4 mérföldnyire hasonló el adás és vevés kedvéért. Vasárookra alkalmas utakon szoktak járni.

4/ Minden féle marhajoknak elegendendő legelő mezeje vagyon, valamint kaszállás előtt, úgy az után is.

5/ Az határokon elegendendő itató vizek találatnak.

6/ Az házi kertekben dohány, káposzta, tök és efféle zöldségek alkalmasint teremnek.

7/ Nád terem az határban mind épület fedésre, mind tűzre alkalmas.

8/ Az hegyajjai szőlős városok nem igen távol lévén, napi szám keresése végett szálló munkára el járhatnak a lakosok.

9/ Szemmihály naptul fogva új esztendeig való korcsma árultatása meg vagyon ezen helységnek. E mellett széna termő réttyei is találkoznak, az uraság engedelmébül valami nyólc embernyit kaszálhatnak.

10/ Kender és len ásztato vize is alkalmas és hasznos találkozik ezen helység hatarán.

11/ Két szárazmalom vagyon az helységben, melyekkel őrltetés béli szükségeket alkalmasint bé erik, de ha szorgosabban vagyon ebbéli állapottyok, Gávára egy mérföldnyire, és Bercelre két mérföldnyire el járhatnak, az hol alkalmas vízimalmok találtatnak.

12/ Szálló kötő sásat lehet szedni az határban, és az hegyajján alkalmas áron el adni.

Kárai:

Ellenben pedig következő kárrai és fogyatkozásai vagynak ezen helységnek és határjának:

1/ Ha a kaszálójokon sokáig hever az árvíz, kéccer nem lehet kaszálni.

2/ Midőn az hegy-ajjai városokra mennek, a tokai hídon nagy vámot kéntelenítetnek fizetni, még pedig árvíznek idején a rakomazi töltésekre nézve kéccerest.

3/ Sem épületre, sem tűzre való fájok az határookban nem találkoznak.

4/ Semmi féle pénzért való szekerezésre nem adatik alkalmatosságok, ország úttján kívül léven az helység.

5/ Királyi dézma adással terheltetnek ezen helység béliek.

6/ Mivel a vizek a helység felső részin vagynak, az határnak hosszabban ki terjett alsó részirül is, alkalmatlansággal, dolognak idején tavóly kéntelenek itatás kedvéért marhájokat hajtani.

7/ Két ökrön semmi némű résziben ez határnak nem lehet szántani.

V. Ezen helységbéli tekintetes Krajnyik uram mind örökös, mind szabad menetelű jobbágysai között a szántó földek és széna termő réttyek egy-aránt lévén fel osztva, vagyon edj egész ház helyes gazdának anynyi szántó földje, melyben edj-edj járásra 24 posonyi mérőt el vethet. Réttyét pedig négy kaszás ember esztendőnként edj-edj nap levághat. A többi uraság jobbágysaik közt pedig semmi rend nem lévén, a béli birtokok csak az conscriptiobul fog ki tecceni. Sarjút mindazonáltal, amint felyebb meg vagyon mondva, ha a víz sokáig nem alkalmatlankodik, ezen felül kaszalhatnak.

VI. Ezen helységnek örökös jobbágysai minden héten úr dolgában két napot töltenek, az uraság parancsolattyához képpest hol gyalog szerrel, hol két marhával. A szabad menetelű jobbágyok pedig, tekintetes Krajnyik úr részire valók, esztendőnként 12 márjást fizetnek, és gyalog szerben 10 napot szolgálnak. Ezekon kívül minden gazda őszzsel 2 kőből alá, tavaszkor is két kőből alá, magok marhájokkal szantani tartoznak. Tekintetes Balás Mihály uramnak 4 szabad menetelű job-

bágyai lévén, azok esztendőnként különösön 3-3 vonás forintokat fizetnek, és gyalog szerben 10 napokat szolgálnak. Ezek mellett közönségesen 20 köből alá való szántást tesznek. A Kereki uram szabad menetelű jobbágyai esztendőnként 7 és 7 marjást fizetnek, és hét-hét napot szolgálnak. És mindnyájoknak ezeknek, a midőn a robotra mentek és vissza jöttek, bé számláltatott azon járás-keléseknek ideje is a napi számhoz. VII. Az uraság engedelemmel lévén az helység lakossaihoz, mind eddig semmi némű termésből kilencednek ki adására nem kénszerítettek. Hajják azt, hogy az ilyen kilenced béli adózás, ezen nemes vármegyében más földes uraságnál sok helyütt bé vett szokásban vagyon. Hanem itten a tekintetes Krajnyik úr mindennemű jobbágyai a meg írt kötelességeken kívül, esztendőnként edj-edj zsákot, edj ludat és két-két tyúkot adnak. Emellett az örökös jobbágyai különösön 100 kéve nádat vágnak, és az uraság kertyébe hordják. A tekintetes Balás Mihály úr szabad menetelű jobbágyai különösön száz-száz csomó kötő sásat adnak. A többi uraságé pedig semmi némű adózás vagy ajándék fejében semmit sem adnak.

VIII. Nincsen pusztá hely ezen helységben, mely emlékezetektől fogva pusztultak volna el. Sem közönségesen olyat nem bírnak.

IX. Ezen helységnek lakossai rész szerint örökös, rész szerint szabad menetelűek.

Búj, 1772. nov. 30. Főbíró: Molnár Illés +

Esküdtek: Kerülő György + Kurta László +

Medve Ferenc +

Búj pecsétje.

Összeírók: Bessenyei László   ifjú Ormós Miklós
Nagy József

8.

Tiszavasvári, 1.

/Büdd, Búd/

I.-II.-III. Ezen fiscalis Búd nevezetű helységnek 1752-dik esztendőben, az több fiscalis helységeknek ki adatott úrbarium szerint volt ugyan úrbariuma abban az időben, mely mellett adoztak, és itten sub A. rekesztetik, de minthogy távolyságot esett az helység az tekintetes camora majorságátul, contractusra lépett az helység, és minden féle robotajáért taxát fizettek, 400 rhénes forintokat, és az oltábul fogvást, mindenkor az mellett marattak.

IV. Haszonvételei:

1/ Határja ezen helységnek három járásra vagyon felosztva, és közep termékenységéhez képest az rozst, árpát, zabot, tavasz búzát és kendert, kétszeri szántással, trágya nélkül meg termi. Ősz búzát pedig igen keveset vetnek az lakosok azért, hogy az mint állítyák, annak rendi szerint meg nem terem, hanem gyakrabban rozssá, üszögge és konkollyá változik.

2/ Az hegyallyai városok, nevezetesen Tokaj másfél, Tarczal, Keresztúr, Tállya, Szikszó két-három és négy mérföldnyire esvén, annyibul alkalmas piarcok el adó javaikra nézve, hogy az tokai töltéseken és vámokon minden fizetés nélkül, ha árvizes idő nincsen, jó és alkalmas utakon jó-

hetnek mehetnek.

3/ Csordájoknak és vonó marhájoknak az három járásnak edjikeben vagyon legelő mezejek.

4/ Az határjokban lévő nádas rétek, úgy az három nyomás földön elegendő kutak alkalmas itató helyek az marhájoknak.

5/ Királyi dézmát, szinten úgy mint az több fiscális helyek, ezen helység sem fizetett soha is.

6/ Ezen helység nagyobb részint való lakosainak, szükségekre saláta, hagyma, répa, káposzta, úgy kevés dohányok is terem. Az dohányokbul el is adhatnak, melyből portiójokat pótollyak.

7/ Az helységnek maga határjában, többnyire minden esztendőben, mindenféle épületeiknek fedőlézésekre, tüzelésekre elegendő nád terem. Ezek felett le vágott nádjokbul el adni másoknak is szoktak, melyekkel szükségeket pótollyak az lakosok.

8/ Ezen helység csak másfél mér földnyire lévén Tokajhoz és Tarcalhoz, többnyire lakosai közül egész nyáron az kinek tetszik, mindenkor munkájával, s olykor szekerezéssel is, pénzt kereshetne, de ezen helység lakossa az ily forma szekerezést soha nem szokta.

9/ Mialta ezen helységet az lakosok meg ülték, mind ekkoraig kántorjok Szent Mihály naptul fogvást új esztendőig meg vólt. Szabadon azon időben korcsmájokat árultathattyák. Ez mellett az helységnek közönséges szükségekre minden esztendőben 12 kőből tavaszt vetnek: zabot vagy árpát. S ugyan az helység szükségére minden éven mint egy 28 emberrel szoktak kaszálni, melyekbul semmi dézmát az tekin-

tetes földes uraság nem veszen.

10/ Az midőn nagy szárazság nincsen, kender ászató vizek magok határjokban vagyon.

11/ Ezen helységnek lakosi, az hernádi vízimalmok csak három mérföldnyire lévén, őrleni oda szoktak járni szekerekkel, de az helységben is két jó szárazmalom lévén, az kinek tetszik ezekben is őrlhet.

12/ Mivel ezen egész határban bővén vagynak székek, azokon semmiféle marhájokat sózni nem szokták.

Kárai:

1/ Panaszollyák ellemen ezen helység béliek, hogy az egész határjaikban sok szíkek lévén, az el vetett mind őszi, mind tavaszi vetéseikben minden esztendőben sok károkat valának. Semmi az szíkeken nem teremvén, nevezetesen edjik egész járásokban, nem csak hogy sok székjei, de igen fenekes rétyei lévén, melyekben az esső vizek is meg állván, minden vetéseiket el rontják.

2/ Ezen helységnek elegendő kaszallóji magok szükségekre nem lévén, többnyire esztendőnkint eszlári, lóki, dadai, dobi és szentmihályi szomszéd határokon pénzeken szokták meg szerezni szénájokat.

3/ Legelő mezeje szűkőn lévén ezen helységnek, némely esztendőben heverő marhájokat más határookra szerzik.

4/ Sem épületekre, sem tüzelésekre az helység belieknek semmi féle fajok nincsen, minden szükséges fákat pénzen szoktak meg szerezni.

5/ Midőn ezen helységbéliek Lúcz felé mennek az hernádi vízimalmokba, mindenkor az dobi gáton vámot, és az lúci ré-

ven rév pénzt szoktak menet-jövet rajtok venni.

V. Minthogy ezen helyben lévő telkeknek minéműségei soha sem vóltak meg határozva, azon okon az lakosok, egy-egy nyomásban négy marhás gazda öt köblőt, három marhás negyed felet, két marhás gazda pedig 3 köblőt szokott el vetni. Széna termő földjök pedig, mivel igen ritkán és szűkön vagyon, az meg esketett személyek, ki mit kaszált, nem tudhattyák, azt ki-ki személye szerint maga meg fogja mondani. Sarjút is, mivel nincsen, határjokon soha nem kaszálnak.

VI. Miglen ezen helység beliek az urasággal contractusra nem léptek, addig robotot 12 napot szolgáltak, de miólta contractus mellett vagynak, csupán csak kész pénzt szoktak fizetni, és ha akar szekerezéssel, akar akármi némű kézi munkát az uraság számára esztendőnként tésznek, az szüreti számos szedőkön kívül, az contractus szerint való adójokban az uraság mindenkor acceptállya. És ha midőn szolgálattyok az tartozó adójakat felül haladná, fogyatkozás nélkül kinek-kinek ki szokta fizetni.

VII. Ezen helység béliék fizettek az előtt kilencedet, de miólta az urasággal mindenféle földes úri dézma iránt sub littera C. be adott contractusra léptek, pénzül fizetik. Tudják bizonynyal ezen lakosok azt is, hogy az szomszéd helységbeliek, minden idén kilencedet az uraságnak szokták adni, mind őszi s mind tavaszai vetéseikből. Az magok földes uraiknak pedig ezen fent írt helységbéliék semmiféle ajándékban való adót nem szoktak fizetni.

VIII. Ez meg írt egész helységben semmi pusztá hely nincsen.

IX. Minden lakosai ezen helységnek szabad menetelű szemé-

lyek.

Búd, 1772. szept. 15. Főbíró: Orosz László +

Főesküdt: Reznek László++

Esküdtek: Kosztyu Ferenc + Mihály Ferenc +

Lakosok: Pap Ferenc + Pap Sándor +

Búd pecsétje.

Összeírók: Csákányi József Törös Ferenc

Molnár Ábrahám

Sub A.:

Új úrbárium:

Excellentiás és kegyelmes úr, gróf gyaraki Grassalkovics Antal, ő császári, királyi felségének jelenlegi titkos tanácsosa, és a magyar királyi Udvari Kamara előljárója, a királyi kincstár tokaji uradalmához másodszer benyújtott kérsünkre 1752-ben a bentírtakban eljárt, és ő excellentiája elrendelte:

A Szabolcs megyei Bód falu

A lakók neve:	Telek	Fiaik	Ló	Ökör	Fejős tehén	Meddő tehén	Borju	Úszó	Bárány	Sertés	Méhkas
Nagy Pál	1	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-
Gerencsér János	1	2	5	-	1	-	-	2	-	3	-
Rutika János	1	3	-	2	2	-	-	-	-	2	1
Resnek Mátyás	1	4	5	-	2	-	-	-	-	1	-
Orosz László	1	-	3	-	1	-	-	-	-	1	-
Kiss János	1	1	4	-	2	-	1	-	33	-	-

A királyi kincstár Rakamaz falujából áttelepülteket a fent nevezett megszemlélte, ahogyan azon alkalommal a falut is. Az elidegeníthetetlen királyi föld harmada pusztaság, ami özvegy báró Palocsayné fogadalmi ajándéka. A királyi kincstári kamara az elpusztult földet rendezzi, a pusztaságot megszünteti. Nem engedi, hogy a nemes kamara részét a szentmihályi és polgári lakók, valamint az árvíz folytonosan rongálják. A terület jogvédelmét ellátja és értékét meg szándékozik óvni. Az elpusztult harmadrész határjelei bizonytalanok, azokat helyre kell állítani, s a fent említett bárónő bűdi résszel egybekapcsolt területei a bökönyi pusztából kárpótoltatnak. Itt pedig elhatározottat:

A lakosok ezideig a korcsma és a mészárszék haszonvételeiért, valamint a terményből, bárányokból és a méhek után járó tizedért fizettek a kamara uradalmának pénztárába .....
..... 300.- rh. ft-ot.

A jövőben a szokásos telekbéért, a munka megváltásáért, a vendégekkel gyarapodva, valamint a mészárszék hasznáért, negyedévenkénti egyenlő részre elosztva, fizetnek .....
400.- rh. ft-ot.

A megnevezett összegben túl, mindenféle termésből, a bárányokból és méhekből a tizedet természetben szolgáltatják, és azt a tokaji raktárba szállítják.

A korcsma az utolsó negyedévben a községé, úgy azonban, hogy folytonosan az uradalom korcsmáltat, mert az italmérés együttesen van kiárendálva.

Tarcal, 1752. dec. 20.

báró Vécsey József m.p. Szusztrik András László m.p.
a királyi kamarai igazgatás kamarai tanácsos
tanácsosa Pecsét. Pecsét.
Thúrzó György m.p.
kamarai számtartó

Sub littera C.:

Ezen királyi tokaji domíniumhoz tartozandó több hasznai között attam és bocsátottam árendában bűdi helységnek és lakosainak élettbéli termésnek proventusait, melyekből tartoznának az uraságnak határokon lévő désmájokkal adózni, in et pro huius ducentis annuatim solvendi.¹ Egyedül azért nem fellyebb summában, mivel a helység is határoknak meg tartásában, múlt előbbeni esztendőben fáradságokat tévén, reflexióban tétetődött az a tekintetes uraságtúl. Úgy mind azon által, hogy az pactált kétszáz forintok arendájában hagyattattnak három esztendeig, az a prima venturi mensis januárii anni 1770. usque annum 1772-dum inclusive.² Mely esendő annuális árendának defalcatiójában az meg írt helység minden angariára 50 forintokból álló obtingentiáját,³ minden fogyasztás nélkül, az királyi dominális cassába be tenni tartozik, minden idő halasztás nélkül.

Tarcal, 1769.

Pecsét.

pécsújfalusi Pécsi Imre m.p.

kamarai prefektus

Jegyzet:

1. Évenként 200 aranyat fizetnek a terményszolgáltatás helyett

2. 1770. január 1-től 1772 végéig.

3. Az évi árendát, bért negyedévenként 50-50 forintjával róják le.

9.

Csobaj

/Csobaj, ma: Borsod-Abaúj-Zemplén megye/

I.-II.-III. Ezen Csobaj nevezetű helységnek, az mostan élő emberek emlékezetire sem úrbáriumra, sem contractusa nem volt, hanem az jobbágyoknak és zselléreknek adózása és kötelessége egyedül az földes uraság akarattából függött. És az is, minthogy az egész helység négy földes úr által bíratik, nem egyenlőképen vagyon, mert edjik földes úr embere többet, az másiké ellenben kevesebbet szolgál, az mint ide alább bővebben ki-fog técceni.

IV. Haszonvételei:

1/ Az határ két járásra vagyon fel-osztva, melynek harmad része három szori szántással és öt vagy hat esztendőbeli trágyázással az tiszta ősz búzát, valamint egyéb részei az határnak az gabonát, árpát, zabot, kukoricát, kevés tavasz búzát, kendert középszerűen meg termi.

2/ Kaszálló réttyeit ezen helységnek az ár víz ugyan minden esztendőben járja, de ha annak idejében az ár-víz lemenvén, rajtok sokáig nem áll, marha tartásra alkalmas szénát terem; sőt ha jókor kaszálnának és tilalomba tartatnának kaszálló réttyei, sarjút is olykor kaszálhatnának.

3/ Az hegyallyai városok, nevezetesen Tokaj, Tarcál egy

órányi, Keresztúr, Tállya, Mád egy jó mérföldnyire esvén az helységhez, minden nével nevezendő el-adó javokra nézve jó és el-adó alkalmas piarcok, az hová, ha árvizes idők nincsenek, jó úton jöhetnek-mehetnek minden vám nélkül.

4/ Ha ár-víz nincsen, mindenféle marhájoknak elegendő mezejek vagyon.

5/ Mind az Takta, mind az Tisza vize, mind más fenekek, alkalmas itató helyet adnak az marhák számára.

6/ Ezen helység királyi dézmát ez ideig soha sem adott.

7/ Káposzta, répa, hagyma és efféle egyéb kerti vetemények, szükségekhez képest annyi terem, hogy jó esztendőkben pénzen is el-adhatnak.

8/ Midőn az árvíz hamar elmegyén, és jó esztendők vagynak, szőlő kötésre szükséges sásat kaszálhatnak.

9/ Az hegyallyai városokra és vásárookra jární szekerekkel jó-módjok vagyon, az holott kövek és trágya hordásával mindenkor szoktak pénzt keresni.

10/ Mind fel az Hegyallyaig, mind le az Tisza mentében az Alföldig, árvíz idein vólna módjok az kereskedésben, ha hozzávaló edények vólna, és meg-szokták vólna.

11/ Az egész Hegyallyában lévő szőlő hegyekre az lakosok közönségesen eljárnak, az holott kézi munkájokkal adójakat többnyire szokták meg keresni.

12/ Midőn az földes uraság egymás között az kaszállókat el-osztya, az helység számára szokott mintegy 15 ember vágó rétét minden harmad nélkül engedni.

13/ Kender és len áztató vizek az határban bőven vagyon.

14/ Bent az helységben két szárazmalom vagyon, egyéb-

ként az vízimalmok kedvéért két és három mérföldnyire szoktak járni az Hernádra.

Kárai:

1/ Panaszollyák e mellett az helységnek lakosai, mivel határjokban nem sok szántó mezejek vagyon, azokbul pedig az földes uraság számokra alkalmast meg-szántanak minden idén, az mely kevés föld egy-egy gazdának szokott esni; a midön az árvizek határjokra ki-jőnek, alkalmas vetéseiket elboríttják, melyekből tellyességgel semmi hasznot nem vésznek. Mind ezen kívül pedig nagyobb része az lakosoknak más határra szoktak szántani ki-járni, és az mely kevés szántó földjök magok határjokban vagyon, többnyire azokat is trágyázni szokták.

2/ Az midön az kaszálló réttyeiken az esztendőnként ki-járni szokott árvizek hosszan maradnak, telyességgel hasznos szénát nem kaszálhatnak: többnyire tiszta sás, cset-káka és béka nyálból áll az fűvők: és az oly forma szénájok miat sokszor marhájok dögleletességet szenvednek.

3/ Panaszollyák ezt is az lakosok, valamikor nagy árvizek határjokon hosszan hevernek, minden heverő marhájokat, kit az hegyekben, kit az Tiszántúl való részekre alku szerint szokták bérelni.

4/ Ezen határon szűken levén az uraságnak is erdejek, az lakosok, azon kívül hogy némelyeknek néhanyszor commissio mellett engednek kevés épületre való ágasokat, pénzeken is többnyire vészik az nagyobb épületre való fájokat. Tüzi fájokat is az Tiszán le-hozott fákból mind pénzen szokták venni.

5/ Emlékezetektől fogvást ezen helységnek soha kántor-

ja nem vólt.

V. Minthogy ezen helység határja, szántó földjei minden esztendőben nem az telekek után, hanem gazdáknak tehetségéhez képest osztatnak, ezen meg-esketett személyek nem tudhaty-tyák bizonyosan, hány hóld földje és réttye légyen egy-egy gazdának, annyival is inkább, hogy négy földes úr bírván az helységet, és kettő közzülök bent az határban folytatván gazdaságot, magok embereinek nol többet, hol kevesebbet juttathatnak. Sarjút pedig jó esztendőben, és ha meg szokták vólna, annak idejében lehetne kászálni.

VI. Négy földes ura lévén ezen helységnek, nem egy formán tészik jobbágyi kötelességeket; hanem tekintetes báji Patai Sámuel úr emberei közül az egész ekés gazdák 12 napot szántanak, hasonlólul az fél ekések öszve fogván, ugyan annyi napot szolgálnek. Az gyalog szeresek pedig szüretre egy-egy szedőt adnak, úgy az marhások is ezzel tartoznak.

Tekintetes, nemzetes és vitézlő Nagy András úr emberei, örökös jobbágyok lévén, minden héten két napot szolgáltak gyalog szerben.

Tekintetes, nemzetes Horváth Adam úr embere 18 napot szolgál szalog szerben.

VII. Ezen helység lakosi az tekintetes uraság engedelmeübül ez ideig kilencedet ugyan nem adtak, hanem ennek helyében tizedet fizettek minden őszi és tavaszi veteményekből.

Egyébb adózás fejében, ki-vévén tekintetes Nagy András úr embereit, minden ember egy-egy rhenes forintot és 30 krajcárt, és egy tyúkot szoktanak fizetni.

VIII. Ezen helységnek minémüségehez képest, sok lévén az nép,

puszta hely egy sem találtatik benne.

IX. Ki vévén mint egy tizenhárom örökös jobbágyot, az többek szabad menetelű jobbágyok.

Csobaj, 1772. szept. 26. Főbíró: Bajusz János +

Esküdtek: Bán István m.p. Balla János +

Csáti István +

Lakosok: Czagány István + Vékony Mihály +

Csobaj pecsétje.

Összeírók: Csákányi József Törös Ferenc

Molnár Ábrahám

10.

Tiszadada

I.-II.-III. Ezen Tisza Dada helysége földes úri haszon vételeket magának valamely privilegium mellett tulajdonítván, az tekintetes földes uraság dominális széki eleiben ez előtt mint egy 25 esztendővel idéztetett, és az processus minden forumokon által menvén, minekutánna azon perekben semmi privilegiumot nem mutathattak, és azon haszon vételektől elmarasztattak, ide sub A. zárt contractusra 1754-dik esztendőben lépett. De az régi lakosoknak rész szerint elmenetelével, rész szerint ki halásokkal azon contractus erejében nem maradott, hanem idővel, úgy mint 1769-dik esztendőben, tekintetes, nemzetes és vitézlő báji Patay Sámuel úrhoz nyújtott, és itten sub B. zárt instantiajokra lett resolutio szerint robotoztak, és mai napig robotoznak.

IV. Haszonvételei:

1/ Ezen helységnek határja három járásra vagyon felosztva, melynek hasonló fele az ősz búzát háromszori, a rost kécceri szántásban, az egész határ jó esztendőben annak rendi szerint árpát, zabot, kendert, tavasz búzát, kukoricát egyszeri szántásban szokta meg-termeni.

2/ Kaszálló réttye az lakosoknak számhoz képest kevés vagyon ugyan, de az mi van, ha árvíz sokáig rajta nem fekszik, meglehetősen szénát terem. Sőt, ha tilalmasban tartanák, és meg szokták vólna, alkalmas esztendőben sarjút is kaszállhatnának némely kaszállókon.

3/ Tokaj, Tarcál, Keresztúr másfél, Szikszó három, Miskólc négy mérföldre esvén az helységhez, jó és alkalmas piarcok eladó javokra nézve, az hová is többnyire jó úton jöhetnek és mehetnek.

4/ Mind heverő, mind vonó marhájoknak, úgy csordájoknak és juhoknak elegendő legelése vagyon, sőt alkalmas székek is vagyon, annyira hogy marhájokat, nevezetesen juhokat sózni nem szokták.

5/ A falu alatt folyó Tisza, minden időben jó itató helye az marháknak. Kívül is az határban, midőn nagy szárazság nincsen, elegendő itató helyek vagyon.

6/ Fűzes és nyárjas erdejek lévén, tűzi fájok elegendő vagyon, épületre az kinek szüksége vagyon, mindenkor adnak az földes urak ingyen.

7/ Az midőn az határookban levő erdőben mak terem, és az tekintetes uraságnak szüksége nincsen, az lakosok, más vidékiek előtt szokták meg szerezni az makkoltatást.

8/ Királyi dézmát ezen helységnek lakosi soha se fizet-

tek.

9/ Kaposztás és egyéb zöldséget termő kertyei az lakosoknak vagyon annyira való, hogy jó esztendőkbekben magok szükségét be érik.

10/ Mind házak fedésére való nádat és gyíként, mind szőlők kötésére meg kívántató sásat határjokon elegendőt vághatnak. Sok pénzt is kereshetnének effélékkel, ha azon forma kereskedést meg szokták volna.

11/ A közel lévő Tisza és árvizes idők jó alkalmatosságot nyújtanak az hajókkal való kereskedésre, sőt az hegyallyai várósokra el adó javokat hajókon szokták annak idejében elszállítani.

12/ Az közel lévő hegyallyai szőlők művelésére ezen helységnek lakosi el szoktak járni, és többnyire adójokat is azon munkálkodásokkal szokták megkeresni.

13/ Az helységnek közönséges szükségére, az tekintetes földes uraság engedelméből, vagyon 40 ember vágó réttye, melyből semmi harmadot nem szokott venni a tekintetes uraság.

14/ Kender és len áztató vizek vagyon elegendő.

15/ Az Hernádon lévő vízimalmok két és három mérföldre esnek az helységhez, az hová jó úton szoktak járni. Szárazmalom is három vagyon az helységben.

Kárai:

1/ Panaszolyák ellenben ezen helységnek lakosi, az felyebb meg írt haszon vételek mellett, hogy midőn föld árja és sok esözések vagynak, némely részein az szántó földeknek meg állapotdván az vizek, vetésekben, főképen az fenekes helyeken, kárt okoznak.

2/ Hogy kaszállók kevés, és ha sokáig áll az árvíz rajta, alkalmatlan szénát terem, sőt az kaszállók szűk vólta miat kentelenítettnek vidéki határookra menni magok szükségére fűvet szerezni.

V. Ezen helységben az telekeknek minéműsége nem lévén meg határozva, az szántó földek sem voltak ez ideig telekek után ki szabva, hanem minden esztendőben az tekintetes uraság tisztyei szokták az gazdáknak, kinek-kinek teheccsége szerint ki osztani, kihez képest ezen megesketett személyek sem tudják meg nevezni hány hóld földje légyen egy-egy gazdának, hanem az személy szerint lejendő conscriptióbul bővebben ki fog tecceni.

VI. Ezen helységnek lakosai nem épen egy formán tészik jobbágyi kötelelességeket, hanem: Tekéntetes, nemzetes és vitézlő báji Patay Sámuel úr emberei az itten sub B. adnectalt productum szerint tellyesítették minden féle munkájokat, bent az helységben.

Tekéntetes nemzetes és vitézlő consiliarius Szepesy László úr emberei minden szántáson két-két napot szántanak egész erejekkel, egyéb féle munkát pedig marhával, az mikor és mennyire kívántatott szolgáltatott: gyalog szerben is hasonlóul, az mi szükséges vólt, mindenkor szolgáltak. Egyébként az robotra való menetelek és vissza jövinelek nem számláltatott az napi számhoz.

Méltóságos gróf és generális Gyulay Sámuel úr ő nagysága emberei azon szerint, mint az tekintetes Patay Sámuel uram emberei szolgálnak.

Tekéntetes nemzetes és vitézlő Szikszay Josef úr emberei

azon kívül, hogy szüretre nem járnak és forgatni nem szoktak, tekintetes Patay uram embereinek úr dólógája szerint tartoznak.

Tekéntetes Dési János uram emberei pedig esztendőt által kilenc napot szántanak egész erejekkel. Két nap kaszálnak, két nap gyűjtenek, és az hordást véghez viszik magok erejekkel. Két nap kukuricát kapálnak.

VII. Ezen helységnek lakosi az tekintetes uraságnak engedelméből ez ideig kilencedet ugyan nem adtak, hanem ennek helyében minden földi veteményekből tizedet adtak az tekintetes uraságnak. E mellet minden gazda más adózás fejében az tekintetes uraságnak hat-hat márvást, az kender dézma helyében egy-egy zsákot, avagy egy-egy márvást az zsáknak fel váltásában adott.

VIII. Ezen helységben pusztá hely egy sem találhatik, sőt az házak felettébb is öszve vagynak szorulva.

IX. Ki vévén mint egy tíz vagy tizenkét személyt, az több lakosok szabad menetelű jobbágyok.

Tiszadada, 1772. szept. 22. Főbíró: Oláh János +

Esküdtek: Szabó István m.p. Konkoly István m.p.

Seres András +

Lakosok: Bogdány Pál m.p. Szegedi István m.p.

Tiszadada pecsétje.

Összeírók: Csákányi József Törös Ferenc

Molnár Ábrahám

x x x

Sub A.:

Mi alább meg írt tekintetes nemes Szabólc s vármegyében Tiszadada curiális helységnek hadnagya, eskütt társai és az egész communitás recognoscallyuk ez levelünknek rendiben, hogy mai napon néhai tekintetes, nemzetes és vitézlő consiliarius, idősebbik baji Patay Sámuel úr özvegyével, tekintetes, nemzetes Udvarhelyi Mária asszszonnyal, s kedves fiával, baji Patay Samuel urammal, s nem különben néhai tekintetes, nemzetes és vitézlő Szikszay András úr sucessorival, addig is, míg állandóbb urbariumra mehetnénk, léptünk ez alább következő edgyezésre: Meg gondolván a törvénynek szigora szerint utolsó pusztulásra jutott sorsunkat, s valójában lelkünk-isméretiben is szálván, tudván még azt is, hogy isten és hazánk törvénye szerint is, a mi Istené Istennek, a mi pedig földes uraknak úri jussa, a szerint a földes uraknak, mint taxások, meg adnunk tartozunk, úgy hogy minden lélek a felsőbb méltóságok alá helyheztetett. Mind ezeket azért jól meg gondolván, alázatos folyamodásunk s instantiank után e szerint végzetünk felül titulált Szikszay András uram sucessorival, ú.m.:

Először: Mint idvezült Szikszay András úr sucessorinak curiális helységbéli taxási, a szokott taxabeli censust tovább való teccéséig a földes uraknak, még most csak hat marjásból, az az két forintból és négy pénzbul allott, minden gazda minden háztul meg-adjuk.

Másodsor: Valamint őszi, úgy minden nével nevezendő tavaszi vetésekből, az akár kukurica, akár dohány, répa, dinnye, tök, káposzta és más akármilyen legyen az, abból a dézmát annak idejében igazán ki adjuk.

Harmadszor: A mely darabb földet szőlőcskének fel fogtuk, a melyikünknek benne vagyon szőlője, avagy egyebe, becsülettel belőle a dézmát meg-adgyuk.

Negyedszer: Az méhekből is, akár erdön, akár kertekben, mezőben vagy a házaknál legyenek is, az szokott rendes dézmát belőle meg adni tartozunk.

Ötödször: A szénából való harmadot, gyikéből és nádbul s egyéb approlekosabbakból is az földes úri dézmát, az halászatból az harmadot, akár Tiszában, akár tókban vagy rekeszekben fogattassanak, kiadni köteleztetünk. Melynek hogy helyesebb folyása lehessen, az halász bíró híre nélkül halászni senkinek is szabad nem lészen, hogy úgy mind az földes úr meg ne csalattassék, s mind az több halásznak is közöttünk edjik vagy másik kárt ne tégyen.

Hatodszor: Valamint az korcsmát, úgy a mézárszéket is, és pálinka főzést, ha folytatni kívánnyák, azt akár helységestül, akár személy szerint némelyik közülünk, tehát az földes uraktól exarendálni tartozunk, külömben földes úri jussát rajtunk, mint taxásin exercealhatván in instanti, valahányszor cselekedni praesummalnank, mind annyiszor meg vetethesenek 40.- rhenes forintokat. Azt világosan fel tévén, hogy magunknak az kántor iránt is semmi just nem vendicalunk.

Hetedszer: Minthogy az jó rend, tilalom nélkül egy helység sem subsistalhat, azon okon szükségesnek ítéltük, hogy elégéses jó dominalis kerüloket tarcsunk, az kiknek mind határunknak jó nagy quantitása, mind az erdőkre és fűzesekre nézve szüntelen való dolgok lészen vigyázni, gondot viselvén az vetésekre s egyebekre is, kiket immunitásban, mint szolgálakat,

minden portio és közönséges adozástól fogunk tartani. Nékünk is az tekintetes földes uraság, hogy azzal is jobban subsistálhassunk, meg engedte, hogy a fűzesekről nyár és fűz fa tüzi fával commissio mellet illendően élhessünk; de vad és tölgy fákat azokon a helyeken is levágnunk 12 forint büntetés alatt szabad ne legyen. Az tölgyes erdő pedig minden képen tilalmas lészen.

Nyólcadszor: Az vad gyümölcsnek is, minthogy ezen a földön nem kevés haszna vagyon, kivált mi reánk szegény lakosokra nézve, és gyakorta megesik, hogy az tilalom nem tartása miá, salva venia, hol sertésekkel elvesztegetik, hol lopva el prédállják, és így aztat is valaki hír nélkül lopatni vagy lopni comperialtatik, azonnal 12 forintokkal büntettessen meg; melyet is az földes uraság exequaltatván, azon kívül az tanácsnak az tekintetes vármegyétül rendelt egy forint büntetést is le tenni köteleztetik. A szedésben pedig az a rend fog tartatni, midön az gyümölcs szedésnek ideje el-jőne, akkoron hírt adván a földes uraságnak vagy tisztjeinek, egy nap rendeltessék, melyen közönsegesen ki mehessenek, és szükségekre szedhessenek az taxások, hogy így mindennek igazságosan jusson.

Kilencedszer: Magunkat kötelezük, hogy taxási engedelmességgel földes urainkhoz lészünk, és ezentül leg kissebben is földes úri juss ellen járnunk. E mellett valakik közülünk az appellatus processuban részesekek, azok az convictiva sententia és tekintetes királyi tábla tenora mellet egészen exequaltatnak, úgy mint Panyiti György in rhenes forint 50.- krajcár 40; Orbán István in rhenes forint 50.--

krajcár 40; Konkoly István in rhenes forint 50.- krajcár 40; Madas György in rhenes forint 50.- krajcár 40; Nagy Janko in rhenes forint 50.- krajcár 40; Váradi János in rhenes forint 50.- krajcár 40; Dobó Samuel, Bagaméri András, Bezei András, Kisfaludi István, K. Tóth János, Guti János, omnes hic etiam singillatim in rhenes forint 50.- krajcár 40; mely convictiva summát is intra quindenam ki fizetni tartozunk. Ezen praemissakra magunkat obligalván, kötelezzük magunkat arra, hogy ha valamelyikünk akár különösen, akár közönségesen ezen transactionknak akármely punctumit meg nem tartaná, akármely szín és praetextus alatt ellene járna, s azzal is kegyes földes uraink irgalmatosságát megvetné, és általunk említett földes urak nem excontentaltatnának, akkoron az urak magok hatalmakkal homagiumunkat, az az, negyven forintokat edjenként mindnyájunkon meg vehesse s vétethesse, az accedalt convictiva egész summákkal edjüt, és ezen poenalistast totie quoties renitensek volnánk incurraljuk felül írt modalitas szerint. Melyeknek szentül való meg állására adtuk ezen kezünk írásával és élő pecsétünkkel meg erősített levelünket.

Dada, 1754. szeptember 23.   dadi helység hadnagya:

Nagy György

Fő eskütt: Panyiti György, és az egész tanács; úgy mind az egész communitas.

A helység hites nótáriusa: Kocsis B. György m.p.

Tiszadada pecsétje.

x   x   x

Sub B.:

Tekéntetes Úr.

Érdemünk felet való Kegyes Földes Urunk!

Ezen folyó hónapnak 11-dik napján az tekintetes úr érdemes tisztartója, nemzetes Kováts János uram Dadán lévén, kik itthon valánk fel-hívata maga eleibe, és az tekintetes úr parancsolattját elő beszéllette, mely ez vólt, hogy az tekintetes úrnak akarattya ez, hogy az dadai taxások esztendő által 12 nap száncsanak, az majorsági életet béresekkel edjüt bé-hordják, két nap kaszállyanak, azt fel is gyűjcsék és be is hordják. Szüretkor pedig két hétig szedőt adjanak; az majorsági kukuricát meg-kapálni az béreseknek segítséggel légyenek, sövént fonni és forspontot is adni, az mikor kívántatik. Az kinek teccik ezt fel-válalni, az lakhatik Dadában, az kinek nem, el-mehet. Mi is meg értvén ez parancsolatot, mit tudunk ellene mondani, hanem mindnyájan engedelmeskedünk, és a tekintetes úr szárnyai alatt tovább is meg-maradni kívánunk; de azonban az tekintetes úr kegyes úri színe előtt alázatosan instalunk; hogy méltóztasson szokott kegyessége szerént rajtunk, ha lehetséges, valamiben könnyíteni, és annyival ne terheltessünk. Mely ez irántunk meg-mutatandó úri gratiaját az tekintetes Úrnak tapasztalván, maradtunk az tekintetes úrnak, mint kegyes patronus urunknak kegyes válaszát el-váró érdemetlen szegény szolgái.

Dadai taxások közönségesen, Dadán, 1769. április 13.

Tekéntetes nemzetes és vitézljő báji Patay Sámuel úrhoz alázatosan nyújtatik a belől írtaktól.

x x x

Az instansok instantiájokat meg olvasván, magok jól tudják, jó gazda emberek kívánják Dadát megülni, kik mind ő felsége hasznára, mind nekünk földes uraknak hasznunkra lesznek; ennél nékem több robotát meg adták volna örömet, és ő felségétül rendeltetett úrbarium is ennél többre menne sokkal, de én szegényeknek ennyire engedtem csak, melyet háladással vévén, örömet reá is állottanak. Azon okon az instansok sem neheztelhetik, ha kinek pedig nem teccik, most van ideje az el menetelre; de könnyen fel nem talállya az dadai csendes lakást.

Bájj, 1769. ápril. 13.

báji Patay Sámuel m.p.

A forspontozást nem értem rendeletlenül, mert eddig sem cselekedtettem.

11.

Demecser

I.-II.-III. Sem úrbarioma, sem contractusa nincsen ezen helységnek, hanem emlékezetektül fogvást csak csupa szokásbul, az örökös jobbágyok minden második hetet az uraságnak szolgállyák, a szabad menetelűek pedig esztendőnként csak bizonyos summa pénzt fizetnek.

IV. Haszonvételei:

Ezen helységnek és határjának következő haszon vételei vagynak:

1/ A határa két bő nyomásra lévén fel osztva ezen helységnek. Meg termi a búzát, rost, zabot, lent, kendert, kukoricát minden trágyázás nélkül.

2/ Vannak alkalmas széna termő réttyei, melyeken a marha

tartásra alkalmas széna terem, és ha árvíz sokáig rajtok nem hever, sarjút is rajtok lehet kaszálni.

3/ Az hegy allyai vásáros városok négy és öt mérföldnyire, Kisvárdra és Mada kettőre, Szalka háromra és Debrecen hatra lévén ez helységtől helyheztetve. Mindazokra adás-vevés véget alkalmas utakon járhatnak, és el adandó jószágokat el adni, szükségeseket pedig venni könnyen szoktak.

4/ Minden féle marhajoknak elegendő legelő mezeje vagyon, mind kaszállás után, úgy az előtt is.

5/ Itató vizek is marhajoknak alkalmas és elegendő vagyon.

6/ Alkalmas házi kertek vagyon az lakosoknak, melyekben némelyek salétromot sepernek, némelyek pedig káposztát bőven természetnek, és szokott árán el is adják.

7/ Nád elegendő terem az határban, mind épület fedésre, mind tűzre alkalmas.

8/ Nagy halas tók lévén az határban, kivált jó télen, az helység lakossáival szokott az uraság halásztatni, és fáradságokért bizonyos részt adni, melyet helyben is jó pénzen el adhatnak.

9/ A hegyallyai szállós városokra, napi szám keresése véget, a szálló munkára el járhatnak a lakosok.

10/ Szent Mihály napjátul fogva új esztendeig a korcsma béli árultatással élni szokott ezen helység.

11/ Kender és len ásztató vizek alkalmasok vagynak az határban.

12/ Vagyon a faluban egy szárazmalom, a végén pedig egy köre vízimalom, a kin is árvíznek idején öröltethetnek.

Kárai:

Ellenben pedig következő foglalkozásai vannak ezen helységeknél és határára:

1/ Nagy árvíz idején a Tisza árja az allyas búza földet szokta vesztegetni.

2/ Ha a réteken sokáig hever az árvíz, alkalmatlanabbszénát kaszálhatnak, és későbbben eshetvén meg az első kaszálás. Sarjút az után nem lehet kaszálni.

3/ Fájok sem épületre, sem tűzre való nincsen.

4/ Királyi dézma adással terheltetik ezen helység.

5/ A midőn az hegyallyai városokra járnak, a tokai hídon nagy vámot kéntelenek fizetni, még pedig árvíznek idején a rakamazi töltésekre való nézve kéccerest.

6/ Néha a len és kender ásztato vizek annyira el apadnak, hogy az távolabb való tókhoz, a semlyékes és lapos földek miá nem férhetvén, mint egy és fél mérföldnyire lévő szomszéd határokra kéntelenek áasztatás végre az lent és kenderdert hordani.

V. A szántó földekben és rétekben semmi egyenlőség nem lévén, azokban a lakosoknak birodalma csak a conscriptióból techetik ki. Sarjút pedig, a midőn az árvíz eleve el megyen, kaszálhatnak.

VI. Amint fellyebb fel van jegyezve, az örökös jobbágyok minden második hetet rendszerint kötelesek az úr dolgában tölteni, az uraság parancsolattyához keppet hol gyalog, hol marhával. Még pedig akinek vagyon, négygyel is. Járásoknak és keléseknél ideje mindazonáltal a napi számba bé számlálattatik. A szabad menetelűek pedig, robotázás helyett, külömb-

külömb féle képpen, a telekek mi voltához képpest, esztendőnként eszerint fizetnek: a tekintetes Melczer Pál úré hat-hat rhénes forintokat, a méltóságos gróf Klobusiczky István úré nyólc-nyólc vonás forintot. A tekintetes Ságghi Mihály úré csak hét márjást, a tekintetes Jármí Imre úré kilenc rhénes forintot, a Tatár István uramé hat márjást és egy petákat. VII. Az itt való lakosok seminémű termésbül, a telekek után való földekbül kilencedet nem adnak, sem más adózás fejében semmire nem kényszerítettnek, a felyeb meg írtakon kívül. Hallyák mindazonáltal, hogy ezen nemes vármegyében némely földes urak az ilyenekbül is meg veszik a kilencedet. VIII. Nincsen pusztá hely ezen helységben, melyet a helység közönségesen bírna.

IX. Ezen helységnek lakossi rész szerint örökös, rész szerint szabad menetelű jobbágyok.

Demecser, 1772. dec. 10. Bíró: Bribógh Ferenc +

Esküdtek: Isák István + Hegedűs Ferenc +

Hajnal István +

Összeírók: Bessenyei László ifjú csicseri Ormós Miklós

Nagy József

12.

Tiszadob

I.-II.-III. Ezen Tiszadob nevezetű helységnek, az mostan élő embereknek emlékezetitül fogvást sem úrbariuma, sem contractusa nem vólt az méltóságos urasággal, hanem az mire kívántott, és minémű dolgoknak vólt ideje, az helyben lakó uraság

tisztyeitől hajtattak mindenféle annak tellyesítésére.

IV. Haszonvételei:

1/ Határja ezen helységnek három járásra vagyon fel osztva, és mindaz három járás beli szántó földjök az rost, árpát, zabot, kendert és kevés tavasz búzát közép szerűen meg termi, de ősz búzát telyességgel nem terem, és erre való nézve az lakosok nem is szokták vetni.

2/ Réttyek az lakosoknak szükségekhez képest vagyon elegendő, és ha az Tiszának szokott árja kaszállojokon sokaig nem feküdvén, azokat nagyon bé nem iszapollya, jó és marha tartásra alkalmas szénát terem. Sarjút is, ha tilalomban tartanak réttyeket, és szükségek vólna reája, némely eszten-dőben kaszálhatnának.

3/ El adó jószágoknak jó és alkalmas piarcok vagyon Szikszón és Miskolcon, melyek három mérföldre esnek tülle. Ezeken kívül Tokaj két mérföldnyire, Tállya és egyéb hegyallyai városok három és négy mérföldnyire esvén, mindenféle javoknak el adása végett, ha ár vizes idők nincsenek, mehetnek és jőhetnek.

4/ Mind heverő, mind vono marhájoknak elegendő és alkalmas legelő mezejek vagyon, középszer ár víz idején is, de ha az árvizek felettébb vagynak, más határokon kéntelenítetnek marhájokat pénzért legeltetni.

5/ Az egész falut, és határjának nagyobb részit az Tisza körül folyván, egyéb helyein, és morotvája lévén, bővséges és alkalmas itató helyek vagyon mindenféle marhájoknak.

6/ Két fűzes és nyárjas erdejecskéje lévén az lakosoknak, azokbul vagyon tűzi fájok, de épületre való fákat az

uraság dologért szokta adni, némelyeknek ellenben commissio mellett ingyen is ad néha.

7/ Az határban lévő méltóságos uraság erdején, midőn makk terem, az lakosok jutalmason meg szerezhetik az makkol-tatást.

8/ Ezen helységnek lakosi az dinnyék és dohányoknak ter-mesztésébül, melyeket bőven terem földjök, alkalmas pénzt ke-resnek.

9/ Házak fedésére jó és alkalmas nádjok és gyékények terem, melyet tűzre és kemencék fűtésére is használnak.

10/ Az falut körül folyo Tisza, mind le, mind fel, jó és hasznos alkalmatosságot nyújtana az kereskedésre, ha effélé-ket meg szokták vólna az lakosok, és ahoz kívántató edények vólna. Feőképpen árvíznek idején két mérföldnyire mehetnének az vízen.

11/ Az fellyebb jelentett punctumok szerint esvén a hegy-allyai szálló hegyek, az lakosok esztendőt által ottan szok-tak keresni pénzt, portiojok potólására.

12/ Ezen elől számlált haszonvételek mellett vagyon ezen helységnek 130 kila alá való földje, melybül, az méltóságos uraságnak engedelmébül bírván, semmi kilencedet nem adnak. Úgy kaszálló réttyek is vagyon 60 ember vágó. Szent Mihály napjátul fogvást pedig új esztendő napig kántora vagyon.

13/ Kender ásztató vizek elegendő vagyon.

14/ Gárdon nevezetű Tisza szakadékban, és az nagy Tiszá-nak egy részében, szabados halászattya vagyon az helységnek.

Kárai:

1/ Panaszollyák ellenben az helység lakosi, hogy határ-

jokon háromszori szántással sem terem ősز búza.

2/ Hogy gyakorta az vetéseket és egyéb szántó földöket az Tiszának árjai el rontják.

3/ Hogy nagy ár vizeknek idején mind heverő, mind vonó marhájoknak számokra, vidéki határokon kintelenítettnek legelő mezőt bérelni.

4/ Nehésségeket abban is meg esmérik, hogy az közelebb lévő vízimalmok túll az Tiszán esnek, és midőn oda mennek őrleni, az Tiszán való által költözésért vámot kell fizetniek. Száraz malmok sincs az helységben elegendő szükségekre, hanem szomszéd helyekben kellettik járniok.

5/ Épületre való fákot pénzen kéntelenítettnek venni, mivel elegendőt az méltóságos uraság sem adhat, az erdőnek szűk vólta miatt.

V. Ezen helységben mind ekkoráig az telekeknek minémúsége nem lévén ki határozva, és következendöképpen az földek sem vóltak telekekhez szabbva, hanem ki többet, ki kevesebbet szántott és kászált az lakosok közzül, ugyan ezért ezen meg esketett személyek vóltakeppen nem tudják meg mondani, kinek-kinek hány hóld fólgye és réttye légyen, de az személy szerint lejendő conscriptiobul ki fog tetszeni. Sarjút pedig ritkán kaszálnak.

VI. Méltóságos graf Andrasy István úr eő nagysága, és méltóságos báró és generalis Andrásy Károly úr eő nagysága között ezen helység ez ideig nem lévén fel osztva, az robottának is semmi bizonyos meg határozása nem vólt, hanem az mint és midőn tetszett az méltóságos uraságnak, hol gyalog szerben, hol marhával hajtattak úr dolgára. Minthogy pedig ezen úr

dolgozások az helységben vólt, járásnak- kelésnek ideje sem számláltatott bé az napi számhoz.

VII. Ezen helységnek lakosai minden féle nezei veteményekből kilencedet adtak, és adnak is, mint egy 20 esztendőűl fogvást. Ezen kívül egyéb adozás fejében fizetnek 200 magyar forintot, és minden kender földtűl egy-egy zsákot. Ez mellett, midőn az méltóságos uraság kívánta, forspontot is attak.

VIII. Ezen helységben egy puszta hely sem tanáltatik.

IX. Ki vévén mint egy lő eörökös jobbágyokat /:kik is az fellyebb írt mód szerint szolgálznak:/, az többi szabad menetelű.

Tiszadob, 1772. szept. 11. Főbíró: Vámos Mihály +

Főesküdt: Alföldi Gáspár +

Esküdtek: Kun Márton n.p. Szilágyi István m.p.

Lakosok: Nagy János + Varga Mihály +

Tiszadob pecsétje.

Összeírók: Csákányi László Törös Ferenc

Molnár Ábrahám

13.

Tiszaeszlár

/Eszlár/

I.-II.-III. Ezen Tiszaeszlári helységnek egyik felét tekintetes, nemzetes és vitézlő nagykállai Kállay Mihály úr bírván, 1759-dik esztendőűl fogvást bizonyos contractus mellett /:melynek párja itten sub A. adnectaltatik:/ adoztattya maga embereit. A másik felét pedig méltóságos báró

losonci Bánfy Mihály úr eő nagysága bírja, és 1770-dik esztendőben ide sub B. zárt contractusnak extractusa szerint, árendában maga jobbágyinak bocsátotta. Ezen arendátitius contractus előtt pedig más földes úr alatt lévén, némely része az Bánfy szernek, amint annak tecett, úgy dolgoztatta.

IV. Haszonvételei:

1/ Ezen helység határa három járásra vagyon fel osztva. Közép szerű termékenységű vagyon, és az egész határnak negyed része a tiszta ősz búzát háromszori szántással meg termi, egyébbaránt gabonát, tavasz búzát, árpát, zabot, kendert is terem.

2/ Kászálló rétye ezen helységnek jó, és marhák hizlalására alkalmas szénát terem, és ha szokásban lett volna, avagy jó tilalomba tartatnak, némely rétes helyeken sarjút is lehetne kaszálni. Széke is vagyon ezen helységnek, annyira valo, hogy marhájókat sózni nem szokták soha is.

3/ Tokaj városával ezen helység határos, és csak fél mérföldnyire vagyon tőlle, az többi városok pedig, úgymint Keresztúr, Tarcál, Mád, Tállya, Liszka másfél és két mérföldnyire határozatnak, kihez képest el ado jószágokat, ha árvizes idő nincsen, jo úton vihetik el adása végett, és hasznosan el adhatyák. Árvizes időben pedig hajókon szállittyák el ado jószágokat.

4/ Legelő mezejek mind járo, mind heverő marhájoknak számokra elegendő vagyon, és ezen legelő helyeken is jo és hasznos fű terem.

5/ Az falu alatt el folyo Tisza jo és alkalmas itato helyek az marhájok számára, kin pedig az pusztán elegendő

kútyok és sójok vagyon.

6/ Az felyebb mondott helyallyai városok határán lévén leg hiresebb szöllő hegyek, minthogy közel esnek ezen helység lakosihoz, esztendő által lévő munkáira el szoktak járni, és portiojokat ottan valo munkálkodásokból meg keresni.

7/ Midőn árvizes idők nincsenek, magok szükségekre elegendő káposztájok terem.

8/ A tokai só háznak közel léte jó alkalmatosságot nyújt a só el szállításából lévő pénz keresésre, de a lakosok ezen szekerezést nem szokván, ezzel ekkoráig nem keresettek.

9/ A Tisza az falu alatt fojván el, hasznosan kereskednek az hegyallyai városokon, főképen árvíz idején.

10/ Kender és len ásztato vizek határookban elegendő vagyon.

11/ Egy és más fél mérföldnyire vagynak vízimalmok, az hová jó és alkalmas utakon jöhetnek-mehetnek. Szárazmalom pedig az helységben öt vagyon.

12/ Minthogy a Tisza éppen az helység alatt foly el, az Maramarosból le ereszkedő só szálakon és csajkákon lévő só vivőknek mindenféle főzelékeket, és mindenféle enni valokat pénzen el adni szoktak.

Kárai:

1/ Ellenben ezen felyebb tett haszon vételek mellett panaszolják a lakosok, hogy azon kívül a tekintetes Kállay részen valok, épületre valo fát commissio mellett kapnak az uraságtúl, egy átalylyában semmi tűzi fájok nincsen, hanem pénzen kintelenítetnek venni.

2/ Noha az 3-dik, 6-dik és 8-dik punctum szerint Tokaj és egyéb hegyallyai városokon elado jóságokra jó és hasznos piacok legyen, de mivel az tokai töltésen és hídon nagy vámot kel fizetnie, sőt ha a Tiszán fel el ado jóságokat saját hajójokon viszik is, szinte úgy, mintha a hídon mennének, meg vámostatnak. A mi több, ámbátor Tokajban az helység alatt közelébb költözhetnének által a Tiszán el ado jóságokkal, egy átalyában a vám meg vevés nélkül nem engedik a tokai vámosok, valamint hogy az sem engettetik, hogy télben jegen által hajtsák marhájokat, ha csak az vámot meg nem fizetik. Ezen terheltetésekkel, mind kézi munkajokkal lehető keresetek, mind szekerezéssel valo kereskedések nagyon gátoltatik.

3/ Hogy az helységnek különösen se réttye, se földje, se kántora ez ideig nem volt.

V. Sem szántó földjök, sem kaszálló rétyek, az telekeknek minémőségéhez képest nem lévén kiszabva, ezen megesketett személyek nem tudhatyák, hány hold szántó földje és rétye legyen egy-egy egész gazdának, mivel kinek több, kinek kevesebb vagyon, amint tudillik tehetsége hozza magával. Sarjút pedig, mint hogy nem szoktak, nem is kaszálnak.

VI. Az Kállay részen valok szolgáltak eddig, és szolgálnak az contractussok szerint, az méltóságos báró Bánfy részen valók pedig most árendát fizetnek, az előtt pedig úgy szolgáltak, mint az Kállay reszen lévők. És az szolgálatot helybe tették és teszik mind két részen levők. Azon kívül forspontozni szoktak mindenfelé, a hová az földes uraság kívánnya.

VII. Ezen helységnek lakosi minden féle őszi és tavaszi ve-

tésekből, az contractusnak ki adásától fogva, kilencedet adnak. A szomszéd lőkiek is hasonloul szoktak fizetni. Egyébb adozásokat is az contractusok szerint tellyesítenek.

VIII. Minthogy igen is el népesedett az helység, és sok telekeket el szagatott a Tisza, az nép öszve szorulván, egy puszta hely sem találtatik az helységben.

IX. Ezen helységnek lakosi, egynehányan kívül, szabad menetelű jobbágyok.

Tiszaeszlár, 1772. aug. 25. Főbíró: Menyhárt György +

Esküdtek: Kiss János + Tzibak Mihály m.p.

Tóth István m.p. Tóth János m.p.

Lakosok: Tokaji István + Pásztor Mihály m.p.

Összeírók: Csákányi József Törös Ferenc

Molnár Ábrahám

x x x

Sub A.¹:

Alabb meg írt Perényi Borbála, néhai tekintetes, nemzetes és vitézljő nagykállai Kallay János és maradott öszvégye, ámbár ugyan tulajdon magam hátra maradássomat tapasztalyam, s oly sikeres hasznát, mint más földes urak ezzen eszlári porcionak nem vehessem: mind azon által valamint eddig, úgy ézután is, s tovább is eszlári taxássimhoz jo voltomat mutatni, ökét oltalmazni kívánva interimáliter² ezzen alább meg írtt úrbáriumra bocsátottam.

1/ Minden gazda ember a kinek marhája vagyon, marháján tizen két nap nékem tecő dolgozt dolgozni, két renés forintokat fizetni, és az határon minden tavaszi és őszi vetésből

dezmát, egy-egy karácson tyúkját, egy-egy pár csirkét konyhámra hozni köteles lészen, az mely gazda embernek pedig marhája nem volna, gyalog szerben tizen két nap dolgozni azt, a mit s a mikor parancsolom, tartozik.

2/ Az zsellérek, valamint egy gazda, mindennek felét fogja fizetni, úgy mint akinek marhája vagyon, hat nap dolgozik marháján, az kinek nincsen, gyalog szerben hat nap, egy rendes forintot, minden mezei vetésiből dézmát fog fizetni.

3/ Az gazda emberek esztendönként két-két véka zabot vagy árpát adni fognak, az melyikből tudhillik nekie fog teceni, és így.

4/ Magam szükségére elegendő szánto földet es kaszálót fel fogván, a mi részemből hátra marad, mind szánto földéket és kaszálott egy más között igasságosson fel osztani, s kinek kinek maga erejéhez elegendő földet adni, az marhás embernek két annyi széna füvet, mint az marhátlanoknak osztani szabadok lésznek, az eddig tartott mód és rend szerint.

5/ Ha mely taxássom el akarna menni telkemről; szökve el-ne ményen, mert külömben, ha el éretik, minden marhája és javai fognak confiscáltatni, hanem a ki el akar menni, arra esztendőre az felebb meg írt úr dolgát s egy szóval minden kötelességet végbe vivén, el menő szandékát nekem vagy emberemnek meg jelenteni tartozik, s az után ha mindenkinek eleget fog tenni, az hová fog teceni, Isten hírével mehet.

6/ Az dézmát valaki el tagadja, az hazánk az iránt írott törvénye szérint való büntetést fog venni. Ha pedig

valaki meg szorulna az dézmalas előtt, szükségére búzát vagy egyebet akarna be hozni, magamnak vagy emberemnek jelentse meg, s cédulát végyen róla, menyit akar be hozni.

Mely ki adatott úrbariomot tulajdon magam kezem írássával s pecsétemmel meg érössítvén, attam ki eszlári taxássaimnak

1759. aug. 18-án.

Árva Perényi Borbála m.p.

Pecsét.

Sub B.³:

a.

Mi, alább is még írtak, úgymint báró losonci Bánfi Mihály egy részről, nem különben Molnár Abraham, Morvai Josef, Barbus István, Pásztor Mihály, Toth István, Toth János, Hori András, Szolláth Mihály, Bernath Gergely, Bátori András, Horváth Mihály, Hori György s több. Magam és föleségem; gróf Kemény Theresia szerin lévő taxások közönségesen adjuk tutokra mindeneknek az kiknek illik ezen levelünknek rendiben, hogy in Anno 1770. Die vero 18^a Mensis Decembris⁴ léptünk egymás között ilyen meg égyezésré.

1/ Én báró losonci Bánfy Mihály és feleségem, gróf Kemény Theresia, nemes Zabolcs vármegyében Tisza Eszláron lévő jószágunkat tavoly lété miatt nem gyakorolhatván, és majd semmi hasznát nem vehetvén, attuk fent nevezett becsülletes nemes földünkön lako embereknek taxára 10. egész esztendőkig minden benefitiumival, Lök felől való füz érdejével, halászó vizével, mészár székjével, külső és belső korcsmáival, az Vay részre bíratott curiaival, nádas és kákás helyeivel, szántó és kaszálló földeivel 4 szárazmalmaival etcet, etcet.

Mi pedig taxások közönségesen, az méltóságos uraságnak ezen fent nevezett benefitiumokért tartozunk taxálni esztendőnként ezer öt száz magyar forintokat, florenus augurum 1500, négy angarianként, még pedig ily rendel: hogy első angárra lészen mindenkor új észtendő napja, melyre 400 forintokat, második Josef napja, mely három százat, harmadik Szent János napra, akkor négy százat, negyedik Katalin napja angarrára négy százat, mind magyar forintokat tartozunk ki fizetni, etcet, etcet.

Mi is fent névezett földes uraság az evictiot, minden legitimus impetitorok ellen⁵ magunkra válaltuk etcet, etcet. Hogy ezen contractust minden punctumaiban mind két rész tartozzék meg állani, tettünk egymás között száz arany vinculumot, magunkat énnék meg tartására obligálva.

Mely dolognak állandobb vóltára; és meg másolhatatlan erősségére adtuk egymásnak hasonló párban ezen magunk subscriptionkal és szokott pecsétünkkel meg erősítettett contractualis levelünket, az alabb coramisalando régiusok⁶ előtt. Tisza Eszlár, 1770. dec. 18. Losonci Bánfi Mihály m.p.

Pecsét.

Molnár Ábrahám m.p. Pecsét. Morvay József m.p. Pecsét.

Pásztor Mihály m.p. Pecsét. Toth István m.p., Toth János m.p., Hori András m.p., Hori György m.p., Bernath Gergely m.p., Batori Andras m.p., Horváth Mihály m.p., Szolláth Mihály m.p., Markus István m.p., Sallos János m.p. és az több taxások közönségesen.

Elöttünk, Gáll Ferenc szerződést rögzítő /m.p. Pecsét/ és Madarász János /m.p. Pecsét/, valamint Váradi Mihály, a rögz-

zített bejelentést végrehajtó /m.p. Pecsét/ nemes személyek előtt.

b.

Mi, alább is meg írtak, úgy mint báró losonci Banffy Mihály egy részről, nem különben Molnár Ábrahám, Morvay Josef, Markus István, Pasztor Mihály, Tóth István, Toth János, Hori András, Szóllát Mihály, Bernáth Gergely, Bátori András, Horváth Mihály, Hori György, s több magam és feleségem, gróf Kemény Theresia részin lévő taxások közönségesen adjuk tudtokra mindeneknek akiknek illik, ezen levelünknek rendiben, hogy in Anno 1770 Die véro 18va Mensis Decembris⁷ léptünk egymás között ilyen meg egyezésre.

1/ Én báró losonci Bánffi Mihály és feleségem, gróf Kemény Thérésia, nemes Zabólcis vármegyében Tisza Eszláron lévő jószágunkat, tavóly léte miatt nem gyakorolhatván, és majd semmi hasznát nem vehetvén, adtuk fent nevezett becsülletes nemes földünkön lakó embereknek taxára tíz egész esztendőkiq, minden beneficiumaival, Lök felöl való fűz erdelyével, halászó vizével, meszárszékjével, külső és belső korcsmáival, a Vay részre bíratott curiával, nádas és kákás helyeivel, szántó és kaszálo földeivel, négy szárazmalmaival, még pedig úgy:

2/ Hogy magunk itten a major béli harminc darab teheneknél és egy czúg ökreink vagy lovainknál több szarvas marhát nevezett eszlári határon nem fogunk tartani, ki kötven azt, hogy midön más jószágunkból az dög miatt, ide kívannánk marháinkat hajtatni, akkor, ha az marháink itt pas-

cuálnának egész nyáron, tehát minden nagy marha után egy fél forint a taxából - krajcár 50 defalcaltassék,⁸ az esztendő borjú pedig kettő tégyen egy számot. Emellett:

3/ Most itt levő nyáj juhunk ennek utánna is itten pas-cualtassék a nyomáson, és tarlo szabadulás után a hol a taxások juhok járni fog. Mely juhoknak teletetesei kedvéért a Kusir alatt lévő házat, aklot udvarával és kutyával magunknak reservályuk. A juhászoknak pedig idegen juhokat az határon lappanglatni telyesseggel nem engedtetik.

4/ A pálinka házat is, minden hozzá tartozó edényeivel, üstyeivel által adtuk oly formán, hogy az 1771-dik esztendőben esendő Szent György napjáig sertésim számára elegendő moslékot tartozzanak adni, az edényeket pedig inventaltatván és aestimaltatván, conservalni tartoznak,⁹ és ha a taxa ideje el telésekor jobb statusba találtatnék,¹⁰ a ház vagy az edények, tehát a melioratio acceptaltatik.¹¹

5/ Az malmok is aestimaltatnak, és azok is az idő el telésével, ha jobb statusba találtatnak, melioratiojok acceptaltatik, melyekhez tartozó négy új köveket is által adunk. Ha casu fátalitasbul, és nem in curiositásbul, a malmok meg égnének, consideratióba menjen addita declaratione sub A.¹²

6/ Nem kívánván itten oeconomiat tartani,¹³ tehát minden fordulora, ahol nekünk teccik 17 köből őszi vetés alá valo földet reserválunk, emellet az mely földben az idén majorság tengerink vólt, azt is magunknak reservályuk. Ha pedig másuvá fogunk vetni, akkor hasonló quantitasu jó földet számunkra excindalni tartozzanak.

7/ A Kusir alatt lévő köles és dinye földeket magunknak

reservályuk tavasz búza alá, ha pedig azon földek nem alkalmasok lesznek idővel tavasz búza alá, akkor másutt hasonló jóságú öt köből alá valo földet mutassanak.

8/ Tyúkász, juhász, hajdú, csordás és béresseink számára, ha vettetni kívánnának, azon calculus szerént, mint magok között a taxát egy egy köbölre repártiályák, tartozzanak designalni jó földet, amennyi fog kívántatni ezen cselédeinknek, marháiknak pedig szabad pascuatio engettetik.

9/ A Lök felől való fűznek tökéit, melyek még gallyat teremnek, magok hasznokra conserválni tartoznak. Midön pedig magoknak sövénynek vagy istallónak való veszöre szükségek lészen, tartoznak a tisztet requiralni, és annak hírével, még a Szilvás éren túlrúl is hozhatnak, ahol tudnillik a tiszt fogja designalni.

10/ Also és felső aklainkat, csűrös kertünket, major, juhász, csordás, vincellér házainkat a Csipével edjütt magunknak reservályuk.

11/ A Szilvás éren túl levő erdőt rétyével edjütt egészen magunknak reservályuk, midön pedig ott makk lészen, a taxasoknak szabad glandinatio engettetik, de úgy hogy a kaszállot fel ne túrassák. Ha pedig az fellettébb való árvíz miatt ott nem kaszáltathatnánk, in casu illo a mennyi taxa egy szekér szenát termő föld után competálna, anyit defalcalván minden szekér széna után a taxából,¹⁴ 24 szekér szenáig tartozzanak adni füvet.

12/ A fenn nevezett pálinka ház mellé még adok annuatim 25 öl fát is, melyet készen a cigandiakkal leszállítottok. A pálinka ház mellett lévén egy kút, melynek reparátioját, mivel

már 15 forintokba meg is alkudtam, azért azon kutat meg csináltatván, 15 forint a taxába acceptaltatik. Hozzá való kávéat pedig a cigándi jobbágyaim szállítanak le.

13/ Meg ígértük azt is, hogy ha a taxások manuarikusokat praestálnak,¹⁵ az malmok reparatiojara megkívántato fákat az halászi és cigandi erdön magunk fogunk vágatni.

14/ Midőn szüreti alkalmatossággal magam vagy feleségem ide ki jövünk, kivált magam vadászni, akkor tartoznak lovaink számára négy szekér jó szénát administralni, ide értetik a szenához még jó tiszta tíz köből zab is vagy abrak, ez mind az által akkor nem currál, mikor ide ki nem jövünk.

15/ Az Hericz uram udvara félét is meg hagytuk magunknak, hozzá tartozó káposztás kertel ez melette levő pusztá telekkel együtt.

16/ Mivel még in anno 1771 az korcsmákban magam akarok bort árultatni, azért kezemnél meg hagytam, abban az egy esztendőben oly limitatioval, hogy taxássaimnak az alább specificálendo taxa summájából négy száz - 400 magyar forintokat defalcálni engedek, es így in anno 1771 usque ad 1-mum januarii 1772 ezer és száz magyar forintokat taxálnak. A külső korcsmához levő apertinentiák és pascuum is, még azon egy esztendőben intacte meg maradnak. Nem különben a korcsmának arendajához tartozó, még Salamonnál volt contractusomban expressált szántó föld és kaszáló füvek defectus nekül, még in anno 1771, ki adni tartoznak.

17/ Mi pedig taxások közönségesen a méltóságos uraságnak ezen fent nevezett beneficiumiért tartozunk taxálni esztendőnkint ezer ötszáz magyar forintokat, id est florenus unga-

rorum 1500, négy angarinként, még pedig így rendel, hogy első angaria lészen mindenkor új esztendő napja, melyre négy száz forintokat, második Josef napja, melyre három százat, harmadik Szent János napja, akkor négy százat, negyedik Katalin napi angariara négy százat, mind magyar forintokat tartozunk ki fizetni. Mely taxat is ezen specificált rendszerint mindenkor tartozunk fiscalis titulált Bonis László uram kezébe administrálni. Most pedig len a következő új esztendő napján 1-mo januarii 1771 két száz hetven öt magyar forintokat anticipato letenni, csak hogy az praecedens punctum szerint az ezer öt száz magyar forintokból álló taxánk kezdődik 1-mo januaris 1772.

18/ Mely specificált taxának ideje kezdődik a most legközelebb következő új esztendőben 1-a januarii 1771.

19/ Obligatusok leszünk mi ideben meg írt személyek a taxának esztendőnkint való ki fizetése véget, magunkra aevictiot vállalni, és minden esztendőnként, a mint az contractusban ki tétetett, minden haladék nélkül a meg nevezett angariális napokra az summát meg adni. Melyet ha nem cselekednénk, vagy cselekedni nem akarnánk, az uraság csak maga hatalmával is, rajtunk azon summát desumálhassa, abscissis universis juridicis remediis, et nobilitari praerogativa non obstante.¹⁶

20/ Mi is fen nevezett méltóságos földés uraság, az evictiot minden legitimus impetitorok¹⁷ ellen magunkra vállaltuk e felett.

21/ Hogy ha valamelyik esztendőben történne, hogy hadakozás miatt /:melytől Isten őrizzen:/ a határnak, és ezen

beneficiummoknak kevésbb hasznát vennék az taxások, tehát akkor a proportione damni,¹⁸ az taxából bizonyos pénz defalcáltatik, melyről mind az által a taxások hitelesen demonstrálni tartoznak.

22/ Hogy ezen contractust minden punctomaiban, mind két rész tartozzék meg álni, tettünk egy más között száz arany vinculomat, magunkat ennek meg állására obligálván.

Mely dolognak állandobb voltára, és meg másolhatatlan erősségére adtuk egy másnak hasonló párban ézen magunk subscriptionkkal, és szokott pecsétünkkel meg erősítetett levelünket, az alább coramisalando regiussok előtt.

Tiszaeszlar, 1770. dec. 18.

Báró losonci Bánffy Mihály m.p. Pecsét, Molnár Abraham m.p. Pecsét, Morvai József Pecsét, Pasztor Mihály m.p., Toth István m.p., Toth János m.p., Hori András m.p., Hori György m.p., Bernát Gergely m.p., Bathori András m.p., Horváth Mihály mp., Szollar Mihály m.p., Markus István m.p., Sallos János m.p., és a többi taxások közönségessen.

Előttünk, nemes Gál Ferenc, a szerződést rögzítő, Madarász János, Váradi Mihály, a rögzített szerződést végrehajtó nemes személyek előtt.

Sub. A.:

Ha casualiter a falu meg gyúlván, a malmok meg égnének, akkor consideratioban vevén a taxások kárát, tehát 150 forintok defalcáltassanak, úgy mind azon által, hogy a mi nevezett erdőről fát adván, a malmokat hasonló statusban felépíttetni a taxások tartozzanak, mind azon által ez csak ak-

kor observaltassék, ha nem ex in curia támadott legyen a tűz.

Csákányi József m.p.

Jegyzet:

1. A. alatt.
2. Interim aliter = éppen ezért
3. B. alatt.
4. 1770. december 18-án.
5. ... a védelmet minden nyilvános erőszak ellen...
6. Szembesítendő királyi személyek; itt inkább hitelesítő személyeket kell érteni alatta.
7. 1770. december 18-án.
8. Fél forint, azaz 50 dénár levonassék.
9. Az edényeket pedig leltároztatván és megbecsültetvén, megóvni tartoznak.
10. Itt: állapotban
11. ... a javítás a fizetésbe elfogadtatik...
12. Ha elkerülhetetlen okból és nem hanyagságból a malmok leégnek, tekintetbe vétessék az A. pont alatti megállapodás /kijelentés/.
13. majorkodni, majorsági gazdálkodást folytatni
14. ... azon okból amennyi taksa /fizetés/ egy szekér szénát termő rét után járna, annyit minden szekér széna után az évi bérből levonván...
15. ... ha a bérlők kézi munkát adnak /szolgáltatnak/...
16. ... azon összeget behajthassa /megvehesse/, a bírói döntést mellőzve, és a nemesi kiváltság ellenére.
17. nyilvános követelők, támadók

18. az áldozat, a veszteség arányában...

14.

Gáva

I.-II.-III. Ezen Gáva nevezetű helységnek emberemlékezetitől fogvást sem úrbariuma, sem contractusa nem volt, és nincsen is, hanem az tekintetes földes uraság akarattjától függött mind az jobbágyoknak, mind az zselléreknek egész szolgálattya, az kinek tudniillik miképpen tetszett, és szüksége volt, úgy úr dolgoztatta jobbágyit.

IV. Haszonvételei:

1/ Határja ezen helységnek négy járásra lévén fel osztva, az esztendőnek minéműségéhez képest az rost, árpát, zabot, lent, kenderet, kukoricát, tavasz búzát minden trágya nélkül alkalmasan meg termi. Ősz búzát pedig azért nem vetnek, hogy sokszori probájok után róssá és üszöggé szokott változni.

2/ Ha az közel lévő Tiszának árja /:mely gyakran szokta járni kaszállojokat:/ sokáig és rendkívül nem fekszik rajtok, jó és marha tartásra alkalmas szénát terem, és akkor sarjút is kaszálhatnak. Ha ellenben az ár víz sokáig rajtok hever, alkalmatlan szénát terem, sarjút sem kaszálhatnak.

3/ Az hegyallyai városok, nevezetesen Tokaj, Keresztúr, Liszka, Patak egy és másfel mér földnyire lévén helyheztetve, alkalmas esztendőkben, azokra jó úton jöhetnek-mehetnek, és hasznoson el adhatják minden névvel nevezendő el adó javokat.

4/ Mind heverő, mind vonó marhájoknak, úgy juhoknak és borjújoknak elegendő legelő mezejek vagyon, annyira, hogy szomszéd helyekre nem szorulnak.

5/ Az falunak éjszaki oldalához közel folyván a Tisza, más különben is, azon részen tók lévén, alkalmas itató helyek marhájoknak. Killyebb pedig az pusztán két kútyok vagyon, melyek csupán szántó marhájoknak elegendők itatásokra.

6/ Lévén az földes uraságnak kevés erdeje az határban, abban meg engedtetik az száraz tölgy, nyers fűz és nyár fa tüzelésre az lakosoknak.

7/ Az midőn ez előtt makk termett az erdőn, szabados volt makkoltatások, de tavaly már sertéseket meg dézmálták.

8/ Zölcség termő kertyei annyira valok vagynak az lakosoknak, hogy magok szükségére elegendő terem. Úgy az komló szedéssel is, ha meg szokták vólna, pénzt kereshetnének, mivel határjokban elegendő terem.

9/ Terem határjokban magok szükségére való gyékények, és fűtésre való aprólékos nádjok.

10/ Ár víznek idején az egész Hegyallyára hasznoson kereskedhetnének csónakokon.

11/ Mind az közel lévő hegyallyai városokon és szálló hegyeken, mind bent az helységben, kézi munkájokkal való pénz keresésre jó alkalmatosságok vagyon.

12/ Vagyon az helységnek kántora Szent Mihály napjátúl fogvást új esztendő napjáig, és e mellett négy embervágó réttye.

13/ Len és kender ásztató vizek búven vagyon.

14/ Egy és fél mérföldnyire vagynak az helységhez az

berceli és karádi malmok, bent pedig az helységben vagyon három szárazmalma az uraságnak.

15/ Ezen helység lakosinak jó féle dohánnyok szokott teremni, melynek el adásából jó pénzt szoktak venni.

Kárai:

1/ Az fellyebb jelentett haszon vételek mellett panszollyák az lakosok, hogy ha az árvíz sokáig fekszik az rétytyeken, alkalmatlan szénát terem, sőt vidékre is kintelenítetnek menni szénát szerezni marhájok számára.

2/ Akár az tokai hídon, akár az kenézleli réven mennyenek az hegyallyai városokra, mindenkor vámoltnak, sőt ha magok csonakokon mennek is az hegyallyai városokra, vagy téiben az jégen mennek által, az tokai vámosoktól meg szoktak vámoltni.

3/ Épületre való fájok nem lévén, pénzér kintelenítettnek magoknak szerzeni.

V. Ezen helységben, ember emlékezetitől fogvást, nem voltak az földek a telekeknek minéműségéhez képest ki szabva, ha nem a földes uraság minden osztendőben fel osztván az földet, ki-ki maga emberének annyit adott, az mennyit akart és telhetett. Ugyan azért ezen meg esketett személlyek nem tudják elő adni, hány hóld szántó fölgye légyen egy egész helyes gazdának, hanem személy szerint lejendő conscriptioban kiki elő fogja adni maga bírtokát. Sarjút pedig, az mint felyebb is meg mondatott, ha az árvíz hamar el mégyen, réttyein kaszálhatnak.

VI. Több földes urai lévén ezen helységnek, az lakosok nem egy formán teszik jobbagyti kötelelességeket, hanem az méltosá-

gos jászai praepost úr eorökös jobbágyainál az méltóságos urasag ökrei lévén, midön ökrös robbotra vagyon szükség, minden héten két napot szolgálnak marhával, mikor pedig gyalog szerre vagyon szükség, ugyan annyit szolgálnak kézi munkával.

Tekintetes Szlavy Pál feö director úr eorökös jobbágyai, akar uraság marhája, akár az jobbágyé légyen, két-két napot szolgálnak egy-egy héten marhával. Gyalog szerben is annyit. Az szabad menetelűek pedig 12 napot szolgálnak gyalog szerben, kész pénzül pedig 12 márjást fizetnek.

Tekintetes Vida István úr eörökös jobbágyainak úr dolgozása nem lévén meg határozva, az midön kellett, és mely felé szükség volt, úr dolgáztak. Az taxások pedig 12 napot szolgálnak gyalog szerben, és 12 márjásokat fizetnek.

Tekintetes Bessenyei László úr eorökös jobbágyi, magok erejekkel, minden héten két-két napot szolgálnak.

Tekintetes Balogh Sigmond úr eorökös jobbágyi, az midön földes ura kívánnya, gyalog szerben szoktak úrdolgozni.

Nemzetes Pető Sigmondné aszszonyom és Miketz Sámuel uram emberei két napot kapálnak, két napot kaszálnak, és két napot szénát hordanak.

Tekintetes Erdődy István, Marucz Pál és Ormos György uraimek közös taxása hét marjást fizetett az három részre.

Szabó György contribuens Filep György nevezetű földes úrtul, itten sub. A. vidimált contractus szerint zálogosított egy darab teleket, de utánna semmi appertinentiat nem bír.

VII. Ezen helységnek lakosai minden földi veteményekből ti-

zedet fizetnek, az tekintetes fő director úr emberein kívül, kik kilencedet adnak. Egyéb adozás fejében pedig ez ideig az lakosok semmit sem adtak az uraságnak.

VIII. Olyas pusztta helyek, melyek ember emlékezetitül fogvast pusztultak el, avagy az helység bírna, ezen helységben nem tanáltatik, hanem az méltóságos jászai praepost úr részén egy telekrül más faluban menván az jobbágy lakni, annak helye pusztán áll mint egy 10 esztendőitül fogvást, és az méltóságos uraság által bíratik. Más helybül hasonloul ki halván az ember, és meg égvén az ház, ez előtt mint egy hat esztendővel, mostanában, de tekintetes Szilávy Pál úr bírja.

IX. Az lakosoknak némely része örökös, némely ellemben, és az nagyobb része szabad menetelű jobbágyok.

Gáva, 1772. nov. 19. Főbíró: Árokháti Mihály +

Esküdtek: Kánya István + Nagy János +

Lakosok: Vágó Gergely + Pozsonyi Mihály +

Gáva pecsétje.

Összeírók: Csákányi József Törös Ferenc

Molnár Ábrahám

x x x

Sub A.:

Én, alább subscribalt adom tuttára mindeneknek akiknek il-
lik ezen contractualis levelemnek rendiben, hogy itten, Gá-
ván egy zálogos telekemet, rajta lévő házzal együtt, adom
ugyan itten lakozó Szabó György uramnak 12, azaz tizenkét
esztendőkig 75.- azaz hetven eöt váltó forintokon, mely te-
leknek vagy háznak is szomszégyai nap keletről tekintetes,

nemzetes Balog Sigmond úr jobbágya, Szekeres István. Nap nyugotrol nemes, nemzetes Filep Gáspár úr. Adom pedig ezen említet telkemet ilyen conditiokkal, hogy azon tizen két esztendőök alatt, említett Szabó György úr szabadossan építhessen. Építhessen valami épületet magának tecik építeni, és a terminált üdö el telvén, ha én vagy utánam következendő akarmely lineán levő posteritásom akarna hozza jutni, tehát az épület bírák becsüje alá mennyék, adig pedig, t. i. az felyebb említet 12 esztendőnek el folyásáig se én, sem akarmely lineán lévő posteritásom semi úttal módal hozzá ne férhessék. Az evictiot pedig magamra vállalom, hogy sokszor specificalt terminusig eö kigyelmét, minden azon telek iránt fel kelhető háborgásoktól defendalom. Mely dolognak bizonyosabb meg erősítésere adom ezen pecsétes, és kezem kereszt vonásával meg erősített leveletem.

Gáva, 1772. november 13.

Filep Mátyásné +

Pecset.

Elöttem: Szilágyi András

15.

Gégény

I.-II.-III. Ezen helységnek sem úrbariuma, sem contractussa jobbágyi kötelességek eránt nincsen, hanem aztat régi szokásbúl ekképpen tészik: hogy az örökös jobbágyok minden második hetet egészszen úrdolgában töltik, a szabad menetelűek pedig bizonyos taxa pénzt fizetnek, a mint az következendő hatodik punctumba specificice meg fog teceni.

IV. Haszonvételei:

Ezen következő haszon vételei vannak ezen helységnek és határjának, úgymint:

1/ A határja két nyomásra vagyon fel osztva, nagyobb résziben meg termi a gabonát, lent, kendert, zabot, némely részecskéjében pedig a búzát is és az árpát, még pedig ekkoráig minden trágyázás nélkül.

2/ Széna termő réttyei bővecskén vagynak ezen helységnek. Alkalmatosok is mindenféle marha tartásra, és néha sarjút is lehet kaszálni.

3/ Kereskedés végett ezen helységnek lakossai el szoktak járni Tokajban és a több hegyajjai vásáros városokra, kik négy s öt mérföldnyire esnek, Debrecenben hét mérföldnyire, Bátorban és Kállóban három mérföldnyire, Kisvárdában pedig csak edj mérföldnyire, mely helyekre jó és alkalmas úton járhatnak, s elado jószágokat is könnyen, és hasznosan el adhattyák.

4/ Mindenféle marhájoknak közel, bővséges itato vize található.

5/ Káposztás és hagymás kertyei vannak a helység belieknek, melyekben magok szükségeken kívül is, kivált alkalmas esztendőben, el adó káposztájok és hagymájok terem.

6/ Bőséges és elegendő nád terem a határban, még pedig némely résziben a ház kötésre is alkalmas.

7/ Amint fellyebb vagyon meg írva, az hegyajjai szőlős városok négy s öt mérföldnyire esvén, napi szám keresése végett oda alkalmasint el járhatnának a lakosok.

8/ Szent Mihály napjátúl fogvás új esztendeig szabadsá-

gokban van az helység paraszt lakosinak a korcsma follytatása.

9/ Benn az helységben vagyon edj szárazmalom, a szomszéd berkeszi és demecseri határookban, mintegy csak fél órányira, edj-edj vízimalom, melyekkel öröltetés iránt való szükségeket elegendő képen be töltik a lakosok.

10/ Szőlőt kötni való sás, és olyan gyékény is, melyből méh kasokat és ezen a földön szekér takarásra szűni szokott gyékényeket lehet csináltatni, találtatnak ez határban.

Kárai:

Ellenben ez következő fogyatkozásai vagynak ezen határnak, úgymint:

1/ Ezen helységnek az határja az szomszéd Tisza árjátúl nagyobb résziben el nyomattatván, szántó földjeiben meg szorítatott, és úgy azért csak két járásban élhetni.

2/ A szénás helyei nagyobb részént oly posványos helyek közt csináltatik, hogy minek előtte a vizek keménynyen meg nem fagynak, szénájokat ki nem hordhatták. Emellett, ha tavasszal az árvíz későbben megyen el, sarjút sem lehet kaszálni.

3/ A midőn hegyajjai vásárookra járnak, a tokai hídon nagy vámot kéntelenítetnek fizetni, még pedig árvizeknek idején az rakomazi töltésekre nézve kéccerest.

4/ Az meg mondott víz árja miá az határ szarazzában meg szorítatván, az marhájok legeltetése is nem elegendő, de még is a szomszéd határbélieknek engedelmekekkel, még ekkoráig, marhájok legeltetéseért senkinek semmit sem fizettek.

5/ Sem épületre, sem tűzre való fájok, annál inkább makoltatások nincsenek a lakosoknak ezen határban.

6/ Királyi dézma adással terheltetnek ezen helységnek lakosai.

7/ Két ökrön alkalmatlan a szántás ezen a határban.

8/ Lapos és sombikos lévén a víz, a kender és len ásztatásra is nem oly alkalmas.

V. Ezen helységben nem egy eránt lévén a telkek minéműségekhez szabva a szántó földek és rétek, a meg eskütt emberek nem is tudják meg mondani, hogy hány hóld szántó földje és réttye legyen edj egész ház helyes gazdának, hanem az a conscriptióban kinek-kinek maga vallásábúl fog ki tecceni. Sarjút pedig olykor, mikor az árvíz tavaszkor eleve el vonodik, vagy ki sem öntene, mindég lehet kaszálni.

VI. Ezen helységben lévő örökös jobbagyok az esztendőnek felét úr dolgában töltötték, és az uraság parancsolattyához képpest hol ökörrel, hol gyalog szerrel. Az robotra való járások és kelések üdejének bé számláztatása nem vólt szokásban. A szabad menetelű jobbagyok penig csak kész pénzül fizettek, úgymint Jármy Imre uram edjik taxása hét vonás forintot, a másik tizenkettőt, Bégányi uramé nyolc vonás forintot.

VII. Ezen helységnek lakosai ekkoráig, az uraság engedelmebül, kilenced adással semmi nemű termésekbül nem terheltettek, csupan Jármy Imre uram edjik taxásátúl az idén az őszi életbül vette meg. Tudják mindazonaltal, hogy az szomszéd határookban sok helyütt meg veszik azon említett kilencedet minden nemű termésbül. Ezen kívül más adozás fejében is edj szóval semmit sem adtak.

VIII. Nincsen ebben az helységben több három puszta teleknél, melylyeken mint hogy házat nem értek a lakosok, mi okon pusztult el, nem tudhatták, hanem azt vallyák, hogy minden apertinentiájával Josa Miklós és Begányi György földes urak által bírattatnak.

IX. Ezen helységnek lakosai mind örökös jobbágyok, hárman lévén szabad menetelűek.

Gégény, 1772. szept. 12. Bíró: Vas András +

Esküdtek: Vas Mihály + Papi Ferenc +

Nagy Mihály +

Összeírók: Bessenyei László ifju csicseri Ormós Miklós

Nagy József

16.

Nagyhalász

I.-II.-III. Nincsen úrbariuma ezen helységnek, sem contractussa, henem emlékezetektől fogvást tarto szokásbúl teszik földes uroknak mind az robotott, mind az adozást az örökös jobbágyok és a szabad menetelűek.

IV. Haszonvételei:

Ezen helységnek ezen következő haszonvételei vagynak:

1/ Az határja három nyomásra vagyon osztva, az mely minden nyomásban meg termi mind az búzát, mind az őszi, mind az tavaszi rost, úgy a lencsét, borsót, lent, árpát, zabot, még pedig minden trágyázás nélkül, és csak kétszeri szántásban is alkalmason terem.

2/ Alkalmas kaszállok vannak ebben az határban, és ami-

dön az árvíz nem nagy bővségben vagy, avagy hamorabb rajta kaszálhatni, az első széna kaszállása eleve esvén, sarjút is lehet kaszálni. Széna is marha tartásra alkalmas.

3/ Ezen helység körül országos vásáros városok ekképpen helyheztesztve vannak, úgymint az hegy alljai városok majd mind egy-három mérföldnyire, Kisvárdá, Mada, Szalka hasonlóképpen anyira, Kallo kettőre, Bátor négyre és Debrecen határa, az hol az lakosok el adando jószágokat igen könnyen és hasznosan eladhatták, és jó alkalmas úton is járhatnak, kivált árvíznek ideje az hegy alyai városokra. Csónokokon mindeneiket igen könnyen hordhatták, még pedig Tokajon kívül minden vám nélkül utazhatnak.

4/ Vonyó és nevededő marhájoknak és teheneeknek is elegendő legeltető mezeje vagy, valamint kaszállás után, úgy az előtt is, még pedig téli időben is, ha árvíz az határt el nem önti, az heverő marha takarmány nélkül élhet.

5/ Minden féle marhájoknak közel valo és alkalmas itató vizei vannak, még pedig olyan sós tók is, melyel élve az marha, sóval sem szűkölködik, s nem szokták sózni marhájokat.

6/ Mind épületekre, mind tűzre, elegendő fájok vagy, és noha száraz időben velle nem élhetnek, de télen, és árvíznek idején csónokokon, avagy szálokon minden féle fát igen könnyen hordhatnak a lakosok, és holmi fa edényeket és szerszámokat is csinálhatnak.

7/ Alkalmas magkoltatás is szokott lenni az helység erdején, mikor Isten áldása vagy, az uraság engedelméből.

8/ Jó kápostás kertyei vannak a lakosoknak, melyben szükségekre elegendő káposzta terem.

9/ Mind tűzre, mind fedére alkalmas s elegendő nád találtatik az határban.

10/ Az Tisza ez határban levén, mind anyira meg árad, hogy az előtte levő tók bételnek, s Tiszán csónokokon, szájokon és szálakon minden fele mehetnek, amelyre csak a Tiszán szoktak járni, úgy hogy szoktak is némelyek az Alföldre, Szegedig kormányosnak el járni.

11/ Amint fellyeb meg vagyon írva, az hegy allyai szőlős városok majd mind csak három mérföldnyire esvén az helységtől, napi szám keresése véget azokra el járhatnak az lakosok.

12/ Elég dült fa találkozáván az erdőben, szenet égethetnek az lakosok, akit nem meszsze levő városokban hasznoson eladhatnak.

13/ Szent Mihály napjátúl fogvást új esztendeig szabad korcsmaltatása vagyon az helyseg lakosainak.

14/ Kender és lenasztató hasznos vizek vannak az határban.

15/ Három szárazmalom találtatik az helységben. Ezeken kívül kemecsei, ibrányi, berceli és karádi szomszéd határookban vízimalmok is vannak, melyek miá semmi szükségét nem látnak ez helységbeli lakosok az öröltetésben.

16/ Oly székes helyek találkoznak ez határban, az kiken vargáknak és szappanosoknak szükséges szék sőt lehet szerezni.

17/ Kannamosó és szöllökötő sás is bővön terem ez határban.

18/ Oly bővön szednek az tókban sújmot az lakosok, hogy

pénzen szokták eladni.

19/ Nagy halászó tók levén ez határban, részében amidőn a földes urak halásztatnak, az köz nép is hasznot vészen.

Kárai:

Ellenben pedig ez következő fogyatkozások vagynak:

1/ Némely allyas földeknek az végeit az víz árja el szokta olykor nyomni.

2/ Azon árvíz az kaszállásban is nagyon hátráltattya az lakosokat, és ha későn mégyen el, kétszer sem lehet meg kaszálni.

3/ Két ökrön az határban nem lehet alkalmatosan szántani.

4/ Az midőn az hegy allyai városokra az száraz úton járnak, Tokajnál az hidért nagy vámot kéntelenítetnek fizetni, még pedig árvizeknek idején az rakamazi töltésekre nézve kétszerest, de ami leg nehezebben eszik, ha árvíznek idején, az felül írt mód szerént, ez helységből magok tulajdon hajójokon mennek is, még is Tokajnak az híd vámot meg veszik az lakosokon.

5/ Királyi dézma adással is terheltetnek ez helységbeli lakosok.

V. Ezen helységben nem egy-arant lévén minden egész ház helyes gazdának az hold szántóföldje és rétye alkalmaztatva, nem is tudják az meg esküt személyek meg mondani, hogy hány posonyi méröt vethet egyik-egyik, hanem azt a conscriptioban ki-ki meg fogja vallani. Az rétyein pedig némely helyüt mindég lehet sarjút kaszálni.

VI. Minden örökös jobbágnak rend szerént valo kötelessége

volt ezen helységben minden második hetet úrdolgában tölteni, hol pedig gyalog szerben. Az robotra menésnek és vissza jövésnek ideje is beszámláltatott az úrdolgában tekintetes Kornis urak résziről. Az szabad menetelűek pedig közönységesen hét-hét marjást fizettek esztendőnként, egyebet semmit sem szolgáltak.

VII. Ezen helységnek szabad menetelű jobbágysai ember emlékezetitől fogvást a kilencedet minden nemű vetésekből kiadták. Az örökös jobbágyoktól pedig csak két esztendőből fogvást minden nemű vetésekből vették ki az földes urak. Tapasztolyák azt is, hogy az szomszéd falukban levő földes uraság is ki veszi az kilencedet. Ezenkívül az örökös jobbágyok ez helységben esztendőnként egy-egy zsákot adtak, más adozás fejében pedig sem készpénzül, sem ajándék képpen telyességgel semmit sem adtak.

VIII. Nincsen ezen helységben oly pusztá telek, melyek emlékezetektől fogva pusztultak volna el.

IX. Ezen helységnek lakossai rész szerént örökös, rész szerént szabad menetelű jobbágyok, amint az conscriptiobul ki fog tetszeni.

Nagyhalász, 1772. szept. 15. Főbíró: Sípos István +

Esküdtek: Bökönszegi György + Batskay István +

Batskay Mihály +

Lakosok: Kovats Márton + Lukats János +

Nagyhalász pecsétje.

Összeírók: Bessenyei László ifjú csicseri Ormós Miklós

Nagy József

Ibrány

I.-II.-III. Vagyon oly bizonyos írott könyv az tekintetes uraságnál, melyben ezen helység lakosai úrdolgozásának és praestatiojinak rendi és száma fel vagyon jegyezve, amint ide sub litera A. annectált parbúl ki teccik, de üdö jártával az úr dolgozásban az uraságnak engedelmével ily változás esett, hogy már mostanság az örökös jobbágyok csak minden második hetet szolgállyák gyalog szerben. Hanem szántásnak idején, az uraság marhájával ugyan, de minden gazda egy-egy ekéhez elegendő személyt köteleztetik küldeni, és így olyankor másod magával kéntelen egy-egy gazda az úrdolgára meg jeleni, minthogy ezen az földén egy ekéhez két személy szükséges. A szabad menetelű jobbágyok pedig különösen egész esztendőt által csak 12 napocskát szolgálnak az uraság parancsolattyához képpes, hól gyalog, hól pedig tulajdon magok márhájokkal, és kész penzűl két marjást fizetnek. Ezen kívül azon jegyzésben comprehendált minden némű praestatiokat, mind örökös, mind szabad menetelű jobbágyok mai napig a szerént az jegyzés szerént adják.

IV. Haszonvételei:

Ezen helységnek és határjának e következő haszon vételei vannak:

1/ Az határja három nyomásra vagyon fel osztva, mely minden részében meg termi a búzát, gabonát, árpát, zabot, lencsét, borsót, lent, kendert, kukuricát és minden féle veteményeket, melyeket ezen a földén szoktak vetni.

2/ Vannak alkalmas széna termő kaszálloi, melyeken a marha tartásra alkalmas széna terem. És ha az víz árja sokáig rajtok nem hever, kéccer is meg lehet kaszálni.

3/ Az hegyallyai vásáros várossok három és négy mérföldnyire, Kisvárda négyre és Nagykálló háromra esvén ez helységektől, azokra alkalmas úton eljárnak a lakosok, és eladandó minden némű javakat könnyen el adhattják, és magok szükségekre valokat vehetnek.

4/ Mindenféle marhájoknak elegendő legelő mezeje vagyon, valamint kaszálás után, úgy az előtt is.

5/ Az határon jó és elegendő itato vizek találtatnak.

6/ Az uraságok engedelméből mind épületre, mind tűzre való fájok elég vagyon, még pedig ár vizek idején majd éppen az házokhoz hordhattják csónokokon.

7/ Mikor makk terem, az uraság meg engedi sertéseit az erdön járni, a szokott dézma adóért.

8/ Alkalmas házi kerttyei vannak a lakosoknak, melyekben káposzta, tök és e féle zöldségek, sött némelyeknek gyümölcse is, magok szükségekre terem.

9/ Nád elegendő terem a határban mind épületre fedésre, mind tűzre alkalmas, és valamennyit akar, anyit vághat egy-egy ember. Egy nap meg vághat 40 kévét. Azt el adják, kivált az nyíregyháziaknak, kévéjét egy-egy pénzen.

10/ Az hegyallyai szőlös városokra, napi szám keresése véget, szőlő munkára el járhatnak a lakosok.

11/ Kender és len ásztató vizek bővön és alkalmasok vannak a határban.

12/ Egy szárazmalom vagyon ben a helységben. És a határ-

ban, mint egy más fél órányira, két köre egy vízimalom, melyekkel öröltetésbéli szükségeket be érik.

13/ Tavaszkor szőlő kötő sásat egy ember meg szedhet egy nap ötven s hatvan markot is, és az hegyallyai szőlős városokra hajókon elhordhattya, és hasznoson el is adhattya.

14/ Nagy tók lévén az határban, azokban a súljom bővön terem, és hasonló képpen a lakosok bővön fogják, és pénzen helyben is el szokott kelni.

15/ Némelyek a lakosok közzül, az kik utánna járnak, tekenős békákat fognak, azt is tőlök helybül pénzen el hordják.

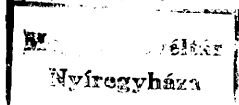
16/ Őszszel a halászó vizekben az uraság engedelmebül horgokat szoktak bé rakni, mely által mikor jó ideje vagyon halászatnak, azon kívül a mit résziben az uraságnak tartoznak adni, alkalmas pénzt is kereshetnek.

17/ Télben a midőn be fagynak a vizek, az uraság engedelmebül nagy hálóval is szoktak gyalmászni, és ha jó ideje vagyon, meg történik néha, hogy egy gyalommal egész télen két száz forint ára halat is fognak, melybül az uraságnak csak felét adják. Azon halakat pedig a kupeczek helybül is el hordják pénzen. Ha pedig kupeczek nem akadnának, az hegyallyai városokra, mikor hajón, mikor szekeren szoktak vinni, az hól kész pénzen mindenkor el kel.

18/ Csíkot is bővön fogják, és jó áron eladhattják.

19/ Vidrát, nyestet, nércet némelyek, az kik utánna járnak, szoktak fogni, melyeket helyben is jó áron el adhatnak, az uraság eddig vólt engedelmebül.

20/ Gyéként akar méh kasoknak, akar házat kötni, akar mire egyébbre, eleget szedhet a kinek teccik.

Kárai:

Ellenben pedig ezen kárai s fogyatkozásai vannak ezen helységeknek és határjának:

1/ Az ár víz a szántó földeket ezen a határon nagy részben szokta vesztegetni, nem különben.

2/ Ha azon ár víz sokáig hever a kaszálókon, sarjút nem csénálhatnak, és szénájokat sem hordhattyák házokhoz különben, hanem ha a nagy tél mia ár víz meg fagy, a vagy gátokat csinálnak.

3/ Midőn az hegyallyai városokra járnak-kelnek, a tokai hídon nagy vámot kintelenítettnek fizetni, még pedig ár víznek idején a rakamazi töltésekre nézve kéccerest.

4/ Királyi dézmával terheltetnek ez helységbéli lakosok.

5/ Ország úttján kívül lévén ez helység, pénzért való szekerezésre nem adatik alkalmatosságok.

6/ Két ökrön semminémű részében nem lehet szántani ez határban.

7/ A kántorbéli ital árultatással nem szabadok ez helység lakossai.

V. Ebben a határban az uraság rendeléséből az földek és rétek telekek után egyirant lévén fel osztva, egy-egy gazdának négy-négy szekér szénát termő kaszálója vagyon. De mivel a szántó földeknek nagyobb része a vizeknek árja mia alkalmatlanná változtak, egy-egy gazdának egész mezőre csak hat porsnyi mérő vetés alá való szántó földjei találkoznak, az mint az conscriptióbul is ki fog tecceni.

VI. és VII. Ezen punctomoknak állapotya bővön ki teccik az felyebb sub litera A. ide rekesztett jegyzésből, és az első

punctumra tett declaratiokból. Járásoknak és keléseknek ideje is bé számláltatik úr dolgának idején az napi számhoz. Hallyák aztat is, hogy a kilencedbéli adozás, ezen nemes vármegyében, sok földes uraságnál be vett szokásban vagyon. VIII. Nincs pusztá telek ebben a helységben.

IX. Ezen helységnek lakosi rész szerént örökös, rész szerént szabad menetelű jobbágyok.

Ibrány, 1772. dec. 3. Főbíró: Kormány István +

Esküdtek: Fekete István + Puskás János +

Szabó György +

Ibrány pecsétje.

Összeírók: Bessenyei László ifjú csicseri Ormós Miklós

Nagy József

Sub litera A.:

Az én szent Istenemnek kegyelmességéből én, Ibrányi Ferenc, most, in anno domini 1656. kezdettem le írnom és jó rendben vennem kevés jóságocskámnak és örökségemnek számát, rendit, és azoknak qualitasit, kevés jövedelmit, szokásokat, censusokat, contributiojokat, szolgálattyókat, és egyéb minéműségeket, hogy az én hóltom után édes maradékim annyival könnyebben, jobb úton módon tudhassák, bírassák, óltalmazhassák, építhessek és igazgathassák egymás közt, akadály nélkül.

Az ibrányiak egy szóval mindennemű labort praestálnak, sőt szegény atyám uram idejében egyetlen egy rendelt napjok sem vólt szabadságra, hanem immár én minden hétben pénteket, szombatot nékiek adtam, hogy azokon a napokon magoknak szolgállyanak az aratáson és szekér szeren kívül. Azért ebben

őket maradékim is meg tartják, de úgy hogy ők is a négy napot igazán meg szolgálják. Semminémű veteményekből ezek a földes urnak dézmát nem adnak. Ha kinek száz disznaja vagyon is esztendőben, csak egyet tartozik a földes úrnak választva, a váltótul pedig tizenkét pénzel minden disznótúl. Az gyalom hal árának hason fele a földes úré, hason fele meg a halászoké. Gyalom hálót pedig a közből szoktak venni. A horog halat a kit a Szárdon kívül fognak, annak harmadát a földes úrnak éppen, de a melyet a Szárdba fognak, annak éppen felét adják, akár halul, akár pedig pénzül akarja fel venni. Tavasszal minden külön kenyeres ember egy saák súlyommal tartozik, akár pedig denár 75 Iten minden külön kenyeres ember egy saák komlóval tartozik őszszel. Item minden külön kenyeres ember karácsony tyúkjával tartozik, numero 2.

18.

Kék

I.-II.-III. Sem úrabrioma, sem contractusa nincsen ezen helységnek, hanem emlékezetektől fogva csak csupa szokásból szolgálnak az örökös jobbágyok. A szabad menetelűek pedig bizonyos pénzt fizetnek.

IV. Haszonvételei:

Ezen helységnek és határjának következő haszonvételei vagynak:

1/ Ezen helységnek határja két nyomásra vagyon fel osztva, meg termi a rost, zabot, lent, kölest, kukoricát, az allyas helyen némely résziben búzát is.

2/ Kaszállo réttyei vagynak ezen helységnek, melyek a barom taplálásra alkalmasok, és mikor az árvíz nem soká hever rajtok, sarjút is lehet kaszálni.

3/ Az hegyallyai vásáros városok négy és ötödfél mérföldnyire esvén ezen helységtől, adás-vevés kedvéért oda járnak alkalmas úton. Nem különben madai, kállai, várdai, szalkai város vásárookra két és három mérföldnyire, alkalmas utakon kereskednek.

4/ Marha járó legelő mezeje bőségesen van, mind kaszálás előtt, mind az után is, mindenféle marhájának.

5/ Itato vizek bőségesek és alkalmasok vagynak az határban.

6/ Használható alkalmas kertyei vagynak a lakosoknak, mely szükségekre való kerti veteményeket, káposztát, tököt és egyéb efféléket alkalmasan terem.

7/ Nád és gyékén elegendő vagyon az határban mind épületre, s mind tűzre, úgy hogy a gyékényből méh és egyéb szükséges házi kasokat köthetvén a lakosok, abból is pénzt vehetnek.

8/ Amint meg vagyon írva, az hegy allyai szöllös városok négy és ötödfél mérföldnyire esvén, oda járhatnak munkára az lakosok.

9/ Szent Mihály napi kántorja is meg vagyon az helységnek.

10/ Kender és len ásztató vizei vagynak az határban.

11/ Nagy halászó tavak lévén az határban, téli gyalmaszatnak idején a földes uraság hálloival magoknak pénzt kereshetnek a lakosok, mivel halászat béli munkálkodásokért a

földes urak illendő részeket ki adják.

12/ Méh tartásra alkalmas ezen helységnek határja.

13/ Dohányt is terem ezen helységnek földje, melyből a serényebb gazdák pénzt is kaphatnak.

Kárai:

Ellenben pedig következő kárai és fogyatkozásai vagynak ezen helységnek és határjának:

1/ Tisza árja mellet lévén ezen helység, nagy árvíz idején az allyas szántó földekben kárt valianak, úgy a kaszálló réttyeken is, ha sokáig hever az árvíz, oly alkalmas szénát, mint egyébkor, nem csinálhatnak.

2/ A szigetekről, ha csak jó fagyás nincs, a szénájokat haza sem hordhattyák.

3/ Midőn az hegy allyai vásárookra járnak, az tokai hídon nagy vámot kéntelenítettnek fizetni, még pedig árvíznek idején a rakamazi töltésekre nézve kétszerest.

4/ Épületre való fája nincsen az helységnek.

5/ Királyi dézmát is fizet ezen helység.

6/ Malom pedig ez helységben nincsen, hanem szomszéd helységekre egy és más fél órányira járnak őrní.

V. Nem tudják meg mondani, egy-egy telek után hány hóld szántó földje és kaszálló rétye légyen egy-egy gazdának, mivel azok nincsenek telkek után ki határozva. A réttyein pedig, a mint meg mondatott, lehet, nagy részében az esztendő mivoltához képest, sarjút kaszálni.

VI. Az örökös jobbágyok minden héten három napot szolgálnak eleitül fogva, hol gyalog, hol marhával, a mint az uraság kívánnya. Az járásoknak-keléseknek ideje pedig úr dolgában

számlaltatik.

VII. Az uraságnak engedelmebül semmi termésbül kilencedet nem adnak. Hallyák, hogy más földes uraságnál meg szokták a kilencedet adni. Azonban az örökös jobbágyok a meg írt úr dolgán kívül semmi némű ajándékot nem adnak, hanem szabad menetelűek ekképen fizetnek rendel: tekintetes Lonyai Sigmondné aszszonyom szabad menetelű jobbágya 9 márjást, egyebet semmit. Tekintetes Ormós Miklós uramé 15 márjást. Ezen kívül a több szabad menetelű jobbágyok hét-hét márjást fizetnek. Fejér János uramnak zsellérje egy rhénes forintot.

VIII. Nincsen a lakosok emlékezetekre el pusztult telek az helységben, sem pedig a helység semmi néműt olyat nem bír.

IX. Ezen helységnek lakossai többnyire szabad menetelű jobbágyok.

Kék, 1772. dec. 5.

Bíró: Ballai János +

Esküdtek: Hajnal András +

Tóth András +

Összeírók: Bessenyei László

ifjú csicseri Ormós Miklós

Nagy József

Melléklet: 1.

Alább írt vigore praesentium recognoscalom,¹ és adom tudtára mindeneknek ez contractualis levelemnek rendiben, hogy bizonyos szükségemtül viseltetvén, vettettem zálogban ezen tekintetes, nemes vármegyében lévő Kék nevű helységben egy pusztta telekemet, úgy mint néhai Kántor István telekét, mely nevezett teleknek fel szélrúl tekintetes Megyesy Imre uram, délrúl pedig Tóth András telekei advicinaltatnak.² Adtam azért, és per manus³ bocsatottam itten Kéken lakozó Fábián János uramnak és feleséginek, Karaszi Anna aszszonynak, s mind

két ágon lévő s leendő maradékinak huszon öt vonás forinto-
kért, idest in et pro florenis numero 25-, ugyan huszon öt
esztendeig zálog képpen szabad épületre, mely meg írt esz-
tendőknek el folyásokig engedtem minden hozzá tartozandó
öröksegivel egyetemben bíkeséges birodalmot eö kigyelmeknek,
utriusque sexus⁴ maradékinak. El telven pedig az huszon öt
esztendő, tartozanak exemptor⁵ uraémék, pénzeket le téven én
vagy maradékom, az épületnek árával edgyüt, meg becsültetvén
az épület, fel venni, és az meg nevezett teleket kezemhez,
vagy maradékom kezeihez bocsátánni, mint saját örökségemet.
Hogy ha pedig ki nem bocsatanak, vagy bocsatani nem akarnak,
én csak magam hatalmával is el foglalhassam, és maradékim is,
vagy atyamfiaim el foglalhassák. Az törvényes evictiot ma-
gamra fel vészem az meg írt summaig, exemptor uraimékat evin-
calni is tartozom minden impetitorok ellen. Obligalom is ma-
gamot fent nevezett Fabian János uramnak, feleséginek és
utriusque sexus maradékinak, hogy ha nem evincalom, és ele-
get nem tennék, az holot anyi sumat érő jországom találtaték,
cum extensis et fátigiis competens⁶ bírám ereivel magának
elégséges satis fructi⁷ot⁷ tehessen. Melynek bizonyására ad-
tam ezen leveletem az alább coramisalt személyek előtt.

Kék, 1760. nov. 1.

Palaticz Klára +

Élöttem: Kelemen István m.p.

Pecsét.

Melléklet: 2.

Én, nemes Zabolcs vármegyében, Palatitz András és feleségem,
Palatitz Magdólna, adjuk emlékezetül, valakiknek illik, ezer
levelünknek rendiben, hogy bizonyos szükségünktől viseltet-

vén, kényszerítettünk fel vennünk ugyan nemes Zabolcs vármegyében, Kéken lakozó Tóth Ferenc, Tóth András nevű jobbágyinktúl florinos hungaricales 150.-, idest Száz ötven magyar forintokat s huszonnég köből gabonát, mely ebbeli jó akarattyokat mi is meg tekintvén, attunk és engedünk fellyebb meg nevezett Tóth Ferenc, Toth Andrásnak jobbágyi kötelességek alól való fel szabadulást, az az örökös szabacsságot, és manumissiot^B magoknak és két ágon lévő, ezután lejendő maradékjoknak és successorinak, minden öket illető és illethető örökségeivel edjütt, telekjével, szántó földjeivel, erdejével csikászó, halászo vizeivel és mezeivel edjütt, egy szóval mindennemű appertinentiákkal úgy, hogy többé sem mink, Palatitz András és feleségem, Palatitz Magdólna, sem pedig két ágon lévő és lejendő maradékink, maradékunk és posteritásaink többé soha, semmi némű ki gondolható úton és modon közünket és praetensiókat hozzájuk nem tartjuk, hanem mindennemű jobbágyi kötelességek alól fel szabadíttjuk és libertálljuk, és manumittálljuk, úgy annyira, hogy ha valaki a fellyebb specificált személyeket és sucessorokat szabadságokban meg haborítaná, és háborgatni akarná, impediálná, tehát tartozunk mind magunk, mind pedig két ágon lévő s lejendő posteritasink és successorink meg oltalmazni a fellyebb specificált személyeket. Egy szóval minden ellen, ha pedig nem óltalmaznánk, vagy óltalmazni nem akarnánk azon személyeket, tehát a fellyebb specificált summán maradjunk mind mi, mind két ágon lévő maradékink. Falun, városon és akármely vármegyében lévő törvényes helyeken igaz utakon módokon magok rendit követhessék s kereshessék, mely dolognak

nagyobb meg erősítésere és meg állására adtuk ezen kezünk
írásával és pecsétünkkel meg erősítetett levelünket, ilyen be-
csülletes személyek előtt. Ha pedig nékik úgy fog tecceni jö-
vendőben, armalist is hozathassanak,⁹ minden conditio nélkül.
Thas, 1771. november 2. Palatitz András m.p.

Pecsét.

Palatitz Magdolna

Palatitz Klára

Pecsét.

Pecsét.

Palatitz András

Pecsét.

Előttünk: Bagossi György; Vaji István; Puskás Andor

Jegyzet:

1. ... jelentem és elismerem. .
2. ... hozzájönnek /vele határosak/.
3. kezemtől bocsátottam
4. mindkét nembeli
5. kedvezményezett, kiváltságolt
6. illetékes bíró zaklatásával és hatalmával
7. elégtételt
8. jobbágyságtól való mentességet, szabadságot
9. nemesi levelet szerezhessenek

19.

Kemecse

I.-II.-III. Nincsen úrbariuma ezen helységnek, sem contrac-
tussa, hanem eleitől fogva bé vett szokásból úr dolgoznak
földes urainak az örökös jobbágyok, a taxások pedig bizonyos

számú pénzt fizetnek.

IV. Haszonvételei:

Ezen helységnek következő haszon vételei vannak:

1/ Három nyomásra vagyron osztva az határ, melyekben meg terem a tiszta búza és kétszeres élet, ros, árpa, zab, len, kender és minden féle élet, melyet ezen a földön szoktak vetni.

2/ Vannak széna termő réttyei a lakosoknak, melyeken jó, alkalmas széna terem a marha tartásra, kéccer mind az által ritkán, és ritka helyen lehet kaszálni.

3/ Kereskedés véget járnak az helységbéli lakossok az hegyallyai városokra, ezeken kívül Kisvárdában, Madára mintegy három mérföldnyire, Kállóban két mérföldnyire, és Debrecenyben hat mérföldnyire, az mely helyekre alkalmas utak vannak, és el adandó mindennemű jószágokat is könnyen és hasznosan el adhattják.

4/ Elegendő és közel valo itato vizek vannak az határban, még pedig oly sós tók, mely miá só nem kívántatik az marháknak.

5/ Vannak zöldség szülő kertyei az lakosoknak, melyekben az több konyhához szükségeken kívül, nevezetessen terem jó káposztásjok, veres és foghagymájok.

6/ Nád elég terem az határban, mely valamint a tűzre, úgy épület fedésre is igen alkalmas, sőt a serényebb gazdák annyit vágnak, hogy pénzen is szokták el adni.

7/ A mint fellyebb meg vagyron írva, az hegyallyai szőlős városok mintegy három mérföldnyire esvén, napi szám keresése véget el járhatnak kapálni, de különben sok sok nemessi rend

lévén ez helységben, helyben is minden féle munkának alkal-
matosságával fizetésért elegendő dolgot lelnek az lakosok.

8/ Szent Mihály napjától fogvást új esztendeig, eszten-
dönként ususaban vannak az korcsmaltatásnak az jobbágyok is.

9/ Kender és len asztató vizek alkalmasok és elegen-
dők vagynak az határban.

10/ Három szárazmalom vagyon ben az helységben, kin az
falu alatt pedig két vízimalom, melyek miatt soha szükséget
nem látnak az lakosok az öröltetésben, de ezeken kívül a
szomszéd helyekben fél és egy egész mérföldnyire számos szá-
raz- és vízimalmok találkoznak.

11/ Öt olaj ütő sajtó lévén az helységben, azokban mind
határookban teremni szokott alkalmas len magot, mind másunnan
vevendőt, ki ütögetnek és pénzen is kereskedés képpen jó
áron el adják. E mellett a lennyéből is, magának és cseléd-
jének ruházattyan kívül, pénzt keresnek.

12/ Szék sót lehet az határban bővön seperni, melynek az
vargák és szappan főzők igen illendő árát adják.

13/ Méh tartásra, dohány csinálásra is alkalmas ezen
határnak mivólta.

Kárai:

Ellenben pedig következő fogyatkozások vagynak:

1/ A midőn az hegy allyai városokra kereskedés véget
járnak, nagy vámot kéntelenítetnek fizetni a tokai hídnál,
kivált árvíznek idején a rakamazi töltésekre nézve kéccerest.

2/ Sem tűzre, sem épületre való fájok nincsen az határ-
ban az lakosoknak.

3/ Azon okból makkoltatások sincsen.

4/ Két ökrön, a földnek természetire nézve, nem lehet szántani.

5/ Királyi dézma adással terheltetnek ez helység lakosai.

V. A szántó földek és rétek ez helység lakosai közt nem egyaránt vagy alkalmaztatva, hanem az földes urak akarattya szerént, azért hány és minémű föld szántó földje és rétye légyen egy egész ház helyes gazdának, az meg eskütt személyek nem tudják meg mondani, hanem a conscriptioban ki-ki maga birodalmát ki fogja vallani. Az réteken pedig igen ritkán lehet sarjút kaszálni.

VI. Rend szerint minden földes uraságnak minden második egész héten úr dolgoznak az örökös jobbágyok, hol két ökrrel, hol gyalog szerrel, az uraság parancsolattyához képeest. Hanem a Fejér András úré, az földes ura marhájával, azon köteleességét csak harmadik héten viszi. A robotra menéseknék is, és vissza jövéseknék ideje a napi számhoz számláltattott.

VII. Az itt való lakosok semminémű termésbül nem adnak ki-lencedet egyéb földes uraságnak, hanem Zóltány Pál úr maga jobbágytól, két esztendötül fogvást, csupán az őszi életbül vette meg. Azt is tudják, hogy sok helyütt ezen nemes vármegyében, más földes uraságnál, bé vett szokásban vagy a ki-lenced vitel. Ezen kívül ez helység lakossai közt a Zóltány Pál úr örökös jobbágyai esztendönként adnak egy-egy tyúkot és egy-egy zsákot. Az Nyitzky Ferencné aszszonyé csupán csak egy-egy tyúkot, az több uraságé semmit sem. A taxás jobbágyok csupán csak kész pénzben, e szerint teszik köteleessége-

ket, úgymint: tekintetes SÁGHY Mihály úr, OLASZ Gáborné asszonyom, Megyeri Imre uram és ELEK Sándor uram szabad menetelű jobbágysai minden adózás felyében öt-öt vonás forintot fizetnek. Az HORVÁTH János uramé három vonás forintot, a NYITZKY Ferenczné asszonyé és KRISTON István uramé hét-hét márvást. Ezen kívül semmit sem adnak, sem nem szolgálnak.

VIII. Ezen helységben a meg eskütt személyeknek emlékezetére csak két telek pusztult el. Egyikből mint egy 12 esztendő előtt Hevesi János nevű ember, a másikából mintegy húsz esztendő előtt Lippanits Pál ki halván, mostanában Nyitzky József földes ura által minden appertinentiajokkal edjütt bíráttatnak.

IX. Ezen helységnek lakossi nagyobb részént örökös jobbágyok, egy néhányan pedig szabad menetelűek.

Kemecse, 1772. szept. 18. Főbíró: Nagy Péter +

Esküdtek: Pásztor János + Jakab János +

Lakosok: Pásztor István + Bíró András +

Kemecse pecsétje.

Összeírók: Bessenyei László ifjú csicseri Ormós Miklós

Nagy József

Melléklet:

Aláb subscribált, adom tuttára mindeneknek, valakiknek illik, ezen levellemnek résziben, hogy levén énnekem egy fél telkem Kemecsen, tekintetes, nemes Szabolcs vármegyében, néhai Horvát Andras uramnál és feleségénél, Ábraham Eva asszonynál 20 vonás forintokban zálogba, mely fél telkemnek délről szomszégysa néhai tekintetes Nyiczky Ferenc úr succes-

sorai teleke, északrúl pedig Gyarmaty Klára, Josa Miklosné hugom aszszonyé. Azon telkemet engettem ki váltani ugyan Kemeccsén lako Pásztor Mihály nevű becsülletes embernek ilyen conditioval, hogy ő kigyelme szabadosan bírja, s bírhasa mind maga s mind maradéki, mind addíg, míg én vagy maradékim a hűz forintokat le nem teszik. Letévén /:mint hogy a telek pusztta volt:/ a hűz főrintokat, az épületnek meg becsülendő árával együtt, eő kigyelme is, és maradéki nékem vagy maradékomnak ki bocsátani tartozik. Az evictiot magamra és maradékomra assuminalom. Melynek nagyobb bizonyosságára attam ezen contractualis leveletem.

Kemeccse, 1764. április 13.

Begányi Ferenc m.p.

Pecsét.

20.

Kenézlő

/Kenézleő, ma: Borsod-Abaúj-Zemplén megye/

I.-II.-III. Sem úrbariuma, sem contractusa nincsen ezen helységnek a földes uraságtúl ki adva, hanem emlékezetektúl fogvást való csupa szokásbul, némely uraknak bizonyos napi számú dolgokat tésznek, némelyeknek pedig kész pénzt fizetnek az lakosok.

IV. Haszonvételei:

Ezen helységnek és határjának e következő haszonvételei vagynak, ú.m.:

1/ Két nyomásra vagyon ezen helységnek határja felosztva, mely némely részében meg termi a búzát, a többiben rost,

zabot, lencsét, borsót, lent, kendert, kukoricat és dinnyét is terem.

2/ Vannak széna termő helyei, melyek ha a szomszéd Tisza árjától sokáig nem vesztegettetnek, a marha tartásra alkalmas szénát teremnek.

3/ Az hegyajjai vásáros várások egy mérföldnyire esvén, az hová szükséges jószágoknak el adása - és vevése végett árvíznek idején csónakokon, száraz időben pedig szekereken is járnak, és el adandó jószágokat az időnek mivóltához képpel el is adhatták.

4/ Minden némű marhájoknak, nagy árvizeken kívül, elegendő legelő mezeje vagyon, mind aratás előtt, mind azután.

5/ Itató vizek mindenütt közel esnek és alkalmasok.

6/ Az hegyajjai szőlős várások, a mint felyebb meg vagyon írva, igen közel esnek, azért napi szám keresése véget mind azokra el járnak.

7/ Kender és len ásztató tavok alkalmasok vannak.

8/ Benn a helységben mind száraz, mind hat köre való vízimalmok találtatnak, melyek miá az öröltetésben szükségét nem látnak.

9/ Szőlő kötő sásat bővön lehet a határban szedni, és a hegyajján pénzen el adni.

Kárai:

Ellenben pedig e következő kárai és fogyatkozásai vagynak ezen helységnek és határjának:

1/ A szántó földeinek az ajjas résziben, a széna termő réteiben pedig egészlen gyakorta az árvíz nagy károkat tesznek, úgy hogy olyankor alkalmas szénájok sem terem, külö-

ben is pedig sarjút soha sem lehet kaszálni.

2/ Szigetben lévén ez helység, akár melyik hegyajjai városra menyenek a lakossai, mindenütt vámot fizetni kéntelenek, még pedig Tokajnál árvíznek idején a rakomazi töltésekre nézve kéccerest.

3/ Nagy árvíznek idején ki szorítottatván a marhájok, más külső határokra kéntelenítetnek marhájokat szerezni.

4/ Sem tűzi fájok, sem olyan nádas helyek határokon nem lévén, edj mér földnyire levő Olászi nevű helységnek erdejéről pénzért szoktak bérleni mind épületre, mind tűzi fákat.

5/ Királyi dézmával terheltetik ezen helység.

6/ A Szent Mihály napi kántorja sincsen ezen helységnek. V. Nem edj eránt lévén telekek után a szántó földek és rétek a lakosok közt fel osztva, kinek több, kinek kevesebb szántó földjei és réttyei találkoznak. Ugyan ezért kinek-kinek a birodalma csak a conscriptióból techetik ki. Sarjút pedig soha sem lehet kaszálni.

VI. Az úr dolgozásnak semmi bizonyos rendi vagy száma nincsen, hanem a menynyire emlékezhetnek, járásoknak keléseknek idejével mint egy 40 napra mégyen esztendőnként edj-edj gazdának a szolgálattya, melyet hol marhával, hol gyalog tesznek meg az uraság parancsolattyához képpest.

VII. Tekintetes Elek Salamonné és Nagy Sigmondné aszszonyok jobbágjai telekek után való földekből kilencedet, sem semmi némű egyéb adózást vagy ajándékot nem adnak, hanem a több földes urak emlekezetektől fogva azoktól is meg vészik. E mellett a Törös és Irsay urak taxássa úr dolgát nem járván, 13 márjásokat szoktak esztendőnként fizetni. A Csoma és

Bessenyei urak 12 marjást. Ezeken kívül egyik földes uraknak is semmit sem fizetnek, azt sem tudják hogy ezen nemes vármegyében hol és minémű földekből veszik a földes urak a ki-lencedet.

VIII. Puszta telek nem található ezen helységben.

IX. Ezen helységnek jobbágjai nagyobb részént szabad menete-lűek, egy néhányan pedig örökös jobbágyságok is találkoznak, a mint a conscriptio meg mutattya.

Kenézlő, 1772. nov. 20.

Bíró: Lengyel György +

Esküdtek: Rátz István +

Rehó János +

Összeírók: Bessenyei László

ifjú csicseri Ormós Miklós

Nagy József

21.

Kótaj

/Kereszt-út, Keresztút/

E helység lakóinak nincs állandó szessziójuk /megült telkük/, hanem az uraságok kúriáiban élnek, mint szolgák.

22.

Tiszalók

/Leök, Lök/

I.-II.-III. Ezen Lök nevezetű helységnek ember emlekezetitől fogvást sem úrbariuma, sem contractusa nem vólt, hanem az tekintetes földes uraságal szóval lett meg egyezések szerint, mint egy 12 esztendőtől fogva, hol marhával, hol gyalog szerben szolgáltak. Az tekintetes Camara részén valók pedig 30

garast fizettek ez ideig taxa fejében személy szerint. Az méltóságos Vay László úr részen valók, itten sub. A. adnectant contractus mellett az úri haszon vételeket magok bírvánarendában, senkinek sem robotáznak.

IV. Haszonvételei:

1/ Határja ezen helységnek három járásra levén felosztva, minden résziben, mind azon őszi és tavaszi veteményeket, melyeket gazda ember vetni szokot, jó és alkalmas esztendőkben, annak rendi szerint két szántásban meg termi.

2/ Kaszáló réttyei ezen helységnek két karban vagynak, egyik része ment lévén minden árvizektől, mindenféle marhának táplálásokra jó és hasznos szénát terem, de rajtok sarjút soha nem kaszálhatnak. Az másik karban lévőket ellenben az árvizek szokták járni, de ha jókor el megyen az árvíz rólok, ezek is jó szénát teremnek, és olykor sarjút is kaszálhatnak rajtok.

3/ Az hegyallyai városok, nevezetessen Tokaj, Tarcál egy, Tállya, Mád, Keresztúr, Bénye, Miskolc két és három mérföldnyire lévén helyheztetve, ezen hely lakosinak jó és hasznos piacok, minden el adó javaiknak distractiojára.

4/ Midön jó és zsíros esztendők vagynak, minden féle marhájoknak bővséges az legelések. Ellenben mikor száraz és mostoha idők járnak, apró s heverő marhájokkal, sőt némely vonó marháikkal is vidékre szorulnak.

5/ A falu alatt el folyó Tisza, és némely fenekes részek bővséges itatást adnak marháiknak.

6/ Midön jó és alkalmas esztendők vagynak, kerti vetemények és konyhára való zöldségei az lakosoknak, szükségé-

hez képest elegendő terem.

7/ Gyíkint házak fedésére, kákát, sásat és efféléket tüzelésekre, határjokban vághatnak eleget.

8/ Közel lévén az főbb hegyallyai szőlő hegyek, oda szoktak a lakosok esztendőt által szokot napi számért el járni munkára, és jobb részét kölcségeknek meg szerezni.

9/ Vagyon az helység szükségére az határban lévő három nyomásban mind egy 140 kila alá való szántó földgye az lakosoknak. Emellett ugyan az helység közönséges szükségére 250 ember vágó réttye is, midőn minden részzeit rétyeknek le kaszálhattják.

10/ Midőn nagy szárazság nincsen, kender és len asztató vizek vagyon elegendő.

11/ Vagyon ugyan az helységhez közel két nevezetes, öt-öt kövű vízimalom, de az lakosok a hernadi vízimalmokra szoktak járni, melyek négy és öt mérföldnyire esnek hozzájuk. Bent az helységben is hat szárazmalma vagyon az tekintetes uraságnak, szükségére az lakosoknak.

12/ Elegendő székes földek lévén az határban, marhájokat nem szokták sózni.

13/ Haszon vételekhez számlálják az lakosok azt is, hogy falujok alatt lévő réven az földes urak engedelméből, minden rév fizetés nélkül járhatnak, és a Tiszán fát és gyümölcsöt, s egyéb efféléket szükségekre meg szerezhetnek.

Kárai:

Ezen felyebb jelentett haszon vételek mellett panaszolják az lakosok, hogy szántó földgyei székesek és fenekesek lévén némely résziben, az essők és nagy havak olvadási miatt, ve-

tések ki szokott veszni. Úgy hasonlóul, némely részét az ár-
víz is vesztegetni szokta.

2/ Midőn nagy szárazság vagon, háttas lévén kaszálojok,
nem kaszálhatnak elegendőt, sőt más határra is szorulnak.

3/ Hogy sem épületre, sem tűzre való fájok nincsen, ha-
nem ezeket pénzen kénytelenítettnek venni.

4/ Hogy cantorjok nincsen.

V. Ezen helységben az telekek minemősége soha nem lévén meg
határozva, az földek sem osztattak azok után, hanem az föld-
des uraság kinek többet, kinek kevesebbet szokot osztani
minden esztendőben. Ugyan azért ezen meg esketett személyek
meg mondani nem tudgyák hány földgye légyen egy-egy em-
bernek, hanem az személy szerint való conscriptiobul ki fog
tecceni. Sarjút pedig az gyep kaszálójokon soha sem kaszál-
hatnak.

VI. Ezen helység öt földes úr alatt lévén, nem egyformán té-
szik szolgálattyakat, hanem:

tekintetes és nemes Kállai Mihály kapitány úrnak szabad
menetelű jobbágyi három nap szántanak, három nap hordanak
egész erejekkel. A gyalog szeresek pedig gyalog szerben hat
nap szolgálnak, kész pénzül pedig 30 garast fizetnek.

Tekintetes Patay Samuel úr örökös jobbágyi teccése sze-
rint az uraságnak, az mikor tudnia illik szüksége vólt, hol
gyalog, hol marhával szolgáltak. A szabad menetelű marhások
pedig hat napot, rész szerint egész erejekkel, rész szerint
összve fogván szolgáltak. A gyalog szeresek is hat napot szol-
gáltak, és a marhásokkal együtt 30 garast fizettek.

Az cameralis lakosok 30 garast fizetnek.

Méltóságos Vay László obrister úr emberei árendában lévén, minden adózásokat pénzül váltyák fel.

Tekintetes Nagy Andras uram taksása három nap szántott, két nap szénát hordot, és 30 garasokat fizetett.

VII. Az földes uraság által ki adattatott földekből, eleitül fogvást tizedet adott minden gazda az uraságnak minden földi veteményekből, ki vévén az kukuricát, lent és kendert. Egyéb adozás fejében pedig, minden gazda, az cameralisokon kívül, egy-egy tyúkot és 8 tojást adott az földes urának. E mellett az Kallai részen valókat ki véven, az több földes urak emberei az hegyallyai szüretekre köteleztetnek menni, és cir-cirter négy nap, mostanában 10 nap dolgoznak ottan. A Kallai részen levő taxások pedig szüreti munkájokat négy nap szokták nyári munkával fel váltani.

VIII. Igenis öszve lévén szorulva az házak, pusztá hely egy sem találtatik az helységben.

IX. Ki vévén egy néhányat, ezen helynek több lakosi mind szabad menetelűek.

Tiszalök, 1772. nov. 24. Főbíró: Magyar Mihály +

Esküdtek: Varga Ferenc + Szabó Gergely +

Liszikai Mihály m.p.

Lakosok: Varga István + Nagy Benjámín +

Tiszalök pecsétje.

Összeírók: Csákányi József Törös Ferenc

Molnár Ábrahám

Sub. A.:

Én, alább subscribált praesentibus, recognoscálo¹ és adom

tudtára mindeneknek a kiknek illik e levelemnek rendiben, hogy én nemes Zabólc s vármegyében, Leok nevű helységben és ahoz tartozandó Rázom és Gyomán lévő praediumokban levő jószágomat és portiómat, melyeket eddig nemzetes Nagy Ferenc uram birt töllem árendában, minden nével nevezendő utilitásaival, beneficiumival és appertinentiaival, nevezet szerint szántó földjeivel, kaszállóival, legelő mezeivel, dézmáival, kerteivel, halászó vizével etcet. adtam ki árendában 4 ezután következő esztendőkig. Az esztendők kezdetit a prima Maii Anni currentis 1771² számlálván, Lőkön lakó nemesi és polgári rendben lévő taxás emberimnek, in specie Szabó János, Kotan András, Balog Jánosnak és Szabó Samuel eo kegyelmeknek, nem külömben Kis András, Varga Istvánnak, Nagy Józsefnek, Bényei Mihálynak, Bodó Mihálynak, Szücs Istvánnak, Kis Ferencnek, Polgári Mihálynak, Putnoki Mihálynak, Szentesi Andrásnak, Juhász Péternek, ifjabb Kis Andrásnak, Juszko Mihálynak, Afra Andrásnak, Kozma Jánosnak, Gombkötő Sámuelnek, Mezi Andrásnak, Intze Andrásnak, Császári Jánosnak és Kis Jánosnak, az alább írt módon.

1/ Az említett jószágimat bírják 4 ezután következő esztendőkön árendaképpen. Árendát esztendőnként fizessenek hétszáz vonás forintokat, id est ft. vonás 700, melynek felét minden esztendőben Szent Mihály napra, más felét Szent György napra tegyenek le. E mellett

2/ tokaji, tarcali szőlőmbe húsz szekér trágyát az árendába, húsz szekérrrel pénzért /:minden szekérről egy marjássával számlálván:/ vigyenek.

3/ Négy vagy öt napra 24 szedőt adjanak.

4/ Leveleimet Leökrül Kereszt útig, vagy ide Golopra hozzák, a mint a levél dirigáltatik.³

5/ Forspont formában 15 vagy 16 hordó bort vagy Debrecenig vagy Nádudvarig, az mint dirigáltatnak, magok marhájon szekereken vigyenek.

6/ Midőn magam vagy tiszteim Leökön meg-fordulnak, akár utazásban, akár másképpen, magamnak, cselédimnek, tiszteimnek és lovaim intertentiojokra abrak és széna dolgában illendő provisióval légyenek.

7/ Arendájoknak ideje alatt az mi épületet avagy melioratitot tésznek jószágomban, illendő árát vagy le-fizetni, vagy árendában acceptálni fogom. Ellenben ha mi deterioratio léssen kezembe való jövedelekor a jószágnak eö kegyelmeknek imputáltatik, a minthogy

8/ ha mi egyenetlenségek esnének embereim közt, az exárendált jószágban, annak el-igazítását magamnak fel-tartom.

9/ Földekre, kaszállokra úgy vigyázzanak, hogy azokban legkisebb csonkulás ne essék se más compossessor uraktól, se tiszteiktől, se embereiktől, casu quo⁴ ha valami zenebonás-kodás támadna embereim és más földes úr emberei közt egyben vagy másban, azt idején nékem vagy fő tiszteimnek, hogy orvosoltassék, bé-jelenteni tartoznak.

10/ Az exárendált jószágoknak kezemhez vételekor, ha mi vetések léssen földeimben embereimnek, dézma nélkül a procreatitot belöllük el-vihetik.

Mely praemissákról adom ezen leveletem

Leökön, 1771. ápr. 30.

vajai Vay László m.p.

Előttünk: Kotzka Miklós m.p. Abaúj megye törvénybírája

Soltész István m.p.

Jegyzet:

1. ... aláírt előterjesztést elismerem...
2. a folyó 1771. évi május 1-én...
3. utasíttatik, parancsoltatik, itt: ahová címeztetik
4. ha véletlenül, hogyha esetleg

23.

Vasmegyer

/Megyer/

I.-II.-III. Sem úrbariuma, sem contractusa nincsen ezen helységnek, hanem csupa szokásbul az örökös jobbágyok úr dolgabéli szolgálatot minden harmadik héten tesznek, az szabad menetelűek pedig némelyek eztendő által bizonyos napokat szolgálnak, némelyek azon felül bizonyos pénzt is fizetnek.

IV. Haszonvételei:

Ezen helységnek és határának következő haszonvételei vannak:

1/ Három nyomásra vagyon határa fel osztva, melynek földgye meg termi a búzat, abajdócot, rost, lent, kendert, kukuricát, zabot, árpát trágyazás nélkül.

2/ Széna termő rétek bőven vannak, melyeken az marha tartásra alkalmas széna terem, és ha az ár víz sokáig rajtok nem hever, kétcer is meg lehet kaszálni.

3/ Az hegyallyai vásáros városok, úgy Kisvárda, Szalka és Debrecen városai három négy s öt mérföldnyére esvén, azok-

ra alkalmas utakon járhatnak, és eladando jószágokat könnyen el adhatták, szükségesséket pedig vehetnek a lakosok.

4/ Mindenféle marháknak, valamint kaszálás után, úgy az előtt is, elegendő legelő mezeje vagyon.

5/ Alkalmas itató vizek vannak ez határban, még pedig székes vizek is elegendők találtak.

6/ Házi kertek oly alkalmas vagyon az lakosoknak, hogy káposztát s egyib e féle zöldségeket, magok szükségek felől pénzen is adhatnak el.

7/ Nád és gyékény bőven találtak ez határban.

8/ Tiszának árja éppen ez hegységhez el hatván, olyankor az hegyallai városokra akármit csak hajón is el szállíthatnak.

9/ Az hegyallai szőlős városok csak három mérföldnére lévén, napi szám keresése véget szőlő munkára azokra el járhatnak az lakosok.

10/ Kender és len ástato vizek bőven és elegendők találtak.

11/ Vagyon ez helységben két jó szárazmalom, és körül belül mint egy-egy órányira, nevezetessen Kemecsen két köre vízimalmok is találtak.

12/ Méhtartásra alkalmas ezen határ.

13/ Szőlő kötő sás bőven terem ez határban, melyet az Hegyallyára akar szekéren, akár csónakon el hordhatnak, s pénzen el adhatnak.

14/ Dohányt is alkalmatost terem ez a föld.

Kárai:

Ellenben pedig következő fogyatkozásai vannak ez helység-

nek és határának:

1/ A Tisza árja szantó földgyeinek alyas részeiben károkot szokot tenni.

2/ Ha azon víz árja az réteken sokaig hever, az szénat alkalmatlanabá teszi, és olykor sarjút sem lehet kaszálni.

3/ Azon kaszálojok vizek közt léven helyheztetve, nagy fagyás nélkül soha ki nem hordhattyák szénájokat.

4/ Az hegyallyai városokra jártokba a tokaji hídon nagy vámot kéntelenek fizetni, még pennig ár víznek idején a rakomazi töltésekre nézve kéccerest.

5/ Sem épületre, sem tűzre valo faizások néncsen.

6/ Királyi dézma adással terheltetnek ez helység lakosai.

7/ Ország útyán kívül léven ez helység, pénzért valo szekerezésre nem szokot adatni alkalmatoságok.

8/ Két ökren nem lehet szántani.

9/ A kántorbéli korcsma árultatásal nem szabadok ez helység lakosai.

V. Sem szántó földek, sem rétek ház helyek után nem léven bizonyosan ki osztva, azoknak bizonyosságáru semit sem is tudnak mondani, hanem kinek-kinek az földes uraság, tehetségéhez képest, amit adott, a conscriptióban ki fogjuk jeleníteni. Sarjút pedig, ha az ár víz a kaszálókon sokaig nem hever, lehet kaszálni.

VI. Az örökös jobbágyok rend szerint minden harmadik netet az uraság számára szolgállyák, azoknak parancsolatyohoz képest hol gyalog, hol pennig az jobbágytúl ki telhető marhával. A Szabad menetelő jobbágyok, Megyery Mihály és Gábor

uraknak, esztendőnként hét-hét marjást adnak, és Tizenkét napot szolgálnak, két s négy marhával. Megyeri Tamás uramnak csupán csak húsz napot úr dolgáznak, rész szerint gyalog, rész szerint marhával, amint tudniillik az úr parancsolya. Járásoknak-keléseknek is ideje az úr dolgában szokot tudódni. VII. Megyeri Gábor uramnak két esztendőtül, és Megyeri Mihály uramnak csak egy esztendőtül fogva adnak kilencedet, de azt is csak a szabad menetelű jobbágyok, és az őszi vetésből. Halyák ez helységnek lakosai, hogy más földes uraságnál szokásban vagyon ezen nemes vármegyiben a kilencedbéli adozás. Ezen felül mind örökös, mind szabad menetelő jobbágyok egy-egy karácsony tyúkját adgyák titulalt Megyeri Gábor és Mihály uraknak. A többieknek pedig semi nemű nével nevezendő jobbágyok sem kilencedet, sem azon karacson tyúkját nem adgyák.

VIII. Nincsen oly pusztá hely ez helységben, melyet az lakosok közönségessen bírnának.

IX. Ezen helységnek lakosai rész szerint örökös, rész szerint szabad menetelő jobbágyok, amint az conscriptiobul is ki fog teceni.

Vasmegyer, 1772. aug. 28.

Bíró: Nemes János +

Esküdtek: Kovács Ferenc +

Szabó Mátyás +

Vas András +

Összeírók: Bessenyei László

ifjú csicseri Ormós Miklós

Nagy József

Tiszanagyfalu

/Nagyfalu/

I.-II.-III. Minthogy ezen helység nem régtől fogvást szálét-tatott meg lakás véget, és portio béli adózások is csak at-tul fogvást vagyon, semi úrbárium a vagy is contractusa nin-csen, s nem is vólt, hanem csak az tekintetes uraság akaraty a-túl fügtek minden adozásban, és most is attúl fügnek.

IV. Haszonvételei:

1/ Ezen helységnek szántó fölgyei három járásra lévén föl osztva, elég termékenyek, nevezetesen az ősz búzának há-romszori, az gabonának többnyire kétszeri szántása után jó termések vagyon, egyébféle veteményeket is, úgy mint tavasz búzát, árpát, zabot, kendert, lent, annak idejében meg terem.

2/ Az rétek, melyeket az földes uraság ad, két karban vagynak. Egyik rend béli kin lévén a pusztán, jo és alkalma-tos szénát terem, és minden árvizektúl ment, a más rendbeli közelebb lévén az faluhoz, noha az árvizektúl öntöztetik, mindazáltal attúl semmi kár nem okoztatik, sőt használ a szénának, bővebben való kaszálásra, ha hogy az árvíz sokkáig nem áll rajta, mind több szokott lenni, mind az marháknak jobb élelmére való. Sarjút is, ha szokták vólna, és tilalom-ban tartanák, többnyire kaszálhatnának a rétes helyeken.

3/ Ezen helységhez Tokaj városa határos lévén, félórá-nyi foldre, az több hegyalylyai városok pedig fél és egy mérföldnyire lévén, minden elado jószágokat könnyen pénzé tehetnek, és minden időben jo úton mehetnek ezen fellyebb

jelentett városokhoz.

4/ Minden nével nevezendő vonó és heverő marhájoknak bővséges, és elegendendő legelő mezejek vagyon, melyen jó hasznos fű terem, elegendendő székekkel edjüt, úgy hogy szükségek nincsen az marha sózására.

5/ Az falu körül el folyó Tisza és két Morotva jó itató helyek az marhájoknak. A pusztán pedig tók és kutak vagynak, szükségekre elegendődök.

6/ Tüzi fájok elegendendő vagyon, de épületre pénzen kell venniük.

7/ Mint hogy az hegyallyai városok határin lévő szöllő hegyek közel vagynak, ha szokásban vólna az lakosoknál, minden szöllő munka idején pénzt, napi számokkal, kereshetnének.

8/ Semi királyi dézmát ezideig az lakosok nem fizettek.

9/ Káposztás és egyéb veteményes kértek levén, e félékben szükségét nem látnak.

10/ Az tokai sóház közel lévén, pénzt a sónak el szállításában kereshetnének, ha efféle szekerezést meg szokták vólna.

11/ Az Tisza közel lévén, hasznosan kereskedhetnének az közel lévő hegyallyai vásárookra.

12/ Kender és len áztató vizek bőven vagyon.

13/ Vízimalmok egy, nevezetesen egy mérföldnyire hat kövű, az másik más fél mérföldnyire hat kövű, és a Hernádon valók három mérföldnyire vagynak. Helyben pedig egy szárazmalmok vagyon.

14/ Az Tisza és Morotva a falu alatt folyván, jó és

hasznos halászatot ad ezen helység lakosinak.

Kárai:

Panaszollyák ezen helységnek lakosi:

1/ Hogy ópületre való fájok nincsen.

2/ Hogy noha Tokaj és egyéb hegyallyai városok közel vagynak ugyan, de a tokai töltés és Tiszán lévő hídnak nagy vámja miatt, sőt az Tiszán hajócskákön való menetelekért is szokott meg vámoltatások miatt, kereskedéseket bátran nem folytathatják, és el ado jószágokot se vihetik anak rendi szerint.

3/ Hogy az helységnek se kaszállója, se szántó földje, se korcsmája, azaz kántora különösen nem légyen.

V. Sem szántó földök, sem kaszálló rétjek, az telekeknek mi-néműségéhez képpes ezen helységben még nem lévén ki szabva, ezen megesketett személyek nem tudhatják, hány hórd földje és rétje légyen egy-egy gazdának, mivel kinek többet, kinek kevesebbet ad az földes ura. Sarjút pedig, minthogy nem szok-ták, nem is kaszálnak.

VI. Ezen helységnek lakosai nem egyformán tészik jobági kö-telességeket, hanem tekintetes Bónis András uram eörökös jobági, az midön a szükség úgy hozta magával, minden héten két-két napot szolgáltak, hol egész erejekkel, hol pedig gyalog szerben, és mindenféle munkát, az egy szántáson kívül, azon úrdolgázó napokban tellyesítettek. Tekintetes Bekény Sándor uram szabad menésű jobági helyben, az helységben szolgálnak egész erejekkel 12 napot, ezen kívül pedig hét-hét márjást szoktak taxát fizetni.

Tekintetes idősbb Bónis László uram eörökös jobági,

mivel az úr maga négy ökröt tart nálla, magának is kettő va-
gyon, minden holnapban egy más után két-két hetet szolgál
hat ökörrel.

Tekintetes ifjabb Bónis István uram szabad menetelű
jobbágya 20 napot szolgál négy ökörrel, gyalog szerben pedig
12 napot. Ezeken kívül hét marjás texát szokott fizetni.

Tekintetes ifjabb Bónis László uram szabad menetelű
jobbágya esztendőt által 12 napot szolgál marhával, ezen kí-
vül gyalog szerben két-három napot.

VII. Ezen helységnek lakosai az uraság engedelmebül minden-
féle mezei veteményekből tizedet szoktak eleitül fogvást ad-
ni. Ezen helységhez közel lévő helységekben szokásban vagyon
az kilenced. Egyéb féle adozás pedig sem pénzbül, sem más
egyebből ezideig szokásban nem léven, nem tellyesítettek.

VIII. Ezen helység pusztából most kezdvén népesedni, egész-
len nem osztódott fel telekekre, kihez képest pusztá teleket
sem tudnak az lakosok nevezni.

IX. Ezen helységnek mostani lakossi rész szerint eörökös,
rész szerint szabad menetelű jobbágyok.

Nagyfalu, 1772. aug. 24. Főbíró: Kelemen János +

Lakosok: Dankó Péter + Kis Mihály +

Babótsy Mihály +

Összeírók: Csákányi József Törös Ferenc

Molnár Ábrahám

miólta meg szállották, mindétig két-három esztendőig tartó contractusok mellett minden haszon vételekért kész pénzt fizetnek, mely contractusoknak valóságos mássai itten sub A. adnectáltatnak.

IV. Haszonvételei:

1/ Az mit közönségesen vetni szoktak az lakosok határjokban, mind azokat trágya nélkül meg termi az föld, nevezetesen az tavasz búzát, árpát, zabot, kölest és róst. Az ősz búza is, ha vetni szokták vólna, hasonloúl meg teremne, de minthogy egyszeri szántáshoz szoktak, ősz búzát nem igen termesztenek.

2/ Az kaszálló réttyek pusztán lévén, minden ár vizektúl ment, szénajok is jó és alkalmas az marha tartásra.

3/ Három és négy mérföldnyire alkalmas el ado helyek vagyon jóságoknak, az hova és jó egyenes úton mehetnek holmieknek el adására.

4/ Vonó marhák, fejős tehenek és juhok számára vagyon legelő helyek.

5/ Itato helyek is jó vagyon, sós tók és alkalmas szíkek is vagynak marhájik számára.

6/ Az közelebb lévő hegyallyai szöllökben kézi munkájokkal, annak idejében mindenkor pénzt kereshetnek.

7/ Kender és len áztato vizek bőven tanáltatik.

8/ Vízimalmai fél, egy és két órányi földre vagynak. Szárazmalmai pedig helyben tanáltatnak elegendők.

Kárai:

Ellenben pedig panaszollyák az lakosok, hogy határjoknak azon része, melyen az legelő helyek vagyon, homokos és szá-

raz időkben kevés hasznát veszik. Ide járul az is, hogy mivel az nép nagyon el szaporodott, kintelenítettnek heverő marhájoknak számokra pusztákat árendálni, az hová néha vónó marhájokat is el hajtyák.

2/ Az kaszálló réttyeken sarjút nem kaszálhatnak.

3/ Noha az Hegyallyán közel való és jó eladó piacok vagyon, mindazáltal abban hátra maradásokat meg esmérik, hogy oda menet és vissza jövet is, az tokai hídnál és töltésnél vámot kellettik fizetniek, feöképpen ár vizes időben dupplán szoktak fizetni. Az több el ado heljek pedig öt a vagy hat mérföldre is távoly esnek töllek.

4/ Ki vévén azt, hogy az földes uraság néha-néha épületre fát ad, egyébként pénzen vesznek magoknak szükséges fákat. Nádgyok is határjokban igen keves terem.

5/ Midőn szárazság vagyon, két-három, sőt négy mérföldnyire is kintelenítettnek őrleni menni az vízi malmokban. V. Ezen helységben az telekek minémúsége soha sem lévén meg határozva, az földek sem vóltak ahozképest ki szabva, hanem egy-egy egész gazdának vagyon 30 hold fölgye, melyekben bé vethet 60 posonyi mérőt. Ebből az gazda, mennyire tudja és láttya szükségét, annyit szokott kaszálló rétnék hagyni. Ezen kívül pedig más réttye nincsen, de ezen sem kaszálhat sarjút soha is.

VI. Minthogy az fellyebb adnectált contractusok szerint minden haszon vételekért kész pénzt fizettek, semmi robotot nem tellyesítettek az szabad menetelű személyek. Hanem az méltóságos báro Dezseőffy úr részirül az eörökös jobbágyok közzül, mint egy 15-tig való marhás és marhátlan személyek,

az midőn az méltóságos uraság kívánnya, hol egész erejekkel,
hol gyalog szerben úrdolgáznak.

VII. Minthogy az jelentett contractusaiban az kilenced is
fel vagyon váltva, semmit sem adtak. Más földes uraság alatt
ezen nemes vármegyében vagyon-e szokásban az kilencedbeli
adózás, nem tudják. Eök egyéb adozást nem tellyesítnek az
contractuson kívül.

VIII. Ezen helységben pusztá hely egy sem tanáltatik.

IX. Az fellyebb említett tizen öt személyeken kívül, az több
lakosok szabad menetelű személyek.

Nyíregyháza, 1772. dec. 2.

Főbíró: Liskán János +

Esküdtek: Filó György +

Fekete János +

Antal András +

Johanes Sztojkwowszky m.p.

Szekeres Pál m.p.

Gisrik Michaly m.p.

Lakosok: Laco Pál m.p.

Sulyám Ádám +

Koleszár Márton +

Koska János +

Nyíregyháza pecsétje.

Összeírók: Csákányi József

Tőrös Ferenc

Molnár Ábrahám

Sub A.:

a/

Mi, egy részről nagykárolyi gróf Károlyi Antal, más felől
pedig báro Deseöffy Samuel és grof Dóri Gabor, magunkra vá-
lálván terheket mindazoknak, valakiket ez alabb meg írt do-
log akar mi modon illetve és illethetne, adgyuk emlékezetül
ez levelünknek rendiben.

Hogy mi különös attentioval lévén Nyíregyháza nevű

helységünknek lakosaihoz: és tovább is szaporodásokat s gyarapodásokat kívánván elő mozdítatni: csupan jó tecésünkből ad l-ma januarii Anni 1770., három egész esztendőkre meg engedték, hogy minden különös kenyeres és gazdaságot viselő gazda ember esztendőnkint taxát fizessen az méltóságos földes uraságnak egy-egy kőrmőci aranyot, melyet is az helység bírása incassalvan: angariankint az méltóságos uraságnak minden fogytkozás nélkül le tészen és ki fizessen, oly formán, hogy most közelebb, az méltóságos földes uraság maga emberei által az helységet conscribáltatván; azon conscriptiobul erualando személyek utan obvenialo summanak¹ fele nékem, gróf Karolj Antalnak, másik fele pedig nekünk, báró Deseöffy Samuel és gróf Dóri Gabornak fogytkozás nélkül angariankint administraltassék.

Emellett mivel az méltóságos uraság serházat, és ahoz malmot, s pálinka házat is in loco Nyíregyhazan,² és alkalmas vendég fogado házot és állást fel allétani s építeni magát resolválta. Tartoznak a fent írt lakosok az új épülethez szükséges manuarisokat és vecturat³ /:mivel azon épület is helység javára lészen:/ administralni: úgy szinte mikor magunk vagy tiszteink ottan meg fordulnak, szükséges forspont adással s accomodatioval tartozni fognak. ,
Nagykároly, 1769. december 20.

gróf Károlyi Antal m.p. Pecsét.

Nagy András, úgy mint méltóságos báró
Deseöffi Samuel úr eő nagysága
plenipotentiarisusa⁴ m.p. Pecsét.

b/

Melynek ereje szerint a nyíregyházi határul földes uraságot illető mindenféle terméseknek, úgy méheknek és bárányoknak nonajat: Mi alább meg írt földes urak Nyíregyháza nevű helységünk lakosainak ad l-ma januárii 1770, három egész esztendőig árendában bocsájtottuk in rhénes forintért bis Mille, id est 2000, nem külömben meg írt helységünkben levő mézarszékeinket, régi két kereskedő boltainknak hasznát és jóvedelmét esztendőnként két száz húsz, id est 220 rhénes forintokért, mely praeattingalt es in summa két ezer két száz húsz rhénes forintokból áló summa pénszt, id est 2220 rhénes forintot az bírák esztendőnkint incassalni, és angarianként az méltóságos uraságnak a proportione juris, et dominii,⁵ ki fizetni, nevezetessen nékem gróf Károlyi Antalnak ezer száz tíz rhénes forintokat, nékem baro Deseőffi Samuelnek 555 rhénes forintokat, és hasonloképen nékem is gróf Dőri Gabor-nak öt száz ötven öt rhénes forintokat le tenni tartoznak.

Annak pedig recognitiojára, hogy az méltóságos uraság ezen beneficiumoknak által adással az lakosoknak mind nagy hasznot, mind pedig nagy könnyebiséget adott, esztendőnkint akar marhás, akar gyalog szerez gazda az méltóságos uraságoknak két-két napi szolgálatot fog tenni, és azon szolgálatnak is fele az én, gróf Károlyi Antal, fele pedig az mi, báró Desőffi Samuel és grof Dőri Gabor számainkra fog fordéttatni. Melyrül adtuk ezen arendatorialis assecurationa leve-lünket.

Nagykároly, 1769. dec. 20.

gróf Károlyi Antal m.p. Pecsét.

Nagy Andras, úgy mint méltóságos báró
Deseőffi Samuel úr eö nagysága plenipotentiáriusa m.p.

Pecsét.

Jegyzet:

1. ... azon összeírásból kitetsző személyek után járó összegnek...
2. Nyíregyháza helységben
3. Kézi munkákat és szekereket
4. teljhatalmú megbízott
5. törvényes arányban a földesuraknak...

26.

Oros

I.-II.-III. Úrbariuma nincsen ezen helységnek, hanem a tekintetes Kállay familia részire az ide sub. A. rekesztetett contractusnak párja szerint, az ugyan ottan megírt időtől fogva tészik az robótot és az adozást, az előtt pediglen esztendőnként három német forintot fizettek, és két napot nevezetesen kaszával szolgáltak az lakosok, sem kilencedett, sem egyebett nem adtak.

IV. Haszonvételei:

Ezen helységnek és határjának ez következő hasznai vannak, úgy mint:

1/ Az határja három nyomásra vagyon fel osztva, a melyekben búza, gabona, árpa, zab, len és más efféle, ezen a földön vetni szokott élet, arra rendeltetett földekben meg

teremnek.

2/ Vagynak ennek az helységnek rétyei és kászálloi, melyek a marhatartásra alkalmas szénát teremnek.

3/ Kereskedésnek okaért Debrecemben 4 mérföldnyire, Tokajban és a több hegyajjai városokra mint egy három és négy mérföldnyire, Kállóban pedig egy mérföldnyire szoktak járni, ahol el adando jóságokat szokott árán el adhatyák, de különben kivált az életet helyben is el adhatyák.

4/ Legeltető mezeje mind teheneknek, mind vonó marhájaknak tápláltatására elegendő és alkalmas vagyon, még pedig kaszállás előtt is magok határokön szoktak legelni meg írt marhájakat.

5/ Mindenféle marháknak itatására alkalmas és közel valo itato vizei vagynak ennek a helységnek, még pedig székes tók is bőven találatnak.

6/ Vagyon ezen az határon a tekintetes uraságnak jó erdeje, melybül az lakosoknak épületre valo fát ingyen enged. Némely cserébül pedig holmi apro tűzre valo csere fát is hordanak, melyeket közelrül és alkalmas úton érnek.

7/ Három és négy mérföldnyire esvén ezen helységtül az hegyallyai szőlös városok, el járhatnak, és járnak is a lakosok napi számért dolgozni.

8/ Tűzre valo nádolással élhetnek, minthogy bőven terem a határban.

9/ A kántorbéli korcsmája is meg vagyon ezen helységnek, és közönségesen bírnak mint egy huszonnégy ember vágású rétet.

10/ Kender és len ásztató alkalmas vizei vagynak.

11/ Az helység határán, mint egy fertajnyira, vagyon két kűre vízimalom, pazonyi szomszéd határban mint egy fél órányira, az turaiban egy órányira esnek a vízimalmok, de ezeken kívül is, ben az helységben három szárazmalom találtatik, melyek miá az őröltetésben nem látnak szükségét a lakosok.

12/ Az kertekben alkalmas dohányt bőven tenyészthetnek a lakosok.

13/ Két olaj sajtó találtatik, melyben len magbúl magok szükségére olajt üthetnek.

14/ A helységben is találhatnak a lakosok munkát pénzért, kivált nyári napon.

Kárai:

Ellenben pedig ezen rövidségei és kárai vagynak ezen helységnek és határjának, ú.m.:

1/ Edjik nyomás mezeje ezen határnak homokosabb és természetlenebb az többinél, mely járásban kevesebb búza földek is találtatnak.

2/ Midőn az helységbélieknek az hegyallyai városokra kel jőnni-menni, az tokai Tisza hídján vámot kell fizetni, kivált árvíz idején a rakomazi töltésekre nézve kéccerest.

3/ Semmi makkolo erdeje nincsen ezen helységnek.

4/ Király dézmat is kel fizetni.

5/ Kévés kaszállot engednek a tekintetes földes urak a lakosoknak.

V. Mivel ezen határban nincsenek a telkek után bizonyos számú ki szakasztott földek, mert azt a tekintetes földes uraság minden esztendőben osztatya a maga embereinek, kinek-kinek tehetségéhez képpest, valamint a szánto földéket, úgy

a kaszállokat is, melyre nézve ezen meg eskütt személyek nem tudhattyák bizonyossan meg mondani, melyik telek után mennyi hold szántó föld és kaszállo rét vagyon, de az rétyén sarjút nem lehet kaszálni.

VI. Amint a contractusokba vagyon, a szerint szolgálnek, tudnillik a tekintetes Kállay uraknak, hanem a tekintetes Csákányi uram emberei tizenkét napot szolgálnek. Négy napot marhával, ha négy ökre van négygyel, ha kettő kettővel, a több napókat pedig gyalog szolgálják. Mivel pedig ezen helységben a tekintetes földes uraság benn, vagy az falu határán dolgoztat az embereivel, hosszú robotra való járások-kelések nincsen.

VII. Igen is adnak kilencedet az itt való lakosok a földes uraságnak. Közönségesen adják pedig azt mind őszi, mind tavaszi veteményekben. Az dohányból is a mint a contractusban meg vagyon írva az tekintetes Kállay urak részirül. E pedig mint egy tíz esztendőtül fogva vagyon így, az tekintetes Csákányi uram részirül is. Tudják azonban a lakosok azt is, hogy az szomszéd helyekben a kilencedbéli adozás meg vagyon. De az is igaz, hogy itten semmi névvel nevezendő ajándékot a tekintetes uraságnak nem adnak, sőt a mely bornyú adásrül vagyon itt szó a contractusban, azt sem vették még meg a tekintetes földes urak.

VIII. Nincsen pusztá telek ezen helységben.

IX. Ezen helységnek lakosi nagyobb részént szabad menetelűek, találatnak némelyek örökös jobbágys is.

Oros, 1772. szept. 7. Főbíró: Fekete Péter +

Esküdtek: Lutai László + Ritzu János +

Lakosok: Csordás András + Kotzer Gergely +

Összeírók: Bessenyei László ifjú csicseri Ormós Miklós

Nagy József

Sub A.:

Mi alább is még írtak, még halgatván keréséket tekintetes nemes Szabolcs vármegyében, Oros nevű örökös helységünkben lakozó portio fizető szegény lakosainknak, az földes urasághoz kötelességek szerént való taksa fizetéséről, robotaságról és kilenced kiadás véget, amint hogy valamint nekik még engettetik és szabadságokban leszen, ha földes úri hatalmink alatt nekik nem tetszene lakni, akármikor való szabad elmenetek, le téven az tekintetes nemes vármegyének, úgy az földes uraságnak amivel tartoznak. Tehát mi is tovább való tetszésünkig meg engettük, hogy taksát többet nem, csupan csak két rénes forintot fognak fizetni, kilencedet mindenkiből tartoznak kiadni, úgy tizen hat napot esztendő által fognak szolgálni, akiben hat napot marhával, tíz napot pedig gyalog szerben, az az villával, kaszával, sarlóval és kapával, úgy ha valamely gazdának halála történnék, kitől Isten őrizze, egy borjút kinek az szarván az kötel meg áll, tartozik adni. Amikor és melyik munka leszén leg szükségesebb az földes uraságnak; úgy mi is szanto földet, kaszállot, kinek-kinek szükségehez képest elegendőt adni fogunk. Melynek nagyobb erősségere adtuk ezen contractualis levelünket.

Oros, 1769. június 20.

nagykállai Kállay József m.p.

Pecsét.

nagykállai Kállay István m.p. nagykállai Kállay Antal m.p.
Pecsét Pecsét

Paszab

I.-II.-III. Sem úrbariuma, sem contractusa nincsen ezen helységnek, hanem emlékezetektől fogvást csupa szokásbúl, némely lakosok esztendőnként bizonyos számú napokat szolgálnak, némelyek csak kész pénzt taxa képpen fizetnek.

IV. Haszonvételei:

Ezen helységnek és határjának következő haszonvételei vagynak, úgymint:

1/ Vagynak széna termő réttyei, melyeken az marha tartásra alkalmas széna terem.

2/ Az hegyájjai vásáros városok két és három mérföldnyire esvén, adás-vevés végett azokra járnak, és alkalmasint jóságokat el is adhattyak.

3/ Árvízen kívül mindenféle marhájoknak elegendő mezeje van.

4/ Itató vizek alkalmas és elegendő vagyon.

5/ Tüzi fájok a hatarban elegendő találkozik, és közelről hordhattyak.

6/ A házak mellett alkalmas kertyei vannak, melyekben dohány, káposzta és efféle zöldségek, kevés gyümölcs is terem.

7/ Nád mindeneknek elegendő terem az határon.

8/ Az hegyájjai szőlöss városokra napi szám keresése végett eljárnak a lakosok.

9/ Szent Mihály napjától fogva új esztendeig való korcsma árultatással szabad ezen helység.

10/ Kender és len ásztható vizek elegendők és hasznosok találhatók ezen helységnek határján.

11/ Szőlő kötő sásat bővön lehet az határban szedni, és az hegy ajján el is adni.

Kárai:

Ellenben pedig következő fogyatkozásai vannak ezen helységnek és határának:

1/ A határja ezen helységnek olyan szűk, hogy még csak nyomásokra sem lehet szabni, hanem midőn az árvizektől lehet, imitt-amott a szigetkék tetején kevés dinnyét és kevés lent és kukoricát, néha árpát is vetnek.

2/ A kaszálólok oly szoros hejeken vagyon, hogy ha csak az erős tél miá a vizek meg nem fagynak, ki sem hordhatják nagyobb részét szénájoknak.

3/ Árvizeknek idején annyira meg szorul az legeltetésben marhájok, hogy semjékes és lápos hejekre kénytelenítetnek hajtani, ahol károk is a marhájokban sokszor szokott esni.

4/ Semmiféle malom nincsen az határookban, melyért más szomszéd helységekre öröltetés végett kénytelenítetnek járni.

5/ Királyi dézma adással terheltek ezen helység.

6/ Az hegy ajjára járván, a tokai hidon nagy vámot kénytelenítetnek fizetni, még pedig árvíznek idején a rakomási töltésekre nézve kéccerest.

7/ Hidakat és gátakat kénytelenítetnek az határban tartani, mert azok nélkül árvíznek idejéni szekérrel vagy marhával a falujokból ki sem mehetnének a lakosok.

8/ Épülethez szükséges nagyobb számú fákat más hatarról

kelletik szerezni.

9/ Igen fiatalos lévén a makk termő fajok, makkoltatások sincsen.

V. Igen kevésbűl álván szántó földök, és az is telkek után nem edj erant léven fel osztva, nem tudják meg mondani edjedj ház hejes gazdának mikor menynyi juthat belölle, hanem ki-ki maga kevés bírtokát az conscriptioban ki fogja jelenteni. Nem külömben a kaszálló béli bírtokok is csak az conscriptiobul tecchetik ki bizonyoson. Sarjút pedig soha nem lehet kaszálni.

VI. Nem egyenlő képpen lévén szokásban a lakosoknak úr dolga béli szolgálattok. Jobbágy beli kötelességeket ekképen tesz, úgy mint tekintetes Nyitzki Josef uram örökös jobbágyai az esztendőnek mint egy felét szogájják, a szabad menetelű jobbágyai pedig csak 20 napot. A tekintetes Vaji Laszló örökös jobbágyai mintegy harmad részit szogájják az esztendőnek, a szabad menetelű jobbágyai pedig öt-öt márjást fizetnek. A tekintetes Pribék Ádámné aszszonyom örökös jobbágyai minden második hetet úr dolgában szokták tölteni, a szabad menetelű pedig 4 vonás forintokat fizet esztendeig, és két napot szolgál. A tekintetes Szalai Pál úr örökös jobbágyai rend szerint a harmadik hetet úr dolgában töltik, a tekintetes Ibrányi uraké minden második hetet úr dolgában töltik, a szabad menetelűek pedig 7 nap szolgál esztendőnként, és 7 marjást fizet. A tekintetes Jaszoi Conventnek csak szabad menetelű jobbágyai lévén, azok esztendőnként 14 marjást fizetnek. A Kereki uramé 7 márjást, és a Laskai sucessoroké 3 márjást. A meg írt jobbágyok pedig minden dolgokat csak

gyalog szerrel teszik, és meneteleknek és jövedelekek ideje is bé számláltatik az úr dolgába.

VII. Itten semminémű jobbágyok kilencedet nem adnak, hanem esztendőben edj-edj tyúkot, és csak a titulált Vaji László úr minden némű jobbagyai azon felül száz-száz csomó szőlő kötő sásat szoktak szedni. Ezeken kívül semmi adozással és ajándékokkal nem terhelhetnek, azt mindazonáltal hallják, hogy ezen nemes vármegyében némely helységekbek kilencedet adnak a lakosok a földes uroknak.

VIII. Puszta telek nem találtatik ezen helységben, mely emlékezetektől fogva pusztult volna el.

IX. Ezen helységnek lakossai rész szerint örökös, rész szerint szabad menetelű jobbágyok.

Paszab, 1772. nov. 29. Bíró: Fűrmendi Mihály +

Esküdtek: Papp Mátyás + Biri János +

Szabó János +

Paszab pecsétje.

Összeírók: Bessenyei László ifjú csicseri Ormós Miklós

Nagy József

28.

Nyírpazony

I.-II.-III. Nincsen úrbariuma ezen helységnek, sem semmi írott contractusa, a mely szerint ezen helységbéli jobbágyok, taxások, sellérek dolgoznának, hanem az örökös jobbágyok szolgálattyk áll bizonyos napokból, némely taxás jobbágyok pedig pénzt fizetnek szolgálattykért. Ezen kötelesség pedig

és adozás e most élő lakosoknak emlékezetektől fogva így volt.

IV. Haszonvételei:

Ezen helységnek és határának e következő haszonvételei vagynak, úgymint:

1/ A határjának jó alkalmas földje vagyon, három járásból álló. Meg terem búzát, abajoc éleket, rost, lent, dohányt, kukoricát, kendert, árpát, zabot, s a mit ezen a földön szoktak vetni, de két ökrön nem igen szánthatni.

2/ Vagyon alkalmas szénatermő réttye is, még pedig némely esztendőkből, mikor tudniillik a víz el nem rontya, kéccer is lehet kaszálni.

3/ Emporalis várossai is vagynak ezen helységnek, úgymint Tokaj, Tarcal, Keresztúr, mind országos vásáros helyek, három-négy mérföldekre esnek. Ezeken kívül vagyon Debrecen öt mérföldnyire, hova a helységbeliek, kiváltképen marhaadás-vevés kedvéért járhatnak és járnak is, nem különben madaai, szalkai, kisvárdai, legközelebb kállai országos vásárokra is kereskedhetnek, melyek közül a legmeszebb való is három mérföldnél tovább nincsen, hová jó úton lehet járni, akadály nélkül minden időben.

4/ Vagyon alkalmas legelő mezeje is ezen helységnek, mind az iga barmoknak, mind tehéneknek s tinó-binó marháknak tartásokra, s tenésztetésekre nézve, még pedig kaszállás előtt is, ezen legelés alkalmasan gyakoroltatik.

5/ Itató helyek és vizek igen bőven és alkalmasak vannak a határban, még pedig székes tók is találkoznak.

6/ A földes uraság jó akarattyal tűzi fájok is vagynak

a lakosoknak az erdőnek mivoltához képpes, a mint a földes urak juttathatnak. Ezt pedig igen alkalmas úton lehet hordani minden időben, leg meszszebrül is, mintegy hét ágyú lövésre esik.

7/ A hegyajjai nagy szőlő hegyes városokra, mely három négy mérföldre van, szőlő munkára pénzért járhatnak a lakosok.

8/ Vannak kertyeik is a helységbelieknek a háznál, magok szükségekre valók.

9/ Nád is terem a határban elég.

10/ Három és négy mérföldnyire a tokaji, tarcali és több hegyajjai négy nagy szőlőhegyes városok.

11/ Korcsmája is vagyon ezen helységnek, Szent Mihálytól új esztendeig.

12/ Len és kender ászató tó vagyon a határban elég.

13/ Leg közelebb mind két végén a helységnek két vízimalom vagyon, kettő ismét a faluba száraz. Ezeken kívül egy s fél mérföldre elegendő vízimalmok.

14/ Szőlő kötő sása is terem a határba.

15/ Méh tartásra alkalmas a határ.

16/ Olaj sajtók is vagynak a helységben, hol a lakosok olajt készítvén len magbul, azzal különösön kereshetnek.

Kárai:

Ellenbe pedig ezen következő rövidségei és kárai vagynak ezen határnak, úgymint:

1/ Olykor a föld árja miatt kaszálló retyei el borítatnak, kivált mikor azoknak erein való malmok vizei meg gátoltnak és szorítatnak.

2/ A szénája néhol sásas, kákás, és nádfiokos, mely miatt nem oly alkalmas a barom tápláltatásra.

3/ Midőn a hegyajjai városokra kell járni a lakosoknak, a tokai Tisza hídján vámot kell fizetni, még pedig árvíz idején a rakomazi töltésekre nézve kécceresen.

4/ Ez előtt tíz esztendővel némely földes urak bizonyos kaszálló rétet engettek vólt közönségesen a helység számára, most pedig köz osztályt tévén a földes urak magok közt, azon rétben is, a helységtől azt kezekhez vették, noha némely földes urak a magok embereinek ezen kaszállóból is engedtenek vissza.

5/ Nagy álló és meg feneklett tavai vagynak ezen határnak, melyek ha el vétetnének, alkalmas földei szaporodnának.

6/ Makkolásra való erdeje sincsen ezen helységnek.

7/ Tized vagy királyi dézma is van ezen helységben, eleitül fogvást.

8/ Hajókázásra való folyó vize nincsen olyan közel, hogy azon akármely módon kereskedhetne.

V. Mivel a tekintetes földes uraság, minden esztendőben, a maga embereinek, maga teccéséből, kinek-kinek tehetsége szerint osztogattya a földeket és kaszállókat, tehát nem tudhattyak ezen meg eskütt személylyek bizonyoson meg mondani, melyik telek után menyi föld és kaszálló vagyon. Némely rétyeinek pedig a mint már meg mondották, jó száraz esztendőben, sarjút is lehet kaszálni.

VI. Külömböző képen teszik a robotát a lakosok, némely földes úrnak így, másnak amúgy. Nevezetesen pedig eszerint szol-

gálnak: tekéntetes Elek Sándor uramnak két napot minden héten az örökös jobbágysai. A taxás vagy szabad menetelű jobbágyi pedig huszonnégy napot esztendő által - a kinek négy vonó marhája van anyival, a kinek pedig kettő, más két marhájúval edjüt fog cimborába edjüvé. Ezen kívül pedig ezen földes úrnak semmit sem adóznak emberei.

Tekéntetes Ibrányi Károly úr taxásai hat-hat forintot fizetnek, két-két tyúkot esztendeig, robotot pedig nem járnak, sem semmi egyéb ajándékot nem adnak.

Tekéntetes Komjáti Jákób uramnak ötven napot az örökös jobbágysai, hasonlólul ha négy ökre van, négygyel, ha kettő, kettővel. Gyalog szerbe is szinte úgy szolgál a marhás jobbágyi is, zsellérjei pedig tizennégy napot.

Tekéntetes Vály György urámé ötven napot, ez is ökrrel is, gyalog is tudnillik a menynyi ökre van.

Tekéntetes Korda László uram taxásai húsz napot marhával és gyalog, a menynyi vono marhája, anynyival szolgál.

Tekéntetes Elek György uram jobbágysai és taxasai ötven napot marhával és gyalog.

Tekéntetes Elek László uramé minden héten két napot.

Tekéntetes Bai György hasonlóképpen két napot az örökös jobbágya, a taxasa pedig tizenötöt.

Tekéntetes Nyárády uramé örökös jobbágya negyven napot.

Tekéntetes, nemzetes Jármí János sucessorai negyven napot gyalog és marhával. Valamint közönségesen ezen helységben való lakosok szolgálnak magok földes uraiknak, a mikor szükség hogy hozza magával, tudnillik anynyi vonó marhával, a menynyi a jobbágyak és taxasnak van.

VII. Tekéntetes Elek Sándor uramnak tavajtól fogva adnak kilencedet, közönségesen minden emberei és taxásai, a mezei termésből. Tekéntetes Ibrányi Károly uram taxás jobbágysai is adtak kilencedet, és adnak most is, közelebb három esztendő-től fogva, miólta telekjeit tudnillik meg ültette. Annakelőtte is pedig, amiólta emlékeznek, mindenkor meg adták a kilencedet.

Tekintetes Elek László uram pedig csak ez esztendőben vette meg. A több tekintetes földes uraság pedig még eddig el engedtek, de ezen kívül semmi pénz béli, vagy egyéb adózás, vagy ajándékot nem adnak egy földes úrnak is. Azt csak, hogy más szomszéd helyeken is adnak kilencedet, hallották.

VIII. Nincs pusztá telek ezen helységben egynél több, mely mintegy tizenkét esztendő előtt, ki halván belőlle egy vén jobbágys, minden appertinentia nélkül tekintetes Elek Sándor úr által bírattatik.

IX. Rész szerent örökösök, rész szerint pedig szabad menetelűek.

Pazony, 1772. aug. 30.

Főbíró: Lengyel János +

Esküdtek: Asztalos István +

László András +

Oláh Mátyás +

Kerékjártó Lukács +

Összeírók: Bessenyei László

ifjú csicseri Ormós Miklós

Nagy József

/ 29.

Polgár

/Polgári, Polgár, ma: Hajdú-Bihar megye/

I.-II.-III. Ezen Polgári nevezetű mezővárosnak ember emleke-

zetitül fogvást semi úrbariuma nem volt, hanem az mióta meg szállották bizonyos és itten sub A. vidimált párba annectált contractus mellet adoztak az méltóságos uraságnak.

IV. Haszonvételei:

1/ Ezen mezővárosnak határja három járásra vagyon felosztva, melyek közép szerűen szokták az ős buzát meg termeni, az rost pedig kéceri, árpát, zabot eceri szántásban, minden trágyázás nélkül, jó esztendőben elegendő képpen meg termi.

2/ Kaszalo réttye vagyon elegendő az város lakosinak, az mely, ha az közel el folyo Tiszának árja sokáig rajta nem fekszik, marhák tartására alkalmas. Sarjút is, az midőn az idő engedi és jokor el mégyen az árvíz, kaszálhatnak.

3/ El adó helyei az városnak jók és alkalmasok, úgy mint Szikszó, Miskólc három, Debrecen öt, Szentpéter négy mérföldnyire esvén, midőn az üdőnek mostohasága miatt jöhetnek-méhetnek, alkalmas helyek minden féle javoknak el adására.

4/ Legelő mező mind heverő, mind járó marhák számára ezen mezőváros határán elegendő és bővséges vagyon, melyeken elegendő székek lévén, semi féle marhájokot sózni nem szokták.

5/ Midőn az árvizek meg futtyák határját ezen városnak, akkor esztendőtt által elegendő itató helyek vagyon minden féle marhájoknak, midőn ellenben árvíz nincsen, kintelenítettnek kutakot ásni.

6/ Ember emlékezetitül fogvást ezen mezőváros lakosi királyi désmát nem fizettek.

7/ Kerti vetemények, házi el kerülhetetlen szükségekre való, vagyon.

8/ Nádat az lakosok közül kiki illendő képpen maga szükségére vághat ezen határban. Gyíkinnt pedig az mennyi kel, és szükségek vagyon, elegendő terem, és vághat, hacsak az lágy tél és téli árvíz nem akadalyoztattya meg.

9/ Az ide zárt contractusnak ereje mellet az városnak Szent Mihály naptúl fogvást Szent György napig szabad korcsmája vagyon. Vagyon é mellet város szükségére 20 posonyi mérrő alá való fölgye, és 40 ember vágó réttye.

10/ Kender és len asztató alkalmatos vizek határjokban elegendő vagyon.

11/ Ezen város alatt vagyon az méltóságos uraságnak két kövű vízi, és két száraz malma bent az városnak. Ezek mellet egy s két mérföldnyire az Sajó vizin is vagynak vízimalmok, hova az lakosok többnyire szoktak járni őrleni.

12/ Midőn jó és alkalmatos tél vagyon, halászatya az Selypes névű érben, és az Kis Selypes mellet lévő Morotvában meg lehető s vagyon.

Kárai:

1/ Panaszollyák ellenben ezen mezővárosnak lakosi, hogy mind az három járás beli fölgyők igen fenekesek, és esős időben a vagy árvíznek idején rajtok megálván a víz, sok károkat okoz vetéseikben, azokat tövöstül ki ásztatván.

2/ Midőn hoszasan vagyon az árvíz kaszáló réteken, alkalmatlan és többnyire sásbúl álló szénát terem.

3/ Noha el adó alkalmatos piacok légyen az fellebb jelentett városokon, azt mind azon által ártalmoknak lenni is-

mérik, hogy az árvíz miatt azokra veszedelem nélkül éppen nem mehetnek-jöhetnek.

4/ Mind hogy az árvizek miatt megbüszfödött földön kel szénájokat kaszálni, és azzal tartani marhájokat, majd minden második esztendőben szokot tetemesen hullani dögbe marhájok.

5/ Panaszolják továbbá azt is, hogy sem épületre, sem tűzre való fájok határjokban nem légyen, hanem pénzen kintelenítettnek venni minden szükségekre.

6/ Sem marhával, sem kézi munkával /: az helyeknek alkalmatlan situatioja miatt:/ lévő keresetre magokat nem adhatták.

V. Ezen mezőváros lakosi közül vagyon egy hat ökrös gazdának /:minthogy az telekeknek minéműsége soha se volt meg határozva:/ minden nyomásban 18 kila alá való földgye, és az határban 12 ember vágó réttye. Négy ökrös gazdának 12 kila és nyolc ember vágó réttye. Az gyalog szereseknek pedig hol egy, hol két ember vágó rétet juttattak minden esztendőben. Sarjút, a mint fellyeb is mondatott, midőn az üdö jól szolgál, némelykor kaszálnak.

VI. Ezen mezővárosnak lakosi ez ideig semmi féle robotott az méltóságos uraságnak nem tettek, hanem az fellyebb említett contractus ereje mellett adoztak és adóznak is ez mai napig.

VII. Semmi féle földi veteményekből ez ideig kilencedet nem adtak, egyéb adózás fejében is a contractuson felül semmit sem praestáltak.

VIII. Ezen mezővárosban egy pusztta hely sem találtatik.

IX. Ezen városnak lakosi minnyájjan szabad menetelű jobbá-

gyok.

Polgár, 1772. szept. 13.

Főbíró: Veres János +

Főesküdt: Juhász István m.p.

Esküdtek: Szabó Gergely m.p. Czétényi József +

Lakosok: Makrányi Gergely + Pogony István m.p.

Polgár pecsétje.

Összeírók: Csákányi József Törös Ferenc

Molnár Ábrahám

Sub A.:

Az polgári új lakosokkal való nemes kaptalan conventioja.

1/ Minden pár vonyó marhátúl, három parig egy ekében számlálván, esztendőnként tartoznak egy-egy tallért, egy kila búzát és egy kila arpát, az gabonabéli dėsma helett füzettni, és azt Egerben szállítani, úgy, hogy ha több marhát fog is be egy ekében, csak három pártúl füzettni fog, a sellérek pedig egy-egy rhenes forintot füzettnek.

2/ Minden külön gazda, akár sellér, akár ekés legyen, két-két ice vajjat.

3/ A communitas minden esztendőben ád tizenöt szekeret Hegyallára az boroknak ide, Egerben való szállítására, vagy hasonló útra másüvé, a hova szükséges lėszen.

4/ Item a communitas ád esztendőnként 50, az az ötven kaszást egy napra, és azon szénat föl takarni és kazalban rakni tartozik.

5/ A midőn az uraság számára ottan az eő tisztei halásztatttnak, négyszer esztendőben, elegendő segítséget, és az halat Egerben be szállítani tartoznak.

6/ Az három sátoros ünnepekre, úgy mint: karácsonyra, húsvetre és pünkösdre egy-egy öreg vadat, avagy ha könnyebben esik az helységnek két-két borjút, az mellet húsvétre minden káptalanbéli úrnak egy-egy báránt.

7/ Törvény szerint az uraságot illető just, úgymint: mézárszék, korcsmát etc. magának tartya az nemes káptalon, úgy mind azon által, hogy Szent Mihály naptúl fogva Szent György napig az helységnek is szabad lészen egy korcsmát tartani. Az vízimalom pedig illendő arendában az helységnek bocsájtatik, úgy a mézárszék is.

8/ Az kisleludi réven szabad lészen fűzetés nélkül az polgári lakosoknak által járni, úgy mind azon által, hogy az hidakra gondot viselyenek, és az midőn kívántatik az hidas-hoz segítségül állyanak.

9/ Az egész polgári határ hozzá tartozandó pusztáival edgyüt szabad usussában lészen az oda való lakosoknak, úgy mind azon által, hogy az határookra vigyázzanak, és ne engedjék szomszédbélieknek kisebbíteni az uraság földit.

10/ Az helység bírának és tanácsának kötelessige lészen vigyázni az helység béli vándorló lakosokra, hogy magok között ne fogadgyák szorgalmatos visgalás nélkül akár mely vándorlót, úgy hasonló képpen el se ereszsék valamedig minden adósságát, mind az uraság, mind az nemes vármegye, avagy az helység részéről eleget nem tészen, hogy az helységen az olyan adósságnak terhe ne maradgyon, complanálván pedig egészen minden adósságait, szabad lészen az házát, épületit, szölleit és mindenit el adni, és az hova tecik el menni. Amint is az szálló építésre nem csak szabadság ada-

tik, de intettnek is az lakosok. Arra való szabadság pedig dözma adástúl adattik nyolc esztendeig.

11/ Az helység bíráinak és az tanácsnak szabad lészen magok közt büntetni, a ki törvény szerint találtatik érde- mesnek, tizenkét forintig, és felyebb nem. Úgy mind azon ál- tal, hogy közöttök lett törvényt szabad lészen az pörös fél- nek az uraság székére appellálni. Úgy az jus gladiuma lévén az nemes káptalannak, criminalis causakat és uraság tisztei- re relegálni kötelessek lesznek.

12/ Szabadság az új lakosoknak adatik az uraságtúl három esztendeig, úgy hogy főnt specificált gabonabéli dözma he- lyett egy pár marhátúl három párig egy kila búzát, és annyi árpán kívül többre nem lészen kötelessek, hozzá adván azt is, hogy ha valaki közülök az említett szabadságra adott három esztendőök alatt, vagy pediglen mindgyárt szabadság ki telése után is el akarna menni, az olyan egész taxát és adót annyi üdőre, az meddig ottan lakott, köteles lészen meg másolha- tattlanul nemes káptalannak le tenni, és ezen taxa adó meg vételére s desumptiojára az helység köteleztetik.

13/ A több occurentiák iránt ajánlya az nemes káptalan igaz attyai voltát az helység lakossaihoz, kívánván minde- nekben inkább vigasztalásokat, hogy sem szomorúságokat, avagy helytelen való terheltetéseket.

1727. máj. 8.

Capitulum Agriense

Pecsét

Prügy¹

/Phtrügy, Ptrügy, ma: Borsod-Abaúj-Zemplén megye/

I.-II.-III. Sem úrbariuma, sem contractusa nincs a lakosoknak, hanem régi szokás szerint teszik szolgáltatukat.

IV. Haszonvételei:

1/ Két járás mezeje van. Ámbár silány, a tiszta őszi búzát megtermi a határ ötöd vagy hatod részében. A rozsot, árpát, zabot hasznosan felneveli és bőven megtermi.

2/ Mindenfajta igás, növendék és heverő marhájának elegendő legelő mezeje van. A határban található szikes föld is, ezért a marháikat nem szokták sózni.

3/ Nádja tüzelésre bőven van.

4/ Sás terem a határon annyi, hogy miután a földesurak részét behordták, maguknak is kaszálhatnak.

5/ Szárazmalom kettő van a helységben. Árvízkor Szerencsen örölhetnek a vízimalomban, máskor a hernádi vízimalomba járhatnak.

6/ Egyházi tizedet idáig nem adtak.

7/ Rész szerint a Tisza, rész szerint a Takta a helység mellett folyik el, így szomszédos helyekre folyón mehetnek a lakosok.

8/ Mindenféle pénzszerzési alkalmuk vagyon.

9/ A hegyaljai városok, így közelebb Tarcál fél órára, Tokaj, Keresztúr, Tállya egy, Miskolc, Szikszó és más mezővárosok 2-3 mérföldre vannak.

10/ Káposztás és zöldséges kertjeik - maguk szükségére -

elegendők vannak.

11/ Alkalmos időben a Tisza és Takta folyókon a szomszédos helységekbe hajózhatnak, amit annak idején alkalmasint gyakorolhatnak is. A Hegyalján annak idején munkát találnak, amivel pénzt keresnek. Amikor ideje van, kendert áztathatnak. Dohányt termelnek és árulnak is.

Kárai:

1/ A földje szűk, összeszorult két járás mezeje van.

2/ Az uraság erdejéből még tüzelésre sem, sem pénzért, sem engedelemmel, fát nem hozhatnak, hanem mindenki más hátráról gondoskodik magának fáról.

3/ Esőzésekör és hóolvadáskör a földnek semmi része nem járható, a helységből kivezető utak elromlanak, és a lapos területeken a vetéseikben kár keletkezik.

V. A táblázatból annyi vehető ki, hogy egész és féltelkes jobbágyoknak, illetve zselléreknek tekintik magukat, de a kérdésre a pontos választ nem tudják megadni.

VI. Patay úr jobbágyai egyenként - annak idejében - két napot szántanak; a fél telkesek is, összefogva ugyanannyi napot szántanak. A házas zsellérek két napot kaszálnak, gyűjtenek, forgatnak, négy nap hordani szoktak. A házatlan zsellérek 10 nap dolgoznak és 1 nap kaszálnak.

Báró Meskó és az Almássy familia jobbágyai közül az egész telkesek 8 nap szántanak, 2 nap kaszálnak, gyűjtenek és behordanak, termést, szénát és fát is.

VII. Egyházi tizedet mostanáig sohasem adtak, kilencedet pedig természetben szolgáltatnak. Egy egész telkes jobbágy fizet 4 rhenes forintot, egy közepes telekért a zsellér 2

rhenes forintot ad. A szőlőért közösen, egy összegben kell fizetniük.

VIII. Egyetlen pusztá telek sincs a helységben.

IX. Ebben a faluban szabad menetelű jobbágysok élnek.

Jegyzet:

1. Prügys Investigatioja nem maradt fenn eredetiben. Az itt olvasható változatot a vármegyei összesítőből - latin nyelvről - fordítottam magyarra. Az eredeti példány hiánya okozza a dátum, a megvallatottak és az összeírók elmaradását is.

31.

Tiszarád

/Rád, Raad/

I.-II.-III. Mostanság sem úrbarium, sem contractus nincsen ezen helységben, hanem eleitül bé vett szokásból az tekintetes Patay úr jobbágysok szolgál minden héten két napot, a többieknek pedig esztendő által is csak öt s hat napot, hol gyalog s hol marhával, a mint az földes úr parancsoja. A szabad menetelű jobbágysok bizonyos pénzt is adnak, és némely napokat is szolgálnak, a mint az hatodik punctumba specificice ki fog tecceni.

IV. Haszonvételei:

1/ Ezen helység határa két nyomásra vagyonsok osztva, melyekben meg termi az abajdoc életet, gabonát, zabot, lent, kukoricát és kendert minden trágyázás nélkül, némely részecskéjében pedig a búzát is. E mellett az homok földeket jó két

ókrön meg lehet szántani.

2/ Széna termő helyek is vagynak az határban. Az barom taplálásra alkalmas széna terem rajtok, kivált ha az árvíz nem sokáig hever, és olyankor némely resziben sarjút is lehet kaszálni.

3/ Három és négy mérföldnyire lévén az hegyallyai városok, ezek felett Mada, Szalka, Kisvárda és Kállo majd annyira. Azokon a lakosok eladó jószágokat könnyen és hasznosan pénzé fordíthatják. Jó és alkalmas úton is járhatnak.

4/ Mindenféle marhájának vagyon legelő mezeje, valamint kaszállás után, úgy az előtt is.

5/ Itató vize a határban elegendő vagyon, még pedig székes vizek is, melyek az marháknak nagyon hasznosok.

6/ Magok szükségére való káposztás kertyei vannak az lakosoknak.

7/ Nád igen bőven vagyon a határban mind tüzelésre, mind házkötésre alkalmas.

8/ Az hegyallyai szőlős városokra napi szám keresése végett el járhatnak a lakosok.

9/ Alkalmas kender és len asztató vizek vannak ez határban.

10/ Öröltetés kedvéért Kemece és Halász szomszéd falukban mintedj fél mérföldnyire járnak az lakosok.

Kárai:

Ellenben pedig következő fogyatkozásai vagynak ez helységnek és határjának, úgymint:

1/ A szántó földje némely helyeken sivatag homok. A Tisza árja is az allyas helyeit gyakran járja.

2/ A széna termő réttyeit is gyakran járja, és ha sokáig meg hever, az szénának való fű nagy részént el kákásodván, sásasodván, alkalmatlanná válik. Azonban vannak oly helyeken is a kaszállok, az honnan a szénát, az posványos és lápos helyek miatt igen nehezen hordhattyák ki, sőt ha gyenge tél van, s a vizek meg nem fagyhatnak, azon hejen való szénajok oda is marad.

3/ Midőn az hegyallyai városokra járnak, az tokai hídon és rakomazi töltéseken nagy vámot kell fizetniük.

4/ Árvizek idején az legelő marhájok csupa homok dombokra szorítottatik úgy, hogy olyankor kéntelenítetnek az szomszéd határokbán legeltetést kérni.

5/ Fa erdeje nincsen ezen helységnek.

6/ Semmiféle malom nincsen az helységben, sem határjában.

7/ Királyi dézmával terheltetnek ez helység lakossai.

V. Nincsenek bizonyos telkek után való szántó földek ezen határban, sem rétek edjeránt alkalmaztatva, hanem amint a földes urak juttathatnak, a határnak szűk vóltára nézve, úgy adnak. Sarjút is igen kevés részeken lehet kaszálni.

VI. Az tekintetes Patay úr örökös jobbágya minden héten két napot szolgál, mikor kíványnya marhával, egyébkor gyalog szerben. Az szabad menetelű jobbágyi pedig két márjást fizetnek, és esztendő által 12 napot szolgálnak két vonó marhával, vagy gyalog szerben, a mint kívántatik. A többi földes uraknak jobbágyai esztendő által csak hat napot szolgálnak. Járásoknak s jövedelekeknek úrdolgában való számláltatása nincsen szokásban.

VII. Az Patay úr mindenémű jobbágysai mindenféle termésből kilencedet adnak, más adózás fejében pedig semmit sem. Az több földes uraknak sem kilencedet, sem egyéb némi ajándékot nem adnak. Hallották mindazonáltal, hogy körül belől levő helységekben nagyobb részént meg veszik a kilencedet a földes urak.

VIII. Két puszta telek vagyon ezen helységben, melyekből ki halván ez előtt mint egy 20 esztendővel a gazdák, már mostan földes urak által bírattatnak, minden appertinentiajival edjött.

IX. Ezen helységnek lakossai rész szerint örökös jobbágysok, rész szerint szabad menetelűek.

Rád, 1772. szept. 17. Bíró: Dajka András +

Esküdtek: Ignétzi Ferenc + Kató Pál +

Összeírók: Bessenyei László ifjú csicseri Ormós Miklós

Nagy József

32.

Rakamaz

/Rakomáz, Rakomaz/

I.-II.-III. Ezen fiscális helységnek már ez előtt circe negyven esztendőtől fogva úrbariuma vólt, mind addig tudnia illik, míg 1762-dik esztendőben jobbnak és hasznosabbnak állittván az helység lakosi az tekintetes Camara consensusa mellett, árendára lépett az tekintetes urasággal. Miből állott pedig azon úrbarium, annak valóságos extractusa sub A., és az arendatorius contractusnak párja sub B. meg mutatták.

IV. Haszonvételei:

1/ Az mi haszonvételét illeti ezen helység határjának, azt ekképpen vallyák az meg esketett személyek: hogy határjok három járásban légyen fel osztva, és annak negyed része jó és alkalmas az tiszta ősz búza termésére, az három részinek is némely része tavasz búzát, zabot és árpát, az gabonát pedig az egész határjok meg szokta termeni, háromszori szántások után.

2/ Mindenféle jószágoknak el adására Tokaj fél órára lévén tőle, úgy Keresztúr és egyéb hegyallyai városok egy és két mérföldnyire esvén, jó és alkalmas piarcok vagyon, az hová sáros időben az töltésen és tokaji hídon járhattnak-kellhettnek, minden vám adás nélkül.

3/ Vono marhájoknak, fejős teheneknek, borjúknak és juhoknak elegendő legelések vagyon, de heverő marhájokat más határookra, nevezetessen a nagyfalusira és tarcalira szokták hajtani fizetésért.

4/ Az közel folyo Tisza és Morottva alkalmas itató helye minden féle marhájoknak.

5/ Tokaji, tarcali, keresztúri, mádi, tállyai, liszkai, tólcsvai szőlő hegyek igen közel esnek ezen helységhez, melyeknek határjain lévő szőlőket feles külső uraság bírván, azoknak munkálkodtatásában számos munkásokra vagyon szükségek, melyhez képest ezen helységnek is lakosi, ha efféle munkákat meg szokták vólna, esztendőt által minden munkáin pénzt kereshetnének.

6/ Az helység alatt lévő erdeje az uraságnak midön makot terem, az lakosoknak praetemptiója vagyon annak meg

szerezésében, az mint is némelykor, nem kis hasznokkal meg is szokták magoknak szerezni.

7/ Ezen helységnek lakosi soha ez ideig királyi dézmát nem fizettek.

8/ Mindenféle zöldség magok szükségére terem elegendő. Dohányok jó féle terem mind az faluban, mind kívül az határban, melyet annak idejében jó pénzen szoktak el adni.

9/ Mint hogy az tokaji töltéseken és hídon minden vám nélkül járhatnak-kelhetnek, ha az só szállításával való szerkezésre szoktak vólna, és az sok transemra miatt reá érkeznének, annak idejében pénzt kereshetnének.

10/ Noha a Tisza és Bodrogj közel foly az helységhez, mind az által ez ideig soha azokon nem kereskedtek.

11/ Az tokaji promontorium fél orányira esik ezen helységhez.

12/ Vagyon az helységnek különössen 40 ember vágó réttye, és Szent Mihály naptúl új esztendő napig való kántora.

13/ Széllyel az határban vagyon elegendő len és kender asztató vizek.

14/ Ezen helységnek lakosi eleitül fogvást az Hernádon lévő vízimalmokra szoktak járni örlneni, melyek 3 és 4 mérföldre esnek hozzájuk, de jó úton jöhetnek, mehettnek hozzája. Helyben pedig három szárazmalma vagyon. E mellett egy orányi és más fél mérföldnyire is vagynak az Tisza erein vízimalmok, de az lakosok oda nem szoktak járni, mivel ritkán forognak, és sokáig is kelletik utánnok várakozniok.

Kárai:

1/ Ellenben pedig ezen fiscalis helységnek lakosi pana-

szoltyák azt, hogy szántó földgyök minden gazdának nincsen elegendő, hanem más határon szoktak szántani némelyek.

2/ Hasonlóul panaszoltyák, hogy az rétnek szűk vólta miatt kintelenítettnek más határra menni szénát takarni. Az mi réttyek vagyon is határjokon, azok oly helyen vagynak, hogy az árvíz minden esztendőben aratásig, és aratás utánnig is rajta lévén, Szent Mihály nap táján kaszályák, és csekélységéhez csupán sásat és gatz terem, sőt némelykor midőn boglyában vadnak is, az árvíz el-hordgya.

3/ Épületre való fát, az ágasokon kívül, kész pénzen szereznek. Tüzi fájok is azon kívül, hogy kevés berki és száraz fájok engettetik az erdőből, igen szűken vagyon.

4/ Heverő marhájoknak az határ szűk vólta miatt nem lévén elegendő mezejek, más határon kintelenítettnek legelést számokra pénzen szerzeni.

V. Minek előtte ezen helységnek lakosi sub B. ide zárt contractusra lépet vólna az tekintetes urasággal, semmi bizonyos osztállyal nem határozottattak a szántó földek és rétek, hanem az mint és mennyi telhetett és tehecsége vólta a gazdának, annyit szántot. Mivel az nép sem sokasodott úgy el, az mint most. Az contractus után pedig az nép is megszapordván, mind az három járásbéli obtingentiájokat fel vévén, 24 kila alá való földgye vagyon egy-egy embernek. Kaszállója két ember vágó. Sarjút pedig az kaszállónak soványsága miatt soha se kaszálnak.

VI. Az arendatitius contractus fel vétele előtt minden gazda, őszve fogván cimborában, 12 napot szolgált marhával, gyalog szerben 10 vagy 12 napot, az mint tudnia illik, mikor

teccett az uraságnak, hajtattak. E mellett szüretre minden gazda egy-egy szedőt adott, az kik hol több, hol kevesebb ideig tartattak az szüreten. És Tarcalra járván az robotra, oda menetelek és vissza jövelemek bé nem számláltatott az napi számhoz.

VII. Minden féle mezei veteményekből tizedet szoktak adni ezen helységnek lakosi. Több szomszéd helységekben adnak-é kilencedet, ezen meg esketett személyek nem tudják. Ezen kívül más adozás fejében, az telekek minéműségéhez képest, ki 6, ki 7 s ki 4 rhénes forinttot szokott fizetni. Egyébb adozást nem tellyesítettek, ki vévén azt, hogy az midön az tekintetes uraság kívánta, forspontot adtak, melynek árát néha meg atták, néha oda maradt.

VIII. Sem olyan pusztá telekek, melyeket az lakosok bírának, közönségessen ezen helységben nincsenek, sem olyanok, az melyek ember emlékezetitül fogvást pusztultak volna el, nem találtattnak, ki vévén azt, hogy egy a stabalis quártély házhoz közel pusztában áll, mivel sem az tekintetes uraság, sem az helység rajta senkinek építeni nem enged azért, hogy az tűztül féltik az stabalis quártélyt, de azon kívül is igen csekély hely, és semmi appertinentiája utanna nincsen.

IX. Ezen helységnek lakosai mind edgyik szabad menetelű jobbágyok.

Rakamaz, 1772. aug. 27. Főbíró: Jener György +

Esküdtek: Stimp Fridrik + Kolaj Mihály +

Kík János +

Lakosok: Kík Christian + Tílki Miklós +

Czauker Ádám+

Rakamaz pecsétje.

Összeírók: Csákányi József

Törös Ferenc

Molnár Ábrahám

Sub A.:¹

A királyi kincstár tokaji uradalma által Rakamaz kincstári falu számára 1752. dec. 20-án kiadott úrbárium:

Ezen Rakamaz falu szolgáltatott a nevezett uradalomnak minden telek után 3 rhenes forintot, összesen... 340 rh. ft. 30 kc. A helység felvirágzását követően a telkeket az uradalom felmérte és újra szabályozta, ezáltal a megszorodott telkekért szolgáltat összesen... 580 rh. ft. 30 kc.

A fent előszámlált taxát a telepések maguk között felosztják, és egyenként a marhás gazdák 12 nap szekeres, az igás állatot nélkülözők ugyanannyi kézi munkát szolgáltatnak, amit mindenkor a szüret alkalmával vesz igénybe az uradalom. Mindezekon kívül a föld minden terméséből /kivéve a kertieket/, a bárányból és méhekből is a régóta szokásos tizedet adják.

A korcsma, a mézárszék, valamint az uradalomtól kibérelt halászat és az évi makkoltatás bére volt... 10 rh. ft.

Az úrbárium után a lakosok az itt érintett uradalmi haszonvételekért a következőket fizetik:

A korcsmáltatás és mézárszékért... 430 rh. ft.

A halászatért... 50 rh. ft.

A dohány értékeként... 40 rh. ft.

Mindezekon kívül az uradalom fentart magának 400 boglya széna termő rétet, 200 köből őszi vetés alá való szántót. Ily-

módon Rakamaz falu úrbáriumát jegyzékbe vették, de előrelátás szerint majdan az uradalom szerződésre lép a lakosokkal.

Rakamaz, 1752. december 20. báró Vecsei József m.p.

kamarai tanácsos

Thürzó György m.p.

Sustrik András László m.p.

kamarai számtartó

tanácsos és jelenlegi kiküldött

Sub B.:²

Anno 1762. Die 28-a Martii, inter Regnum Fiscalis Dominium Tokaj et totam communitatem possessionis Rakamaz ad in Dominium Spectantis ex Gratoso l-ta Cameralis Administrationis Scépusiensis Consensu Séquens Contractus initus est.³

1/ Mi Rakamaz helységnek bírai, esküttyei és lakosi közösségesen le kötelezzük magunkat in solidum,⁴ hogy a 1-ma januári az mostanában folyo 1762-dik esztendőttől fogva, usque ultinium Decembris 1771,⁵ azaz 10 esztendőkre, taxanokat, robbotánkat, erdőinkben lehető makkolást, Dézmáinkat és mészárszékünket exarendaltuk az tekintetes uraságtúl, esztendőnként ezer nyolc száz, id est 1800 rhenes forintokban, úgy, hogy ennek summáját fél esztendőnként kilenc száz forintokkal, minden mentség és fogyatkozás nélkül effective dominális perceptor uramnak le fizetni fogjuk. Melyet ha el múltatnánk, avagy cselekedni nem akarnánk, szabad légyen az tekintetes uraságnak erős executioval, akár az egész helységen, akár a téhetősebb gazdákon pro placito quin az restantiát desummálni, és desumnáltatni. E mellett

2/ kötelezzük magunkat arra is, hogy minden szüreti alkalmatossággal ezer, id est 1000 jó dolog tehető embereket

szedőknek és puttonosoknak adni, és az minémű szükséges reparatiok az töltések és hidak körül kívántatni fognak, azokat minden tehetségünkel, kézi munkával és szekerezésünkel helyre allítani fogjuk. Ellenben

3/ bizonyossá tették ex parte dominii Rakomaz helysége, hogy az felyebb írt conditiók szerint, az szántó földeket és réteket magok közt igazságoson fel osztván, szabadosak az determinált contractualis idő alatt, úgy az mészárszékeket is bírhatták, az termendő maknak hasznát vehetik, semmi dezmvával nem tartozván belőle. Nem külömbén az taxájokat is magok közt, helyesen repártiálván, bé szedhessék, az nemes Dominiumnak accurate le teendő árendalis summaban imputálván. Mindazáltal

4/ reserváltatik az uraság számára azon darab föld, melyben esztendőnként száz köből zab vettetni szokott, nem külömben az erdőnek tilalma mindénképpen, 12 forint büntetés alatt fel tartatik, oly moddal mindazonáltal, hogy szabad legyen az helységnek valamint ekkoraig tőküket és egyéb nem haszonra való tűzi fát, úgy sövényt fenni való rakottya veszőket is az malom szégből magok szükségekre hordani. És mivel

5/ gyakortán éri az transemra ezen helységet, magok szükségekre is kevés lévén az kaszállojok, meg engettétik az tímári határhoz tartozando Bagoly szég névű rétnek meg kaszáltatása, ad beneplacitum tamen Dominii.⁶

Mind ezeknek nagyobb bizonyosságára és állandóságára ezen contractus két részről subscribaltatott és pecsettel meg erősítettett.

Tarcal, 1762. márc. 28. Kégly Lipót m.p. a királyi kincstár Tokaji Uradalmának előljárója
Pecsét.

Főbíró: Kík János m.p.

Főesküdt: Kík Krisztián János m.p.

Esküdtek: Czipelle Ferenc m.p. Gedeon János m.p.

Homonnai Ferenc m.p. a falu hiteles jegyzője

Rakamaz pecsétje.

Az mely accorda 1762-dik esztendőben, marcius havának 28-dik napján királyi Tokaji Dominium és ahoz tartozando rakomazi egész communitas közt költ, melyben eő felsége Tokaj Dominiumhoz tartozando hasznai rakomazi communitasnak contractus szerint által adattak ezer nyolc száz rhénes forintokban 10 egész esztendőkre, el telvén azon contractusban foglalt rakomazi helység által exarendált benefitiumoknak ideje, mostan folyo 1771-dik folyo decembernek utolsó napján. Ismét azon contractusban foglalt eő felsége dominiumat illető hasznoknak újabb exarendálását rakomazi helységbeli-eknek instantiajokra azon conditiók alatt, valamint nevezett esztendőkbén contractualisokban bírták felséges instantiaknak engedelmebül, és tekintetes Szepessy Camarának rendelése s consensusával, usque affuturam urbarialem introductionem,⁷ azon ezer nyolc száz, id est numero 1800 rhenesben hagyatattnak rakomazi helységbeliek, oly conditióval mindazon által, hogy fel válalván mostani accordajok szerint az helység béliek azon rakomazi határban, a mely száz köből után való allodialis zab vetése vagyon, és lészen az tekintetes Dominiumnak minden esztendőben, magok szekerein az mezőrül

meg teendő bé hórdását, és minden kár nélkül egy asztagban rakását meg tenni tartozzanak. Melyre is magokat önket ajánlották, és nevek sub - scriptiójok alatt le is köteleztek.

Tarcal, 1771. december 21. pécsújfalusi Pechy Imre m.p.
őfelsége Tokaji Uradalmának
prefektusa
Pecsét.

Előttünk: Marssó Miklós m.p.

a királyi kincstár Tokaji uradalmának előljárója

Főbíró: Jener György m.p.

Esküdtek: Czankor Ádám m.p. Tílki Ferenc m.p.

Krancz József m.p. a helység jegyzője

Rakamaz pecsétje.

Jegyzet:

1. A. alatt.
2. B. alatt.
3. 1762. március 28-án a Királyi Kincstár Tokaji Uradalma és Rakamaz falu egész közössége között az uradalom felső kamarai vezetésének tapasztalható jóindulatából közmegegyezéssel a következő szerződés lép életbe.
4. Szilárdan, határozottan.
5. 1771 december végéig, utolsó napjáig.
6. Az uraság jótéteményéből, itt: az uradalom jóakarataiból.
7. ... rendelése s közmegegyezéssel az elrendelt Urbárium bevezetéséig...

I.-II.-III. Nincsen semmi úrbariuma, sem contractussa ezen helységnek az földes urasággal, mely szerént tennék a szolgálatot, hanem eleitől fogva be vet szokásból, minden masodik héten hól gyalog, hol ökörrrel szolgálnak. Ezen kívül pedig semmi adozásokat nem adnak.

IV. Haszonvételei:

Ezen helységnek következő haszon vételei vagynak, úgy mint:

1/ Harom nyomásból allo határja vagyon ezen helységnek, meg termi a búzát, rost, abajdoc életet, árpát, zabot, lent, kendert.

2/ Vagyon széna termő helye is ezen helységnek, mely alkalmas a barom tápláltatására.

3/ Három és négy mérföldnyire vagynak az hegyallyai országos vásáros városok, hova az lakosok adás-vevés, kereskedés kedvéért járnak. Ezenkívül vagynak két és három mérföldnyire madaji, szalkaji, kisvárdai és bátori vásárok, ahol a lakosok alkalmas úton kereskedhetnek. Leg közeleb egy mérföldnyire esik a Kallaji nagy országos vásár, hol a lakosok leg inkább marhájakat el adhattyák, hova minden időben alkalmas úton mehetnek.

4/ Vagynak alkalmas legelő mezeje is ezen helységnek, és elegendő mindenfele barom csordájának, mint táplálásokra, úgy tenyésztésekre, még pedig ezen barom legeltetés ka-

szallas előtt is alkalmasan és bővön gyakoroltatik.

5/ Alkalmas és bőv itato helyjek vagynak a határban még pedig székes vizek is bővségesen találtatnak.

6/ Nád is terem az határban elegendendő.

7/ A helységben is nap számmal kereskedhetnek az lakosok.

8/ Három és négy mérföldnyire vagynak az hegy alyai nagy szöllő hegyes városok, hova az lakosok napi számmal való kereskedésre járhatnak.

9/ A Szent Mihályi kantorbeli korcsmája meg van a helységnek.

10/ Kender ásztato tavai is ezen határnak igen bővségesen vagynak.

11/ Szárazmalom a faluban kettő vagyon, de ezen kívül az szomszéd határookban fél és egy mérföldnyire elegendendő vízimalmok vagynak, úgy hogy az öröltetésben semmi rövidségek nincsen a lakosoknak.

12/ Ezeken kívül még ebben az határban sós vizek és földek oly bővségesen találtattnak, hogy az marháknak só sem kívantatik.

Kárai:

Ellenben ezen helység határának ezen következő kárai és rövidségei vagynak, úgymint:

1/ A hegy alyai városokra jarván, az tokaji hídon nagy vámot kelletik fizetniek, még pedig árvíznek idején a rakamazi töltésekre nézve duplát.

2/ A tűzi fát a tekintetes földes uraság nem engedi a lakosoknak.

3/ Olykor az föld árja a kaszálójokban kárt is teszen.

4/ Két ökrön nem szánthatnak.

5/ Sarjút nem lehet kaszálni.

V. Nem egyeránt levén telkek után osztva a szanto földek és kaszállok, nem mondhatták hány hold szánto földje és rétye legyen egy egész ház helyes gazdának, hanem az a conscriptio-bul ki fog tetszeni. Sarjút pedig nem lehet kaszálni.

VI. Közönységesen minden második hetet szoktak úrdoligában tölteni, néha mindazáltal tovább is tartóztatnak, mely idő után megint annyi engettetik az lakosoknak magok dolgoknak folytatására. Azon szolgálatot pedig, amint ki tellik és parancsolják, hol marhával, hol pedig gyalog teszik. Járásoknak s keléseknek is ideje imputaltatik az meg írt szolgálatnak rendiben, anyiba amenyibe járják az robotot.

VII. Az it valo lakosoktól ekkoraig a földes uraság a kilencedet ki nem szokta venni, hanem szolgálatyokra nézve az irant engedelemmel volt. Tudják mindazáltal, hogy az szomszéd faluban némely földes urak a kilencedet mindenből meg veszik, némelyek pedig, úgy mint itten, el engedik. Ezen kívül is semmi nemű adózást és ajándékot nem adnak a földes uraságnak.

VIII. Semmi puszta telek nem találtatik ezen helységben.

IX. Ezen helységnek lakosai, kettön kívül, mind örökös jobbágyok.

Sényő, 1772. szept. 9.

Főbíró: Mészáros György +

Esküdtek: Zilay Mihály +

Banoczi György +

Baér András +

Jeney György +

Összeírók: Bessenyei László ifjú csicseri Ormós Miklós

34.

Szabolcs

/Szabolch, Zabólcs/

I.-II.-III. Ezen Szabolcs nevezetű helységnek, ember emlékezetitül fogvást sem úrbárium, sem contractusa nem vólt, hanem mind az jobbágyok, mind az zsellérek az eleitül fogvást szokásban vólt mód szerint, hol marhával, hól gyalog szerben úr dolgáztak.

IV. Haszonvételei:

1/ Határja ezen helységnek két járásra levén fel osztva, mindenféle őszi és tavaszi veteményeket /:ki vévén az lent:/, annak rendi szerint meg termi.

2/ Kaszálló réttye az határon ezen helységnek két karban vagon, egy részét /:mely majd hason felét tészí az kaszállónak:/ az árvíz szokta jární, de ha az sokáig rajta nem fekszik, az másík hason felével egyenlő képpen jó, és marha tartásra alkalmas szénát terem. Sarjút pedig soha sem kaszállhatnak.

3/ Az egész hegy allyai városok, nevezetesen Tokaj, Tarcál, Keresztúr, Patak, Újhely, Tállya egy s két mérföldnyire lévén ezen helységhez, jó és alkalmas piacok mindenféle javaiknak hasznosan való el adásokra.

4/ Mind heverő, mind vonó marhájoknak legelése határjokban elegendő vagon, annyira, hogy azokkal vidékre nem kén-telenítetnek ki szorulni.

5/ Mindenféle marhájoknak bővséges és alkalmas itató helyek vagyon.

6/ Magok határjokban, közel lévén az helységhez az erdők, hol mi aprolékos épületre és tüzelésre elegendő fájok vagyon.

7/ Midőn az határon lévő erdőkben mak terem, meg engetetik az helység lakosinak az makkoltatás pénzér, más idegeknek előtt.

8/ Mindenféle kerti vetemények és zölcségek szükségekre terem elegendő. Dohányok pedig annyira való terem, hogy magok szükségén felül, annak el adásával alkalmas szükségeket pótolják.

9/ Közel lévén az nemeseb hegy allyai szőlő hegyek, annak munkálására minden résziben az esztendőnek el szoktak az lakosok járni. Sőt bent is az helységben kézi munkájokkal pénst kereshetnek.

10/ Kender és len ászató vizek bővön vagyon.

11/ Az kenyízlei és berceli, igen közel levő vízimalmokban szoktak járni őrleni. Egyébként pedig szükségekre az helységben két szárazmalma vagyon az uraságnak.

12/ Haszon vételei közzé számláltatik ezen határnak az is, hogy többnyire minden esztendőben igen szép és ritka jószágú görög és sárga dinnyéi teremnek, melyeknek vételére meszszirül is el jövén az nép, alkalmas pénst szoktak az lakosok szerezni.

Kárai:

1/ Noha ezen helység lakosai felyebb írt haszon vételeket meg ismérik, panaszolyák mindaz által, hogy határjok

szűk volta miatt kevés tavaszi életet vethetnek, mert őszszel szokták be vetni fölgyőket. Ide járul az is, hogy egy részét határjoknak az Tisza nagyon vesztegeti és szagattya. Úgy vízi edényeket és egyéb javokat az sőt hordó oláhok ellopják és el tékozolják.

2/ Az Tiszának gyakor ki öntése miatt az kaszálólok egy részének kevés hasznát vehetik.

3/ Hogy az hegyallyai városokra és vásárookra járásaiban meg vámostatnak.

V. Ez ideig ezen helységben, az telekek minéműségéhez, nem voltak ki szabva az szántó földek, hanem az tekintetes földes uraság kinek többet, kinek kevesebbet szokot adni, s ezért ezen meg esketet személyek nem tudgyák elő adni, hány hólód fölgye légyen egy egész helyes gazdának, hanem ki-ki a személy szerint való conscriptioban elő fogja adni. Sarjút pedig az rétyein nem kaszálnak.

VI. Több földes úr is bírván ezen helységben, nem egyformán teszik az lakosok jobbágyi kőtelességeket, hanem tekintetes Tőrös György uram eőrőkös jobbágyi minden héten hol egész erejekkel, hol gyalog szerben két-két napot szolgálnak. Az szabad menetelűek 12 napot, kit marhával, kit kézi munkával szolgálnak, és hét márjást fizetnek.

Tekintetes Tőrös Ferenc uram szabad menetelű jobbágyai négy nap szántanak magok erejekkel, hat nap kaszálnak, és két-két rénes forintot fizetnek.

Tekintetes Bókó Mihály szabad menetelű embere hat márjást fizet, és 8 nap szolgál gyalog szerben.

Jármi successorok taxássa egy summában 5 vonás forin-

tot fizet. Ezen fejül írt robotot pedig az lakosok bent az helység határjában szokták tellyesíteni.

VII. Mindenféle őszi és tavaszi veteményekből adnak, eleitül fogvást attak is az lakosok az tekintetes uraságnak kilence-det. Egyébb adózás fejében pedig minden gazda az uraságnak két-két csirkét adot, és az szüretre el ment, és dolgozot ottan mind addig, mig véghez nem ment az szüret. Ezen kívül kukuricát törni és kendert nyüni kötelesztettek.

VIII. Ezen helységben puszta hely egy sem tanáltatik.

IX. Ezen helységnek lakosi rész szerint eőrőkös, rész sze-rint szabad menetelű jobbágyok.

Szabolcs, 1772. nov. 21. Főbíró: Besnyi Ferenc +

Esküdtek: Deák András + Tóth János +

Juhász István +

Lakosok: Iski András + Hegedűs István +

Szabolcs pecsétje.

Összeírók: Csákányi József Törös Ferenc

Molnár Ábrahám

35.

Tiszavasvári, 2.

/Szentmihály; Szent-Mihály/

I.-II.-III. Ezen Szentmihály nevezetű helységnek hason fe-lét egy ideig méltoságos grof Zsenyeyi Imre uram eő nagysá-ga, az más felét méltoságos báró Desseőffy Samuel úr eő nagysága bírván. Ember emlékezetit meg haladó időktül fog-vást soha robotát nem szolgáltak, hanem minden benefitiu-mokat, itten valóságos párban rekesztett contractusok sze-

rint az lakosok kész pénzül fizették. Az miolta maga bírja is az egész helységet báró Desseöffi úr eö nagysága, azóta is, ide rekesztett contractus szerint, minden névvel nevezendő haszon vételekért 2000 vonás forintokat fizetnek.

IV. Haszonvételei:

1/ Ezen helységnek határja három járásra vagyon fel osztva, és az esztendőnek minémőségéhez képest az rozst, árpát, zabot, tavasz búzát, kukoricát, kendert, lént alkalmasan meg termi. Ősz búzát pedig azért nem vetnek, hogy sokszori próbajok után rozsa és üszöggé szokott változni határjoknak minden résziben. Egyéb vetemények pedig minden trágya nélkül szokott termeni.

2/ Kaszálló réttyei ezen helységnek két karban vagynak, edjik részét az árvíz szokta járni, ugyan azért is ritkán kaszálhattyák, az sok zsombok és kákák miatt, más részét pedig, melyet az árvíz nem szokott járni, csupán az gazdák szántó földből hagyák magok szükségére. És ez a rész az mi keveset ad, alkalmas az marha tartásra, és noha mindenkor tilalmasban tartatnak azon kaszállásra rendelt részek, sarjút mindazáltal soha se kaszálhatnak.

3/ Az hegyallyai városok, nevezetesen Tokaj másfél, Tarcál, Keresztúr, Tállya, Szikszó két-három és négy mérföldnyire esvén, anyibül alkalmas elado piarca mindenféle javainak, hogy midön az árvizek és nagy essözések, őszszel és télben nincsenek, jó és alkalmas utakon jöhetnek és mehetnek, úgy hasznosan el adhattyák minden névvel nevezendő javokat.

4/ Mind heverő, mind vono minden féle marhájoknak lege-

lő mezeje még eddig annyira való vólt, hogy vidéki határokra azokkal nem szorultak.

5/ Az falu körül elegendő vizek, az pusztán pedig szükségekre marháiknak alkalmas kúttyaik **vagynak**.

6/ Midőn nagy szárazság nincsen, az lakosoknak káposztája, és némelyeknek szükségekre kívántato vetemények teremnek bent az helységben.

7/ Az hegyallyai szőllő hegyekre, minden munkára némely része az lakosoknak szokott járni, az holott **szükségekn**ek pótolására mindenkor kész pénzt szerezhhetnek.

8/ Közönségesen az communitásnak egyéb benefitiuma nincsen, hanem minthogy ember emlékezetitül fogvást kész pénzt fizettek az haszon vételért, azon okbúl mennyi esett egy-egy gazdának fizetni való taxája, annyi földet osztottak. Az helység számára pedig minden taxa fizetés nélkül fent hattak az három járásban 140 kila alá való földet és 100 ember vágó rétet.

9/ Mikor nagy szárazság nincsen, kender és len asztato vizek határjokban elegendő vagyon.

10/ Az Hernádon lévő vízimalmokban szoktak járni őrleni, melyek három és négy mérföldnyire esnek, bent pedig az helységben hat szárazmalom vagyon.

11/ Ezen helységnek lakosi, minthogy szíkek **vagynak** határjokon, marhájokat sózni nem szokták.

12/ Mind házak fedésére, mind ellenben az fának nem léte miatt, tüzelésre kívántató nádjok bővségesen vagyon határjokban.

Kárai:

1/ Panaszollyak ellenben az lakosok, hogy mindaz három járásbeli földjök igen székesek, és tetemes sok helyeken anynyira fenekesek, hogy ottan lévő vetéseket az esső víz meg állapotván rajtok, tellyességgel meg emésztik, hogy hasznát éppen nem vehetik.

2/ Hogy az lakosoknak számához képest az kaszállók kevesek, és más határookra kéntelenítettnek menni, magoknak kaszállásra való füvet szerzeni.

3/ Noha az hegyallyai városokon alkalmas helyek légyen el adására javoknak, abban mindazáltal fogyatkozást szenyvednek, hogy a Tiszán való által költözésekért, és vissza jöveteleikért is, főkeppen árvíz idején, nagy vámot kelletik fizetniük.

4/ Sem tűzi, sem épületre való fájok nem lévén, ebbéli szükségeket kész pénzel pótollyák.

5/ Nem lévén közel hozzájuk vízimalmok, midőn az Hernádra járnak őrleni, az Tiszán való által menetelekért és jöveteleikért rév pénzt kel fizetniük.

V. Ezen helységben az telekeknek mineműsége soha sem lévén meg határozva, az földek sem osztattak telek után, hanem az gazdáknak tehetsége és értéke szerint kinek több, kinek kevesebb adódott, ugyanazért ezen meg esketett személyek nem tudják bizonyosan meg mondani, hanem az személy szerint leendő conscriptióból bővebben ki fog tetszeni. Sarjút pedig az réttyeken soha sem kaszállhatnak.

VI. Ember emlékezetitűl fogvást az helység lakosai semmi féle robotot nem szolgáltak, hanem pénzül fizettek.

VIII. Valamint az felsőbb punctumokban meg vagyon írva, ezen

helységnek lakosai, minden uraságot illető haszon vételeket contractus szerint bírván, ez ideig kilencedet nem attak. Egyéb adozás fejében pedig, az contractuson felül, semmit sem attak az uraságnak, ki vévén azt, hogy némelykor konyhá-
ra valókat administráltak.

VIII. Ezen helységben pusztá hely egy sem tanáltatik, sőt igen is őszve szorítottak az házak.

IV. Ezen helységnek lakosi mindnyájan szabad menetelű szemé-
lyek.

Szentmihály, 1772. szept. 16. Főbíró: Raduj Kovács János +

Esküdtek: Szakmári István m.p. Pete István m.p.

Bagdi János m.p. Losonczi György +

Kiss Ferenc +

Szentmihály pecsétje.

Ősseírók: Csákányi József Törös Ferenc

Molnár Ábrahám

Contractus:

Én alább írtt, adom tuttára, hogy tekintvén szentmihályi helységemnek nem csak tovább való meg maradását, de gyara-
pítását is, és hozzájok való jó szívemet kívánván meg bizo-
nyítani, és ki küldött követtyeinek instántiájára nézve, bo-
csájtottam csupán é folyó 1772-dik esztendőre arendába 2000
vonás forintokba, úgy hogy abba taxájok, korcsma, mészárszék,
kilenced és több minden névvel nevezendő földes uraságot il-
lető jövedelmim belé foglaltassanak, mely árendának az edgyik
felét Szent Mihály napjára, másik felét pedig Szent György
napjára, jó arany vagy ezüst, országunkban folyó pénzül né-
kem bé hozni lészen kötelességek. Ahoz királytelki pusztámon,

tavaszi vetésemét magok erejével fel venni és bé hordani is tartoznak, és meg ismervén jóakaratomat s hozzájok való hajlandóságomat, szekerezéssel és egyéb kedveskedéssel meg hálalni nem csak igyekezzenek, de fognak is tartozni.

Költ Baktán, 1772. június 1. báró Dessőffy Sámuel m.p.

Pecsét.

Arendájok kezdődik ezen folyó esztendőnek áprilisnek 24. napjától.

36.

Tiszatardos

/Tardoss, Tardos, ma: Borsod-Abaúj-Zemplén megye/

I.-II.-III. Ezen Tardos nevezetű helynek sem úrbariuma, sem contractusa nincsen, s nem is vólt eleitül fognást, hanem régi bé vett szokás szerint, az tekintetes földes uraság akarrattyául fügöttek minden féle jobbágyi kötelességeknek telyesítésében.

IV. Haszonvételei:

1/ Határja ezen helységnek csak két nyomásra lévén felosztva, kevésségéhez képest mindenféle mezei veteményeket, az egy lenen kívül, jó esztendőben háromszori szántás után, annak rendi szerint meg terem.

2/ Kaszálló réttye vagyon elegendő az határnak, az melyen ha az gyakor árvizek rajta nem feküdvén, annak idejében le mennek, jó és marha tartásra alkalmas szénát terem, sőt olykor sarjút is kaszálhatnak.

3/ Az hegyallyai városok: nevezetessen Tokaj, Tarczal,

Keresztúr egy és a többi két mérföldnyire esvén ez helységhez, jó és alkalmas piarcok minden el adó javoknak distrac-tiójára.

4/ Midön árvizes idők nincsenek, heverő és vono mindenféle marhájoknak elegendő legelő legelések vagyon.

5/ Itato helyek minden féle az határban elegendő és alkalmas vagyon.

6/ Ezen helység lakosi ez ideig király dézmát soha nem fizettek.

7/ Midön jó esztendők vagynak, magok házi szükségekre elegendő kerti vetemények terem.

8/ Házak fedésére és tüzelésekre meg kívántató sássok és gyékenyek, határjokban elegendő terem.

9/ Közel lévén az lakosokhoz az hegyallyai szőlők, ezeknek művelésére egész nyáron el szoktak járni, és nagyobb részét adojoknak ottan szokták meg keresni.

10/ Kender és len ásztato vizek bőven vagyon, ha kenderék és lennyek termene.

11/ Az hernádi három és négy mérföldnyire lévő vízimalmokban szoktak járni őrleni, bent pedig az uraságnak vagyon egy szárazmalma.

12/ Halászatya szabados vagyon az lakosoknak, az holt Tiszán kívül, úgy mind azonáltal, hogy az tekintetes uraságnak harmadát adgyák.

Kárai:

1/ Az fellyebb ki tett haszon vételek mellett panaszolyák az lakosok, hogy szántó földgyőknek szűk volta miatt a határra szorulnak szántani, és hogy némely részeit szán-

tó földgyöknek az árvíz vesztegeti.

2/ Midőn árvizek vagynak, kéntelenítettnek az lakosok más határon legelést bérelni marhájoknak.

3/ Hogy épületre való fájok /:azon kívül, hogy az tekintetes uraság némelykor aprolékossabb épületre ad:/ nincsen, sőt tűzi fájok is, ha csak a Tiszábúl nem fognak, határjokban nem találtatik.

4/ Hogy se kántora, se szántó földgye, se kaszálló réttye az helységnek különössen nem légyen.

V. Ezen helységben az telekeknek nem lévén minémúsége meg határozva, az földek sem vóltak azok után ki szabva, hanem minden esztendőben az uraság tisztye szokta az lakosok között az kaszállókkal edgyütt ki osztani, ugyan azért ezen meg esketett személyek nem tudgyák elő adni, hány hóld földgye légyen egy-egy embernek, de mindazonáltal az személy szerint lejendő conscriptióbul ki fog tecceni. Sarjút pedig, ha jókor el-mégyen az árvíz, és a földes úr jókor fel osztattya a réttyeket, olykor kaszálnak.

VI. Az örökös jobbágyok minden héten két napot szolgálnak, hol gyalog szerben, hol marhával. Az szabad ménetelűek pedig 12 napot, rész szerint egész erejekkel többnyire pedig öszve fogva, bent az helységben, az gyalogszeresek is hasonlóul 12 napot szolgálnak, kézi munkájokkal.

VII. Ezen helynek lakosi, minden névvel nevezendő földi veteménybúl, eleitül fogvást tizedet attak az uraságnak. Egyébb adozás fejében pedig minden gazda egy-egy tyúkot és nyolc tojást adott, és míg az szüret tartott, fogytig szedőket adni köteleztettek.

VIII. Igen is öszve szorulván az lakosok, pusztá hely egy sem találtatik.

IX. Ezen helynek lakósi rész szerint örökkös, rész szerint szabad menetelű személyek.

Tardos, 1772. nov. 23. Főbíró: Majoros János +

Esküdtek: Polopi András + Takács János +

Nagy Mihály +

Lakosok: Sulyák András + Tóth János +

Összeírók: Csákányi József Főrös Ferenc

Molnár Ábrahám

37.

Taktakenéz

/Takta-Kenyéz, Taktakeníz, ma: Borsod-Abaúj-Zemplén megye/

I.-II.-III. Ezen Taktakeníz nevezetű helység ezelőt két esztendőkkel jutván az tekintetes Kamara birodalmában, semmi bizonyos úrbariuma azoltától fogva nem volt, hanem itten sub A. adnectalt contractus szerént, minden robotájokat kész pénzül váltották fel. Az tekintetes Kamara birodalma elöt pedig egy részét az helységnek tekintetes Patay Sámuel úr bírván, kilenc napot szolgáltatott az lakosokkal. Más részét pedig más nemes emberek bírták, és magok használták mind belső ház-helyeket, mind az külső appertinentiákat.

IV. Haszonvételei:

1/ Szántó földjei ezen helységnek két járással lévén felosztva, kevésségéhez képest az gabonát, árpát, zabot, kenderet, kukuricát és effélét, az tiszta ösz búzán kívül, közép-

szerűen meg termi.

2/ Kaszálló réttye ezen helységnek, az lakosok számához képest, noha kevés légyen, kevésségéhez képest mind azáltal, ha sokáig rajta nem fekszik az árvíz, meglehetősen szénát terem. De ez ritkán esik, mivel az határ lapos helyen esvén, az vizeknek megmaradása miatt később kaszálnak. Ugyan ez miatt, sarjút soha sem kaszálnak.

3/ Mindenféle el-adó javacskájoknak jó és alkalmas piarcok vagyon az hegyallyai városokon, melyek másfél és két, három mérföldre esnek, az hová is, ha árvíz nincsen, jó úton jöhetnek-mehetnek.

4/ Midőn az árvíz nem uralkodik, vagyon legelő mezejek marhájoknak, és elegendő székek lévén, marhájokat nem szokták sózni.

5/ Itató helyek, az sok tók és elöttök folyó Tisza miatt, kelletlenül is több vagyon.

6/ Tüzi fájok az közel levő fűzesből vagyon, de épületre való határjokban nem lévén, pénzen szoktak venni.

7/ Ezen helységnek lakosai királyi dézmát nem fizettek ez ideig soha is.

8/ Tüzelésre nádat és sásat szoktak az lakosok határjokban elegendőt vágni.

9/ Az közel levő hegyallyai szőlők művelésére szoktak az lakosok járni, és ottan pénzt keresni.

10/ Vagyon ezen helységnek Szent Mihály naptól fogva új esztendeig való kántora, és 30 ember vágó réttye az falu szükségére.

11/ Dohányos kertyei /:melyekben jó féle dohány terem:/

vagynak; melyből alkalmas pénzt szoktak az lakosok keresni.

12/ Kender áztató vizek böven vagyon határjokban.

13/ Két mérföldnyire lévő hernádi vízimalmokra szoktak járni őrleni.

Kárai:

1/ Panaszolják ellenben az lakosok, hogy egy részét szántó földjeknek az árvíz gyakran el borította, és vetéseiket meg-emészti.

2/ Noha el-adó helyei az helységnek jók vólnának, de minthogy határjok lapossas, és gyakrabban járja az árvíz, árvizes időben veszedelem nélkül nem jöhetnek-mehetnek eladó javacskájokkal.

3/ Gyakran meg történik, sőt ritka esztendő múlik el, hogy árvizes időkben mindenféle marhájokat vidékre ne kellessék pénzért hajtani legelés véget.

4/ Hogy épületre való fájok tellyességgel határjokban nem légyen, hanem pénzért szereznek.

5/ Őrleni minden lépten más falukban kelletik járniok.

6/ Közöséges panaszja ezen helynek, az mit fellyebb meg mondatott, hogy midön más helyekről már az árvíz el-mégyen, ezen határban, az fenekek és nagy laposak miat, sokkal tovább tart; mely felettébb való károkat kaszállójokban és szántó földjökben és legelő mezejekben többnyire minden esztendőben szokott okozni.

V. Ezen helységnek határjában ez ideig nem vólt telekek után ki szabva az föld: ugyan azért ezen meg esketett személyek nem tudják, mennyi földje vagyon edj-edj gazdának, mivel edj-

nek több, másnak kevesebb vagyon: hanem az conscriptiobul ki fog tecceni. Az réteken pedig soha sarjút nem kaszálhatnak. VI. Az első punctumhoz adnectalt contractus szerint egy-egy egész helyes gazda szokott ugyan maga marhajával 9 napot úr dolgozni, de azon contractusban attingalt 30l rhénes forintban mindenkor imputaltaik. Sőt ha ezen 9 napon kívül valamit robotáznak, az uraság kész pénzül fizette ki az lakosoknak. VII. Kilenced helyében az uraságnak tizedet szoktak fizetni, ezt pedig /:ki vévén némely az contractusban specificalt terméseket:/ minden őszi és tavaszi vetésekből adják. Egyébb adozás fejében pedig minden gazda egy-egy rhenes forintot fizetett, és az szüretre 150 szedőt adtak egy summában. Adtak ezen kívül az szüreti időkre 6 krajcárt diurnumra, hat embert az sajtókra.

VIII. Ezen helységben pusztá hely egy sem található.

IX. Ezen helységnek lakosi szabad menetelű jobbágyok mind.

Taktakenéz, 1772. szept. 23. Főbíró: Váradi Mihály +

Esküdtek: Nagy János + Toóth Pál +

Szabó János +

Lakosok: Oláh István + Váradi Péter +

Taktakenéz pecsétje.

Összeírók: Csákányi József Törös Ferenc

Molnár Ábrahám

Sub A.:

Taktakenéz kontraktusa, 1771.

Ezen folyó évre, a bent megjelölt haszonvételeket, a robot megváltását, beleértve a szokásos évi censust, a királyi

kincstár tokaji uradalma az alább felsorolt és részletezett módon, 301 rhenes forint 20 krajcárban állapította meg.

A 30 jobbágy egyenként fizet 1-1 forint telekbért, ez összesen ... 30.- rh. ft.

A szekeres robotot, napi 30 krajcárjával számolva, 270 napra megváltják az uradalomtól mindösszesen... 135.- rh. ft.

A 20 zsellér telekbére, egyenként 1 rhenes forint, összesen... 20.- rh. ft.

A házas zsellérek a köteles kézi munkát napi 12 krajcárjával megváltva, 180 napért összesen fizetnek... 36.- rh. ft.

A dohány tizedért adnak... 50.- rh. ft.

A kukorica tizedért... 10.- rh. ft.

A jobbágyok és zsellérek kender tizedének a megváltásáért összesen fizetnek... 11.- rh. ft. 20 krc.

A makkoltatásért... 9.- rh. ft.

Mindösszesen: 301.- rh. ft. 20 krc.

A királyi kamara tokaji uradalmának uradalmi pénztárosa, Marsó Miklós megvizsgálta Taktakenéz falunak az uradalommal kötött szerződését, és a meghatározott szolgáltatást /a megváltott tizeden kívül, minden termésből a tizedet természetben köteles adni a falu/ elfogadta és jóváhagyni javasolta.

Tarcal, 1771. dec. 19.

Pócsy Imre m.p.

előljáró

Pecset.

A falu kötelezi magát, hogy a szüreti munkákra, a makovicai uradalmi szőlőbe, a szüret idejére 150 szedőt ad, valamint 6 embert a sajtoláshoz.

Varady Mihály +
főbíró

Szegedi Mihály +
főesküdt

Gyarmati Sámuel m.p.
a helység hiteles nótáriusa

38.

Tiszaladány

/Tisza-Ladány, ma: Borsod-Abaúj-Zemplén megye/

I.-II.-III. Ezen cameralis Tiszaladány nevezetű helységnek 1752 esztendőben, az több fiscális helyekkel edgyütt, itten sub A. annectált úrbarium ki adattatván, annak értelme szerint tészik jobbágyi szolgálattyokat.

IV. Haszonvételei:

1/ Ezen helységnek szántó mezeje az két nyomásban igen csekélyen lévén, és többnyire mind sovány, három szántással, de azt is trágyázással, gabonát és zabot terem, az búzát pedig határjoknak semmi része meg nem termi.

2/ Kaszállok az lakosoknak bőven vagyon, és ha az szokott árvizek ideje korán el-mennek, jó és marha tartásra alkalmas szénájok terem. Némely esztendőekben pedig sarjút is kaszálhatnak.

3/ Az egész hegyallyai városok egy és két mérföldnyire lévén, Tokaj, Tarcál pedig csak fél órányira, midön az árvizek engedik az ki meneteleket, minden eladó jóságocskájokat az meg írt városokon el adhatták.

4/ Midön ezen helységnek határjára az nagy árvizek ki nem jönnek, mind vonó és mind heverő marhájoknak elegendő le-

gelő mezejek vagyon.

5/ Az lakosoknak itatójok réttyeken elég vagyon, bent az helységben is kutakat szoktak tartani, melyekből marhá-jokat itattják.

6/ Ezen helynek határján kicsiny erdőcske vagyon, mely-ből az lakosoknak az uraság ágasokat ingyen szokott adni. Tüzi fájakat is az lakosok, nyers tölgy fán kívül, azon er-dőből ingyen szokták hordani.

7/ Midőn az meg irt erdőcskében makk terem, mások fe-lett mindenkor fizetésért ezen helység lakosinak adgyák az urak.

8/ Ezen cameralis helység, szinte ugy mint az több cameralis helységek, királyi dézmát emlekezetektül fogvást soha nem attak.

9/ Kerti vetemények az lakosoknak: saláta, petréselyem, répa, hagyma, káposztájok is, magok szükségekre szokott te-remni, melyekből néha el is adhatnak belőle.

10/ Határjokban magok szükségekre épülettyeknek fedele-zésekre gyéként némely esztendőkkbe keveset vághatnak, olykor belőle el is adhatnak.

11/ Egész nyáron ez helynek lakosai, tokaji és tarcali szőlő hegyek csak fél mérföldnyire hozzájuk lévén, minden munkákra ki járnak, és ott szokták meg keresni portiójokat, és egyéb szükségekre valo pénzeket. Sőt kenyereket is ab-bul szerzik.

12/ Szent Mihály naptúl kezdvén, karácsonyig kántorja ez helységnek vagyon. Ugyan közönséges szükségekre az hely-ségnek /:kit falustúl szoktak le kaszálni esztendőként:/

40 ember kaszállonyi réttyek is vagyon.

13/ Ha kenderek vagy lennyek termene az lakosoknak, alkalmas ásztató vizek az lakosoknak határjokban vagyon.

14/ Ezen lakosok három mérföldnyire, az hernádi vízimalmokra szoktak örteni járni. Az helységben is bent az uraságnak egy szárazmalom vagyon.

15/ Halászatot az helység béliek, ősszel és téli napokon, keveset téznek magok szükségekre, és olykor pénzt is árulnak halászattyokból.

Kárai:

1/ Panaszollyák ellenben ez helynek lakosai, többnyire homokos hátakból állván mind két nyomáson lévő szántó mezejek, ha majd minden idén meg nem trágyázzák, e mellett háromszor meg nem szántyák, ros béli veteményeknek is kevés hasznát vészik.

2/ Az minémű laposakban lévő földecsskéjek néhol határjokon találtatik, többször az szokott ki rohano árvizek miatt semmi hasznát nem vehetik. Söt kész vetések is, az hosszszas árvizek miatt, oda vesznek.

3/ Midőn az írt ki rohanó magas árvizek ezen helynek határján hosszszason meg maradnak, legelő mezejeiket az vizek elvén, más szomszéd határra szokták ki bérelni legelésre heverő marhájokat.

V. Ezen helyben lévő telkeknek minémúségekrül az meg esketett személyek nem tudnak szólani, mivel az házak keresztül kasul vadnak helyheztetve, határjokban lévő szántó földjök pedig régi időktül fogvást az gazdáknak szolgálattyokhoz képest el-vannak osztva, melyeket kiki az személy szerint te-

jendő conscriptióban meg fog mondani. Sarjút pedig, az mint fent is meg íratott, némely jó esztendőekben kaszálhatnak.

VI. Az annectált és vidimált párban bé tett úrbarium szerint, ki-ki egész erejével szokott marhájával szolgálatot tenni, de az midőn gyalog szerben téznek szolgálatot, minden egy napi marhával való szolgálattokba három-három napi kézi munkákat szokta az uraság imputálni.

VII. Valamint az több fiscalis helyek, ezen lakosok is határjokban termet minden féle őszi és tavaszi veteményekből tizedet szokták adni, kukuricájoknak dézmáját pedig pénzüll szokták fal váltani. Egyébb adozás fejében pedig /:ki vévén míg az uraság szürettye tart, fogytig az lakosoknak ott kell lenni:/ semmit nem adnak.

VIII. Ezen helyben ~~sem~~mi pusztá telek nincsen, sőt mostani házak is igen őszve vannak szorítottva.

IX. Két örökös jobbágyon kívül, ezen helynek minden lakosai, mind szabad menetelű személyek.

Tiszaladány, 1772. nov. 22. Főbíró: Szerentsi István m.p.

Esküdtek: Kátay János m.p. Likkay Pál m.p.

Várkonyi Mihály m.p.

Lakosok: Szabó György m.p. Tomanxi István m.p.

Tiszaladány pecsétje.

Összeírók: Csákányi József Törös Ferenc

Mólnár Ábrahám

Sub. A.:

A kincstári Tiszaladány falu lakói az uradalmi pénztárba, negyedévi részletekben, fizetnek évenként minden ház után 1 rhenes forint telekadót; a mészárszékért 20 rhenes forin-

tot; a halászatért 15 rhenes forintot.

Tizedet, a föld minden terméséből, természetben adnak, azt a tokaji magtárba szállítják, és az eddigi gyakorlatnak megfelelően, az uradalmi szüretre mindvégig kötelesek munkát adni.

Évenként minden gazda - az uradalom gazdatisztjének a beosztása szerint - 12 napot tartozik dolgozni.

A korcsmát, mindenféle italra - az uradalom jóindulatából - egy negyedévig bírják, Szent Mihály naptól új esztendeig.

Rakamaz királyi kincstári faluban, 1752. december 9.

Sustrik András László m.p. báró Vécsey József m.p.
tanácsos és jelenlegi kiküldött kamarai tanácsos

Thurzó György m.p.

gazdatiszt, számtartó

39.

Timár

I.-II.-III. Ezen fiscalis Timár helységnek vagyon úrbariuma, az mely 1752-dik esztendőben az tekintetes Camara Dominalis Széke által adatattot ki, noha most az helységnél nem tanálatatik, de még is a szerint adóznak. Miből ályon pedig azon kötelessége az helységnek, az uraságtúl ki kért úrbariumnak valóságos ide zárt extractusából bőveben ki fog teceni.

IV. Haszonvételei:

1/ Szántó földgye ezen helységnek két járásra levén felosztva, annak negyed része az tiszta ősz búzát meg termi,

egyik része pediglen az gabonát, kétszerest, és tavaszi veteményeket. Az egy tavasz búzán kívül, alkalmas esztendőben, elegendő képen terem.

2/ Rétyek az lakosoknak nagyon elegendő, és noha az helység alatt el folyo Tiszának árjai gyakran járják a kaszálókat, keveset mind azon által bővségének ártanak, ha csak sokaig rajtok nem állanak, olyankor jó és alkalmas széna terem. Sőt mikor az árvíz jókor el megyen, és az lakosok jókor kaszálnak, sarnyút szoktak kaszálni, az mint is többnyire minden esztendőben kaszálnak.

3/ Tokaj várossa egy órárai földre essik ezen helységhez, Keresztúral pedig határos. Más egyibb hegyaljai várossok fél, egy leg felebb két mérföldnere lévén, mindenemű eladó javait annak ideiben jó áron el adhatják, és mindenkor jó úton mehetnek, anyival inkább pedig, hogy az Tokaj töltéseken és vámokon minden vámodás nélkül járhatnak és kelhetnek.

4/ Az falu alatt el folyo Tisza és Morotva, közzel való és alkalmas itató helye marhájoknak, kint az pusztán, szükségekre kúttok nagyon.

5/ Vono marhájoknak, fejős teheneiknek, juhoknak és bornyúknak alkalmas legelő mezejek nagyon, de heverő marhájakat más határon legeltetik pénzért.

6/ Épületre való fát az uraság erdeiből comissio mellett mindenkor adnak az lakosoknak. Tüzi fajok pedig az közel levő fűzes, nyárjos és rekettjés erdeből elegendő nagyon. Sőt az tekintetes uraság erdeiből szározz és esset fát ingyen vesznek.

7/ Az fellyebb írt harmadik punctum szerint közel esvén az hegyaljai szőlő hegyek, azoknak műveléséből esztendőt által szokták az lakossok többnyire portiojokat is meg keresni.

8/ Makaltatása ezen helységnek jó vagyon, az határon levő erdőben, mely noha az urasági, mind az által annak ideiben mások előtt jutalmasson szokták meg szerezni.

9/ Ezen helységnek lakossai ez ideig királyi dézma nevezete alatt dezmat nem attak.

10/ Komlós helyek elegendő vagyon, de mivel az helység lakossai ennek szedéséhez nem szoktak, az szomszid Tokaj lakossok szokták el szedni.

11/ Kaposztát és egyéb zöldséget meg termi kertyek, magok szükségekre elegendő vagyon.

12/ Mind bent az helységben levő kertekben, mind kívül az határban, jó féle dohányja terem az lakossoknak, melyeknek az eladással alkalmas pénzt szoktak esztendönkint fel venni.

13/ Ezen helységnek határján, házok fedésére alkalmas gyékény, és az szőlők kötözésére meg kívántató kötő sás bővésegen terem, de az lakossok ennek szedésére nem szokván, az szomszid tokaiak kereskednek velek.

14/ Az Tokaj sóháztúl leendő el szállításában az soónak, alkalmatosságok vagyon ugyan, közel léte miatt, de ezen szerkezésekre nem szokván, azzal ez ideig nem éltek.

15/ Az híresebb szőlő hegyek, az harmadik punctum szerint, közel esvén, kézi munkálkodások által lévő keresetre jó alkalmatosságot nyújtanak.

16/ Az helységnek költenessen vagyon húsz ember vágo ré-

tye, vagyon ez mellett kántora is Szent Mihály naptól fogvast új esztendeig.

17/ Kender és len ásztato vizek minden határjokban vagyon elegendő.

18/ Egy órányi, egy és két mérföldnyire vadnak vízimalmok. Szározmalom is vagyon az helységben, és az szomszíd helységekben is találatnak elegendők.

Kárai:

1/ Panaszoljak ellenben ezen helységnek lakossi, hogy földjök csak két járásban vagyon, és az is az lakossok számához képpest kevés, anyira, hogy kintelenítessenek más határookra menni szántoni.

2/ Midön nagy árvizek állandóképpen vadnak, határjokban nem kaszálhatnak, söt midön őszel hirtelen áradni szoktak a vizek, néha boglában lévő szénájok egészlen is el hordgya.

3/ Hogy heverő marhájokat más határa kintelenítetnek hajtoni fizetésre, az legelő mezőknek szűk volta miatt.

4/ Noha az Tisza, Bodrog közel folynak helységekhez, és fő képpen árvizes üdökben jó és hasznos kereskedésre alkalmatosságot nyújtanak, és az szomszéd helységekbul az hegyalai vásárookra és városokra menő nép jószágainak által szálításában pénzt kereshetnének, de az tekintetes uraság által, hogy jobb haszna légyen az tokai hídnak, az eféle hajozástul és kereskedéstul el tiltatnak, és azal nem kereshethetnek, ugyan ezért alkalmatos edényeket az hajókázásra nem tartanak.

V. Ezen helységben egy egész ház helyes gazdának vagyon többnyire az két járásban 24 posoni mérő alá való földgye.

Az többieknek pedig kevesebb vagyon, de ezen meg esketett személyek nem tudják bizonyoson meg mondani, hanem nevezet szerint elő adja kiki a magáit. Réttye pedig lehet mint egy-két ember vágó egynek-egynek. Sarjút is szoktak kaszálni némelykor.

VI. Minden egész helyes gazda 12 napot szolgált eddig két-két vonó marhával, de az robottra való menetelek és vissza jövetellek bé nem számláltaták az napi számhoz. Ezen kívül szüretre minden gazda egy-egy szedőt, vagy is puttonost adott, az kik holy tovább, holy kevesebb ideig tartattak a szüreten, az mint tudnia illik az esztendőnek minemúsége hozta magával.

VII. Mindhogy más helységekben is, az tekintetes camara jószágában, az kilencedbéli adozás szokásban nem volt, ezek sem attak, hanem csak tizedet. Ezt pedig minden féle őszi és tavaszi vetésekből adják. Taxának pedig pénzben 133 rhénes forintokat és 30 krajcárt szoktak fizetni. Ezen kívül semi oly adózást nem telyesítettek, azon kívül, hogy az midön az tekintetes uraság az forspontot kívanta, attak.

VIII. Ezen helységben pusztá hely egy sem találtatik.

IX. Ezen helységnek lakossi mind szabad menetelű jobbágyok.

Tímár, 1772. aug. 29.

Főbíró: Halyka András +

Esküdtek: Susku János +

Lászár Sámuel +

Majer Péter +

Lakosok: Rohály Mihály +

Roska András +

Tímár pecsétje.

Összeírók: Csákányi József

Tőrös Ferenc

Molnár Ábrahám

Úrbárium:

A falu szokásos taxája évenként... 13.- rh. ft. 30 kcr.

A megtelepedettek egyenként 12 igás

szekereket adnak minden évben, ugyanakkor mindenikük köteles kézi munkát adni amíg az uradalmi szüret tart.

A föld minden terméséből - szokás szerint -, a bárányból, szintúgy a méhekből tizedet adni kötelesek. A fent említett és jelenleg is élő úrbárium szerint az uradalom megengedi az erdőből a hulló fát elhordani. A makkoltatásért az egyezség szerint 30 rhénes forintot fizet a község. A mészárszéket a falu bérli, itt és most 8 rhénes forintért.

Rakamz királyi kincstári faluban, 1752. december 20.

Sústrik András László m.p. báró Vetsei József m.p.
tanácsos és jelenlegi kiküldött kamarai tanácsos

Thürzó György m.p.

számtartó

40.

Nyírtura

I.-II.-III. Nincsen úrbárium a ezen helységnek, sem contractussa, melyek szerént tennék az szolgálatot az lakosok, hanem eleitől fogva be vett szokas szerent, az örökös jobbágyok közönssegesen minden második hetet szolgálják, hol ökörrrel, hol gyalog, amint kívántatik. Az szabad menetelűek pedig kik kész penzül fizetnek, kik pedig azon kívül szolgálnak is, amint továbbá ki fog tetszeni.

IV. Haszonvételei:

Ezen helységnek közönységes haszon vételei vagynak következő képpen.

1/ Az határja három nyomásra vagyon fel osztva, melynek az földje meg termi az búzát, gabonát, zabot, lent, kendert, kukoricát és minden veteményeket, melyeket ezen az földön szoktak vetni. Még penig ekkoraig minden trágyázás nélkül élték az meg irt határt.

2/ Széna termő réttyei vannak, melyeken az marha tartásra alkalmas széna csinálódik.

3/ Szükséges jószágoknak eladások és vevések véget el járnak vásárookra az lakosok, az hegy alyai vásárookra, kik három s négy mérföldnyire esnek, Debrecenben öt mérföldnyire, Kisvárdára, Madára, Bátorba három mérföldnyire, és Kállóban csak egy mérföldnyire, mely helyeken minden el ado jószágok el kelnek, és jó úton is járhatnak.

4/ Legelő mezeje minden féle marháknak, valamint kaszálás után, úgy az elöt is, elegendő vagyon.

5/ Minden néven levő marhájoknak elegendő és közel való itató vize találtatik az határba, még penig oly székes tók is vannak, melyek által só nélkül tápláltatik az marha.

6/ Mind épületre, mind tűzre való fákkal élnek az uraság engedelmeből, lévén az határban alkalmas erdő, az hová jó úton járnak, minthogy csak fél órányira vagyon.

7/ Nád is találtatik ez határban, de kivált tűzre való bővebben, hogy sem ház kötni való.

8/ Szent Mihály napjátúl fogva új esztendeig korcsmát folytat ezen helységnek paraszt communitassa.

9/ Amint felül meg vagyon írva, az hegy alyai szöllös

városok három s négy mérföldnyire lévén, napi számnak keresése véget alkalmasint el járhatnak az lakosok.

10/ Len és kender ásztato vizek elegendők vagynak.

11/ Bent az faluban egy szárazmalom, más penig az határban, mint egy fél orányira vízimalom lévén, csak azokkal is öröltetés iránt valo szüksegeket teszik, de ezeken kívül egy s két mérföldnyire, más határokon is találatnak vízimalmok.

12/ Két olaj sajtó vagyon az helységben, melyekben mind magok szüksegekre, s mind kereskedésre len magbúl szoktak olajt ütni.

Kárai:

Ellenben pedig következendő fogyatkozási vannak ezen helységnek:

1/ Az föld árja anyira el nyomta ezen határt, hogy minden járásban majd két száz köből alá való alyas földeket terméketlenné tett.

2/ Azon föld árja réttyeken is gyakorta alkalmatlankodván, olykor az széna csinálásban is fogyatkozást szokot okozni. Sárjút penig soha nem kaszálhatnak.

3/ Mikor az hegy alyai vásárookra járnak, az tokai hídnál nagy vámot kintelenítetnek fizetni, még penig árvíznek idején az rakamazi töltésekre nézve kétszerest.

4/ Két ökrön nem lehet szántani ezen határnak fölgyeit.

5/ Makkoltatassa nincsen az helység lakosinak.

6/ Királyi dezmával terheltetik ezen helység.

V. Mivel az földes uraság maga tetszésébül osztogatja az földeket és kaszállókat, nem lévén telekek után bizonyosan ki szakasztva, tehát nem tudják ezen meg esküt személyek meg

mondani, egy-egy telek után hány hold szántó föld és kaszáló legyen, hanem az conscriptioban kiki maga birodalmat meg fogja vallani.

VI. Az örökös jobbágyok régi szokásbúl minden második hetet szokták úrdolgáznai az uraság parancsolatyához képest, hol marhával, hol penig gyalog, az ökrös emberek is Kiknek penig ökrei nincsenek, csupa gyalog szerrel dolgoznak. Az szabad menetelű jobbágyoknak szolgálatjok és adozások ezekből állanak, úgymint: az tekintetes Jarmy Gaborné aszszonyé esztendönként négy vonás forintot fizetvén, semmi egyéb szolgálatot nem tesznek. Az tekintetes Kallay Mihaly úré esztendönként hét marjást fizetnek, és hat napot gyalog szerben szolgálnak. Az tekintetes Patay Samuel úrnak taksássa esztendönként hét márjast ad, hat nap gyalog szerrel, három nap két ökörrrel szolgál. Tekintetes Nyitzki Ferentzné aszszonyának két olyan szabad jobbágya lévén, az egyike hat vonás forintot, a másika kilenc márjást fizetnek, azon kívül semmi szolgálatot nem tesznek. Mike Tamas uramé esztendönként négy vonás forintokat adnak, és három nap gyalog szerrel szolgálnak. Végre az Fejer uraméké esztendönként tíz márjast fizet, és semmi munkát nem teszen. Emellett földes urakat helyben szolgálván az lakosok, oly hoszszú járásokkalések nincsen, mely az napi számhoz való be számlálttatást érdemlene.

VII. Ebben az esztendőben kilencedet adtak az helység lakossai titulált földes uraságnak, kit ekkoráig el szoktak volt engedni, és tapasztolyák, hogy más szomszéd földes uraság is többnyire meg veszi a kilencedet, de azt is ez helység lakossai csak az őszi életekből adták ki. Az meg írtakon kí-

vül pedig semmi nemű adakozásokat avagy ajándékot nem szoktak adni.

VIII. Ezen helységben egy puszta telek sem találtatik.

IX. Ezen helységnek lakosi nagyobb részint örökös jobbágyok, némelyek pedig szabad menetelűek, amint az conscriptióból nevezetesen ki fognak tetszeni.

Tura, 1772. szept. 10.

Bíró: Nagy György +

Esküdtek: Márkus István +

Mester János +

Márkus György +

Szalontay Mihály +

Üsszeírók: Bessenyei László

ifjú csicseri Ormós Miklós

Nagy József

41.

Vencsellő

I.-II.-III. Sem úrbariuma, sem contractusa nincsen ezen helységnek az földes uraktól ki adva, ha nem emlékezetektől fogvást csupa szokásból bizonyos napi számú úrdolgzással és kész pénz adózással tészik jobbágyi kötelességeket az lakosok.

IV. Haszonvételei:

Ezen helységnek, és határjának következő haszon vételei vagynak:

1/ Két jó nyomásra vagyon ezen helységnek határja felosztva, és mindenikben meg termi trágyázás nélkül az búzát, rost, árpát, zabot, kukuricát, lencsét, borsót, lent és kenderet.

2/ Vannak széna termő réttyei, melyek alkalmas szénát

nevelnek az barom táplálásra, és mikor az Tisza árja sokáig nem állja, sarjút is lehet kaszálni.

3/ Az hegyallyai vásáros városok egy, és másfél mérföldnyire esvén, azokra elladandó jószágokat könnyen még jó úton ellvihetik, és alkalmasint el is adhatták.

4/ Mindenféle marhájoknak, mind aratás előtt, mind az után, elegendő legelő mezeje vagyon.

5/ Az uraság engedelmével mind épületre, mind tűzrevaló fajok az határban, és közel lévő uraság erdeiből vagyon.

6/ Azon erdön a midőn mak terem, meg szokta engedni az uraság pénzért az helység sertésseinek az makkoltatást.

7/ Az gazdák nagyobb részének telekeken kívől különös kertyei is lévén, azokban gyümölcsök és káposztájok magok szükségére terem. Ezeken kívől dohánt alkalmast csinálnak, és el adgyák.

8/ Az helység alatt folyván el az Tisza, az midőn nagyon kiárad, szokot esni alkalmatosságok külföldi embereknek éppen az hegyallyára, és onnan vissza, holmi jószágokat csónokokon pénzért el szállítani.

9/ Amint felyeb meg vagyon írva, az hegy allyai szőlős városok közel esvén, napi szám keresésse véget szálló munkára el járhatnak az lakossok.

10/ Szent Mihály napjától fogvást új esztendeig szabadságában van az községnek az ital árultatás.

11/ Az helységben vagyon egy szárazmalom, és az berceli s kenézlei szomszéd határookban három vízimalom, az hol szoktak őröltetni a lakossok.

Kárai:

Ellemben pedig ezen következő fogyatkozásai vannak ezen helységnek és határjának:

1/ Mikor az árvíz az réteken sokáig hever, akkoron az marha tartásra alkalmatlan szénát nem kaszálhatnak.

2/ Két ökrön az határának semminémő részében nem lehet szántani.

3/ Amidőn az hegyallyai vásárookra szükségekre nézve járnak-kelenek, akkoron Tokajnál nagy vámot kényszerítetnek fizetni az hídért, még pedig árvíznek idein az rakamazi töltésekre nézve kécerest.

4/ Minthogy az helységben csak egy szárazmalom vagyon, a szomszéd meg írt vízimalmok pedig csak a Tiszának apadásakor forganak, olykor öröltetés véget az Hernádra négy, s öt mérföldnyire kéntelenítettnek járni, még pedig az tokai meg írt vám fizetéssel.

5/ Királyi dézmával terheltetnek ezen helység lakossai.

6/ Kender és len ászató vizek nem éppen alkalmatosak az határban, melyért nagyobb részint az szomszéd határookban ásztatnak.

7/ Hoszas de keskeny lévén az határjok, mivel az Tisza csak az határnak felső végén foly el, ki öblözött vizeivel együtt, itatásnak kedvéért, az legelő mezejeknek és határoknak első részéről is, alkalmatlansággal távoly kelletik hajtogatni marhájokat.

8/ Túl lévén az Tiszán mind kaszállójok, mind erdejek, haza szállátássa szénájoknak, fájoknak alkalmatlansággal eszik, és ha az lágý telek mia meg nem fagynak az vizek, némely helyeken oda is marad az szénájok.

V. A telekek minémúségehez képpeszt nem lévén szabva az szántó földek és rétek, itten semi külömbség nincsen sem telekek nevezeteiben, sem az ház helyes gazdák közt, azért is kiki csak az maga tehecségéhez képpeszt vészen földet és rétet az földes uraságtól, melynek száma conscriptióból ki fog téce-ni. Sarjút penig, az meg írt mód szerént, néha lehet kaszálni.

VI. Ezen helységnek lakossai esztendőnként különös személyek szerént tizen nyólc napi urdolgára köteleztetnek. És az uraság szükségéhez képpeszt hol gyallog, hol penig anyi marhá-val, az menyi az parancsolt igának vonására elegendő. Az ro-botra meneteleknek penig, és vissza jövelteleknek bé számlál-tatása semmi consideratiókban nem vétetik, mivel csak az helység határában dolgoznak.

VII. Az itt való lakossok ez elöt mintegy húsz esztendővel az királyi dézmával semmi képpen nem terheltettek, hanem azóltátul fogvást aszt kész pénzöl adják esztendőnként az királyi dézmásnak. Ez mellet az uraságnak számára természetében, minden szántó földi termésekből, tizedet adnak emlé-kezetektől fogvást. Tudgyák azt is, hogy ezen nemes várme-gyében helyeztetet szomszéd helységekbe némely földes urak kilencedet, némelyek tizedet szoktak venni. Ezen kívül minden gazda taxa képpen ötöd fél máriást, egy csirkét és egy zsákot ad.

VIII. Ezen helységben semmi puszta telek nem találtatik.

IX. Ezen helységnek lakossi nagyob részént szabad menetelű-ek, egy néhányan penig örökös jobbágyok is találkoznak, amint az conscriptio meg muttattya.

Vencsellő, 1772. nov. 18.

Főbíró: Kőromi György +

Esküdtek: Kelemen György +

Csombók Mihály +

Horváth András +

Isky Péter

Vencsellő pecsétje.

Összeírók: Bessenyei László

ifjú csicseri Ormós Miklós

Nagy József

42.

Viss

/Viss, ma: Borsod-Abaúj-Zemplén megye/

I.-II.-III. Nincsen úrbariuma, sem contractusa ezen helységnek az földes uraságtúl, hanem emlékezetektúl fogvást az örökös jobbágyok minden héten két napi úr dolgát, az taxás jobbágyok pedig esztendőnként csak 14 napot szolgálnak. Felét egész erejekkel marhával, felét pedig gyalog. Ez mellett 7-7 márvást kész pénzül fizetnek.

IV. Haszonvételei:

Ezen helységnek és határjának következő haszonvételei vannak:

1/ Az határ két nyomásra vagyon fel osztva, meg termi az rost, zabot, lent, kendert és kukoricát.

2/ Vannak széna termő rétyei, melyeken ha az árvíz sokáig nem hever, az barom táplálásra alkalmas szénát csinálnak.

3/ Az hegyajjai vásáros városok csak fél és edj mérföldnyire esvén, minden el adandó jószágokat könnyyenn, és árvizes időn kívül, jó úton el is hordhattyák, és marhájokat el hajtván, az esztendőnek mivóltához képpeszt el is adhaty-

tyák. Árvíznek idején is csónakokon el járhatnak azon hegyajjai városokra, mint hogy az helység alól éppen azon városok alá csónakokon el mehetnek.

4/ Árvizes időközön kívül mindennemű barmainak elegendendő legelő mezeje vagyon, valamint aratás előtt, úgy az után is.

5/ Itató vizek elegendendő és alkalmas vagyon.

6/ Királyi dézmával nem terheltetnek.

7/ Az házi kertekben alkalmas dohányok, káposztások és más zöldségek teremnek, és magok szükségekre elegendendők.

8/ Minthogy az hegyajjai városok oly közel esnek, napi szám keresése végett az szálló munkára el járhatnak az lakosok.

9/ Vagyon az helységnek egy bizonyos Falu Réttye nevű kaszállója az uraság engedelméből, melyen szokott teremni mint egy 20 szekér széna. Vólt egy Tökös nevű halászó tava is, de attul az uraság ez előtt mint egy fél esztendővel az lakosokat el tiltotta.

10/ Kender és len ászató alkalmas és elegendő vizei vannak.

11/ Kenézleő szomszéd helységben mintegy fél órányira szárazmalom és 6 köre való vízimalom lévén, ottan magok szükségekre örölhetnek.

12/ Kötő sás elegendendő vagyon az határban, és az hegyajjai szőlős városokra hordhattyák, és pénzen el is adhattyák.

Kárai:

Ellenben pedig következő fogyatkozási vannak ezen hely-

ségnek és határának:

1/ A tiszta búzát az határjok meg nem termi, és az ajjas szántóföldeket az árvíz vesztegetni szokta. Hasonlóképpen

2/ az kaszálójokat is az árvíz gyakrann járja, és ugyan azért, ha sokáig rajta hever, meg vénülvén az fű, nem oly alkalmas az barom tartásra. Ez mellett az haza hordása is alkalmatlan, és ha nagy telek miá az vizek meg nem fagynak, némely része oda is szokott maradni.

3/ Szigetben lévén ezen helység, az esztendőnek minden részében, akár hová mennek, réveken kelletik költőznök, és azért vámot fizetniek, még pedig árvíznek idején Tokajnál az rakomazi töltésekre nézve kéccerest.

4/ Különös nagy árvíznek idején az is meg történik, hogy az marhájoknak külső helyeken kelletik legelő helyet bérleni.

5/ Sem erdeje, sem nádgya nincsen ezen helység határának, kiért a szomszéd Olaszi nevezetű határon kelletik erdőt árendalni, mind az épületre, mind az tűzre való épületnek /!/ kedvéért.

6/ Az helység határában semminémű malmok nincsenek.

7/ Az szokott kántor béli korcsma árultatással nem szabad ezen helységnek communitássa.

V. Telekek utánn lévén mind szántó földek, mind az kaszállok fel osztva, edj-edj egész ház helyes gazdának az két mezőn mindősze van 25 és fél posonyi mérő alá való szántó földje. Réttye pedig 10 ember kaszallatú. Sarjút pedig soha sem lehet kaszálni.

VI. Az mint meg vagyon írva, az örökös jobbágyok minden héten két napot, csak gyalog, úr dolgáznak, az taxások pedig 14 napot szolgálnak esztendőnként. Felét gyalog, felét anyyi marhával, az mennyi vagyon. Járásoknak és keléseknek ideje is bé számláltatott az úr dolgában.

VII. Semminémű termésből az földes uraságnak ekkoráig nem adtak kilencedet ez helység lakossai. Azt hallják ugyan, hogy más helységeken, ezen nemes vármegyében, az jobbágyok megadják az szokott kilencedet az mezei termésből. Ezen helység taxás lakossai az meg írt úr dolgázás kívül 7 márvást fizetnek. Ezeken kívül semmi adozást avagy ajándékot sem az örökös, sem az taxás jobbágyok nem adnak.

VIII. Semmi teleknek el pusztulására nem emlékeznek ez helységben az lakosok, sem közönségesen az helység semmi pusztateltet nem bír.

IX. Ezen helységnek lakossai rész szerint örökös, rész szerint szabad menetelű jobbágyok, az mint a conscriptiobul ki teccik.

Viss, 1772. nov. 21. Bíró: Varga Mihály +

Esküdtek: Halász Mihály + Csizmadia András +

Sipos András +

Összeírók: Bessenyei László ifjú csicseri Ormós Miklós

Nagy József

43.

Zalkod

/Zalkod, ma: Borsod-Abaúj-Zemplén megye/

I.-II.-III. Sem úrbariuma, sem contractusa nincsen ezen

hejség lakossainak az földes uraságtól, hanem csupa szokásbúl mind az örökös jobbágys, mind az szabad menetelűek 10 napot urdolgáznak esztendőnként az földes urainak, még pedig azt is csak gyalog szerben.

IV. Haszonvételei:

Ezen helységnek és határjának következő haszonvételei vannak, úgy mint:

1/ Az határ két nyomásra van fel osztva, meg termi az rost, zabot, lent, kukoricát és kendert.

2/ Vannak széna termő réttyei, és ha az árvíz sokáig rajtok nem hever, az barom tartásra alkalmas széna csinálódik, és olyankor sarjút is lehet kaszálni.

3/ Az hegyajjai városok csak fál mérföldnyire esvén, oda alkalmas utakon járhatnak, és minden el adandó jószágokat el adhattják, és magoknak szükséges egyéb portékákat vehetnek.

4/ Nagy árvizes időközön kívül mindenféle barom táplálásra elegendő legelő mezejek vagyon.

5/ Itato vizek is alkalmasok és elegendők találtatnak.

6/ Alkalmas házi kertek van, melyekben jó dohány, káposzta és kukorica, és az élethez szükséges zöldségek teremnek.

7/ Az hegyajjai szőlős városok, az meg írt mód szerint igen közel levén helyhezette, napi szám keresése végett oda el járnak az lakosok, és mindenkor is kaphatnak dolgot.

8/ Vagyon ez helység községének mint egy 20 posonyi mérrő kapacitású szántó földje, és valami 12 ember kaszálatú réttye.

9/ Kender és len asztató alkalmas és elégséges vizek találhatók az határban.

10/ Vagyon az helységben 1 szárazmalom, és az szomszéd kenyéztéri helységben mint egy 1 órányira 6 köre való vízimalom, melylyekkel be érik az őröltetés iránt való szükségeket

11/ Fűzeskéje lévén a határban, holmi kevés cseprentes fákat és fűzfákat tűzre hordanak. Gyékény pedig bővebben található az határban, mind épület fedésre, mind tűzre alkalmas.

Kárai:

Ellenben pedig ez következő fogyatkozásai vagynak ezen helységnek és határjának:

1/ Rend kívül való árvízben némely alább való szántó földeket károsítja az árvíz. Tiszta búza pedig különben sem terem az határba.

2/ A kaszállóit az közönséges árvíz is el lepi, és ha sokáig rajtok hever, az szénájok sem oly alkalmas az barm tartásra, olyankor sarjút is lehetetlen csinálni.

3/ Szigetben lévén ez helység, akár hová mennyenek szükségeknek keresése végett, mindenfelé vámot kéntelenítetnek fizetni, még pedig Tokajnál árvíz idején az rakomazi töltésekre nézve kéccerest.

4/ Rendkívül való árvíznek idején meg szorul ezen az határon marhájok.

5/ Épületre való fájok tellyességgel nincsenek, tűzre való is szükségekre nem éppen elegendő, annyival inkább makoltatások nincsen. Nád sem terem az határban.

6/ Királyi dézmával is terheltetik ezen helység.

7/ Az kántor beli ital árultatásal sem szabadok az lakosok.

V. Sem szántó földek, sem rétek telekek után nem lévén bizonyosan ki szabva, esztendőnként szokta az földes uraság kinek-kinek is osztogatni teccése szerint, azért ez felől bizonyost nem tudnak mondani, hanem az conscriptioban kinek-kinek az leg közelébb két esztendőben, az két nyomásra megnyit adtak, ki-ki fogja vallani. A réttyein pedig, az mint meg vagyon mondva, ha sokáig nem hever az árvíz, sarjút is lehet kaszálni.

VI. Mind az örökös, mind az szabad menetelű jobbágyok 16 napi szolgálatot szoktak esztendőnként az földes uraiknak úrdolgázni, azt is csak gyalog szerben, az mint az első punctumban meg vagyon már írva, és abban számláltatik járásoknak-keléseknek ideje is.

VII. Minden mezei termésbül ki adják emlékezetektül fogva az kilencedet az lakosok. Hallyák azt is, hogy más helyeken is ezen nemes vármegyében, meg adják az földes uraknak azon kilencedet az lakosok, a vagy némely helyüt tizedet. Ezen kívül egyéb földes uraknak semminémű ajándekokat a vagy successoroknak, úgy mint Görgey és Szentiványi uraiméknak, minden gazda egy pár csirkét, egy pár csomó tormát és edj pár csomó petresellymet ad, azokat is csak tavally esztendőtül fogva.

VIII. Itten semmi helyeknek el pusztulására nem emlékeznek az lakosok.

IX. Ezen helységnek lakossai nagyobb részén szabad menetelű jobbágyok, kevesen örökös jobbágyok is találkoznak.

Zalkod, 1772. nov. 7.

Főbíró: Keletsenyi György +

Esküdtek: Takáts Márton +

Takáts Mihály +

Összeírók: Bessenyei László

ifjú csicséri Ormós Miklós

Nagy József

Szómagyarázatok

abajdóc élet = lásd.: kétszeres

accedál = hozzájárul

acceptál = elfogad, elismer

accludál = mellékel, hozzácsatol

accomodatio = alkalmazkodás, illeszkedés

accorda = részletenként, részenként, szakaszosan, szakaszonként

accurate = gondos, pontos

acquisitio /akvizíció/ = szerzés, szerzemény

administrál = szolgáltat

adnectál = hozzácsatol

aestimal = megbecsül, felértékel

aevicctio /evikció/ = kiforgatás, kisémmizés

angaria, angáriánként = negyedév, negyedévenként

annectalt = csatolt, mellékelt

anno = évében

annuális, annuatim, annuitim -- éves, évenként, évi törlesztés

anticipál = előlegezés; bizonyos jogi érdekek a későbbi biztosítása, már akkor, amikor a szerződést megkötik

appellálni = fellebbezni

appellátus processus = a fellebbezés folyamata, eljárása

appertinentia = a jobbágytelek határban lévő tartozékai

/szántó, rét, legelő, nádlás-, fajzás stb... joga/

applicál = alkalmaz

a proportione = arányosan

aranyos helység = olyan falu, amelyik jobbágyi szolgáltatásait pénzben váltja meg

árrenda = bérlet

árrendál = bérbe vesz

armalis = nemesi levél, nemesi címet adományozó királyi oklevél /amihez már nem járul donátio, birtokadomány/

assecurál = biztosít /vkit vmi ellen/

assecuráció = biztosítás

assessor = ülnök

assignál = juttat, kiutal

assuminál = elvállal, magára vesz, elfogad, megszerez

atingalt = érintett, valakire tartozik

beneficium = haszon, haszonvétel; a községre, a lakosokra nézve kedvező körülmény; a jobbágy telki haszonvétele, de vonatkozhat a nemesi telek vagy kúria hasznára is.

béres = A földesúr majorságában állandóan foglalkoztatott munkaerő, aki többnyire a földesúr kuriáján élt, s a majorsági igás jószágokat gondozta.

bevett rend = régóta meglévő szokás

bevett szokás = Azoknak az íratlan szabályoknak az összessége, amelyek egy-egy településen, faluban az idők folyamán kialakultak a földesúri-jobbágy viszonyt illetően.

calcatúra = ld. járás, nyomás

calculus = számítás

camerális = kamarai, a kincstári birtokhoz tartozó

capacitás = terjedelem, nagyság

causaliter = okozati összefüggésben lévő

census = A jobbágy pénzbeli tartozása földesurának. Mivel házak, kémények után vetették ki, a zsellér is fizette.

Telekbér jelentésben is használatos

cimborában = párban, összefogva, társulva

circa, circiter = körül, körülbelül

classis = osztály

colonialis = jobbágyi

colonus = jobbágy

comissio /commissio/ = kiutalás, utalvány

communitás = közösség, a falu lakóinak összessége

competál = megillet vkit, jár vkinek vmi.

complanál = kiegyenlít, eligazít

compossessor = közbirtokos. Több földesúr által együtt birtokolt javak birtokosainak egyike. Többnyire az erdőt, nádasokat, regálékat, de olykor legelőt, még szántót, esetleg az egész határt is birtokolhatták, s ebben az időben még birtokolták is Szabolcsban együtt, felosztatlanul a nemesek.

compossessoratus = közbirtokosság

comprehendál = összefog, átfog

conditio = feltétel, kikötés; társadalmi helyzet, állapot

confiscál = elkoboz, lefoglal

conscribal = összeír

conscriptio = összeírás

conscriptorok = összeírók

consensus = egyetértés, beleegyezés, jóváhagyás

conserval = megtart, fenntart, állandósít

consiliárius = tanácsos

contractualis jobbágy = szerződéses jobbágy

contractus = szerződés

contribuens = adózó, adófizető

contributio = adó, hozzájárulás

conventio = járandóság, szegődmény, kommenció

convictiva = elmarasztaló, elítélő

coram me = velem szemben, előttem

criminalis causa = bűnper, büntetőper

culinare = /konyhára való/, konyhára adandó ajándék

curia = nemesi udvarház

curialis föld, erdő, legelő, kaszáló stb. = a kúriához tartozó föld, erdő stb.

curialis község = olyan község, melynek lakói nem jobbágytelekre, hanem nemesi udvarházakra, curiákra telepedtek.

currál = jár, jogos

currenti = körözni, körözött

custos = őrző, oltalmazó

czug ökör = vonó ökör, egy szekérbe fogott vonómarha

datia = ajándék

decima = dézsma, ld. tized

deklaráció = kihirdetés, kinyilvánítás

defectus = fogyatékoság, hiba

defalcal = levon, leszámít

defendál = védekezik, elhárít, visszautasít

demonstrál = bemutat, megmagyaráz

denominal = megnevez, elnevez
deputatus = küldött, követ
deserta = elhagyott, puszta
designal = megjelöl, meghatároz, kimutat, kijelöl
desumál = beszéd, tartozást "megvesz" vkin.
desumptio = magára vállalás, kiszemelés
deterioratio = megrongálás, rosszabbítás
determinált = meghatározott
dézma, dézsma = ld. tized
die = napon
direktor = igazgató
dispositio = elrendezés, beosztás, rendelkezés
distantia = távolság
distractio = eladás, értékesítés
distrahál = elad, értékesít
diurnum = napidíj
dominális cassa = uradalmi pénztár
dominium = uradalom
dűlő = A szántó föld egy-egy elkülönülő darabja a határban.
Járás, forduló, nyomás értelemben is használják.
élet = A gabonaneműek összefoglaló neve /főleg a buza és
rozsa megnevezésére használják Szabolcs megyében/.
embervágó rét = Egy ember által egy nap alatt lekasálható
terület.
emporium = forgalmas hely. Piac- és vásár tartására jogosít-
ott települések minősítésére használják a szabolcsi
jobbágyságok.
erual = kikutat, kinyomoz, kifürkész

etc. röv. et cetera = és a többi

et quidem = úgymint

evictio = kiforgatás, kisémmzés

evictor = szavatoló, szavatos

ex cereál = gabonából, gabonafélékből

ex integro = egészen, teljesen

exactio = beszédés, behajtás

exarendal = kibérel

executio = végrehajtás, teljesítés

exemptio = mentesítés, mentesség

exequáltat = foglalással együttjáró ítélet végrehajtása

eximál = kivesz, mentesít vmi alól

exscindal /excindal/ = kihalás

excontental = kielégít

ex parte dominii = az uradalom szempontjából

extensio = kiterjedés

extractum = kivonat, rövid összefoglalás

extraordinarium = rendkívüli

fabrica = gyár, műhely; Ebben az időben manufactura értelemben használják.

facultas = a jobbgáznak a gazdaság folytatására való képessége, ami elsősorban az igaerőben jutott kifejezésre.

faizás = ld. lignatio

fiscalis = ügyvéd; államkincstári

fiscalis helység = kincstár birtokában lévő település

forspont = előfogat, fuvar /hosszú forspont = több-, legálább két napi járóföldre történő ígás robot/

fundus = telek, beltelek

füstpénz = ld. cenzus

gabona = Szabolcsban a rozs neve

garas = ld. pénz

glandinatio = makkoltatás

granárium = raktár, magtár; Ebben az időben többnyire a katonák élelmezése céljából összegyűjtött terményeket raktározták a granáriumokban.

gratia = kegyelem

guba fabrika = gubaposztó készítő manufaktura

gyalog /gyalogos jobbág/ = ld. zsellér

házatlan zsellér = A mások, többnyire a földesúr curialis telkén épült házban lakó zsellér

házhely = belső telek, fundus, ld. még telek

helyes gazda = egésztelkes jobbág, illetve helyes szó előtt szereplő törtszám mutatja, hogy hányadrész telkes gazdáról van szó.

heverő marha = az igavonásra és tejelésre be nem fogott marhákat külön csordáon őriztették a falvak lakosai, s ezeket nem is engedték minden nap vissza a faluba az őrzőik. Többnyire tavasztól őszig a legelőn maradtak.

hold = eredetileg nem számszerűen meghatározott területmérték volt. Általában azt a mennyiségű földet értették rajta, amit a szokásos igaerővel 1 nap alatt megmunkált használója vagy tulajdonosa.

homáqium = fejtáltság, vérdíj

hosszú fuvar = legalább két-, de több napra is igénybe vett jobbágyszolgáltatás, szekerezés vagy teherszállítás céljára, Ld. még robot

icce /justa, media/ = főleg bormérték, de gabona-mérték is.
a budai boricce = 0,8484 liter; a gabonaicce előbb 0,9770,
majd 0,9338 liter. A nagy magyar icce = 1,27 liter.

id est = azaz

immunitál = mentesít

impediál = gátol, akadályoz

impetitor = támadó, háborgató

impopulál = benépesít

imputál = beszámít

incassál = beszéd

incurrál = megtámad

inductio = elhatározás, feltett szándék, bevezetés

ingremiál = bekebelez

in natura = természetben

inquilinus = zsellér

instans = kérvényező

instantia = kérvény, kérés

instrumentum = okirat, bizonyíték

in summa = összegben, összesen, mindösszesen

intacte = érintetlenül

intentio = kiterjedés, szándék, akarat, vád

interes = kamat

interimalis = ideiglenes

interteneál = eltart, ellát

intra- = belül, belső, -ba, -be

investigatio = kinyomozás, kikutatás

italmérés = ld. korcsma

item = hasonlóképpen, szintén, éppen így

járás = Szabolcs megyében a dűlőket, nyomásokat vagy calcaturákat járásnak nevezték a jobbágyok. Lásd bővebben: nyomás.

jobbágy = Feudális földesúri joghatóság alatt élő személy, aki a földesúr tulajdonában lévő földön telepedett meg. A föld használata és azon való lakása ellenszolgáltatásként szokás, úrbárium vagy contraktus szerint munka-, termény- és pénzszolgáltatással tartozik, miközben "élvezi" a földesúr jogvédelmét is. A jobbágy összefoglaló névvel Szabolcsban a zselléreket is illették. Végleges rendet e térségben a jobbágy, házas- és házatlan zsellér között csak a Mária Terézia-féle úrbérrendezés tett.

jobbágytelek = ld. telek

jus gladium = pallosjog. A földesúr ítélkezési joga, amely birtokán a halálos ítélet kiszabását is lehetővé tette.

Kamara Dominális Széke = a kincstár úriszéke

kántor = ld. korcsma

karácsony fája = a jobbágy által karácsony tájára a földesúrnak beszállított tűzifa.

karácsony tyúkjá = Hajdanán a karácsonyi asztalra, később az év során a jobbágynek szokás szerint, vagy a földesúr kívánsága szerint tyúkkal is kellett szolgálnia. Kezdetben a jobbágy szándékából adott ajándékból rendszeres és megkövetelt szolgáltatás lett, de a neve maradt karácsony tyúkjá.

káptalan = kanonokok testülete

kert = általában körülkerített vagy körül árkolt földdarab, nagyobb gondoskodást kívánó vetemények termesztésére

/dohány, káposzta, zöldség-félék stb.../

kétszeres = abajdóc élet vagy kétszeres: a búza és rozs keveréke. A legtöbb szabolcsi községben termelték a jobbágyok.

kila = gabonamérték, a Balkánon terjedt el. A legkülönbözőbb úrtartalmú mérték. Van 680 literes kila /baunizás kila/, 415 literes kila /moldvai kila/, de a konstantinápolyi kila 36.0928 liter.

kilenced = ld. nóna

királyi dézsma : ld. tized

királyi tábla /Tabula Regina/ = A Mátyás által 1462-ben megszervezett személynöki bíróságból, a királyi személyes jelenlét fórumából 1723-ban szerveződött a királyi tábla. Országos hatókörű törvényszék. Első és másodfokú bíróság is volt. Felette állt a Hétszemélyes Tábla.

kita /kender/ = Egy guzsalyra vagy rokkára való kendercsomó.

konyhai ajándék = A jobbágy hajdan önszántából konyhára valókat adott földesurának tyúkból, csirkéből, vajból, zöldségfélékből. A későbbiek során ez rendszeressé, kötelezettséggé vált.

korcsma = italmérés, csapszék

korcsmáltatás = Az italmérés joga. A jobbágyoknak országosan joguk volt az italméréshez Szent Mihály naptól újévig vagy Szent György napig, attól függően, hogy volt-e szőlőhegy a község határában vagy nem. Szabolcs megyében alig akadt szőlő, ezért a községek döntő többségében csak Szent Mihály naptól karácsonyig - a kis kántoron - mérhették a bort a község javára a falu korcsmá-

jában, bár néhány községben még ezt sem engedték meg a földesurak. Nem lévén szőlőtermő vidék Szabolcs megyének, itt ismeretlen a jobbágyok saját- vagy utcasoros bormérése. A korcsma jövedelmét többnyire a falu kiadásaira fordították és közösen kezelték, ha a bíró vagy az esküdtek valamelyike el nem sikkasztotta.

köblös = Egy köből gabonával bevethető szántóföld, országosan változó nagyságú.

köből = Szabolcsban csak gabona-mérték. Az ország különböző területein más-más mennyiséget takar. A kassai köből 83, a miskolci 110, a sárosi köből 118 liter.

közönségesen = közösen, együttesen

kúria, kuriális = ld. curia, curiális

külön kenyeres gazda = önálló háztartás ura, gazdája

különösen = külön-külön, egyenként

kvártély = szállás. A község hol földesurának vagy a földesúr megbízottjának köteles volt szállást adni, de minden esetben a községre telepített katonaságnak. A szállás együtt járt a kosztolással, étkezéssel, tűzifa, bor, a lónak széna, abrak és a világításhoz gyertya adással is.

labor = munka /labort praestálnak = munkát szolgáltatnak/

lakó = zsellér

libertál = szabadít; A földesúr bizonyos szolgáltatás fejében felszabadíthatta jobbágyát a jobbágyi kötelezettségek teljesítése alól. Ezek voltak a szabadságok, később néhányan armálist, nemesi oklevelet szereztek, szereztek.

lignatio = faizás, fahordási, erdőélési jog, szokás. Néhány

községnek volt külön kezelt községi erdeje is, amelyben a fa hordását, az erdő hasznosítását a falu együttesen szabályozta. A földesúr erdőjének a hasznait a falu lakossága csak földesúri engedelemmel vehette igénybe.

limitatio = vármegyei ár- és bérszabályozás

magyar forint = ld. pénz

majorság = A földesúr saját kezelésű üzeme, amelyben már áru-termelésre rendezkedik be. A majorság megléte eredményezte a jobbágyság kizsákmányolásának fokozását. Különösen a munkajáradék fokozását eredményezte a majorság megléte. A kisvárdai járásban például az örökös jobbágyság legalább minden második hetet robotban töltötték, aminek az volt az oka, hogy a Bereg, Ung megyéből itt vásárolt élelem lehetővé tette a majorkodás meghonosítását, haszonnal történő gyakorlását.

makkoltatás = A sertések téli tartása, hizlalása. Ősszel a tölgyesek, bükkösök makk termésén zsendítették ki a malacokat, már ahol erre lehetőség volt.

maleficium = a községre nézve káros körülmény; a telki haszonvételt hátrányosan befolyásoló károk összessége.

malom = ld. regale

manumissio = szabadonbocsátás

manumissionales = szabadon bocsátó levél

manumittál = szabadon bocsát, a jobbági kötelezettség alól
feloldoz

máriás, máriás = ld. pénz

megszállít = betelepít

melioratio = javítás, a határ mezejének, a földjének jobbí-

tása

mensis = hónap

merglye = Közepes méretű mezei szénacsomó, amit rudakon, merglyenyársakon szárítanak.

mészárszék = ld. regale

mezőváros = vásártartási kiváltsággal felruházott, több-kevesebb öngazgatási autonómiával rendelkező település

mulat = tartózkodik

naturale = természetbeni szolgáltatás

német forint = ld. pénz

nona = kilenced; A földesúr 1351-től kötelezően szedi a jobbágyai terményeiből a dézsmát, decimát, amit - mivel a 10. tizedet István király óta az egyház kapja a javakból, kilencedik tizednek, kilencednek, nonának neveztek. A kilencedet mindenből megvette a földesúr: kenderből, dohányból, olykor a kerti veteményekből is. Bár sok helyen elengedte, s helyette robotot kért. Volt ahol csak a kuriális földek után szedte. Szabolcsban éppen a kilenced szedése terén uralkodott a legnagyobb tarkaság. Olykor egy-egy községben is másként jártak el a földesurak.

notarius = jegyző

nyilas, nyilas osztás, nyíllal osztás = ld. nyomásos rendszer

nyomás /járás, calcatura/ = ld. nyomásos rendszer

nyomásos rendszer = A földközösséghez kapcsolódó földművelési rendszer. Szabolcs megyében 3 formáját ismerték 1772-ben: a két-, három- és négy nyomásos rendszert. Nyomás helyett a járás kifejezést használták a parasztok; így

volt a határnak első, második, harmadik, esetleg negyedik járása. A két-, három-, illetve négy járás azt eredményezte, hogy a falu határát a megfelelő számú járásra felosztva, minden második, harmadik vagy negyedik évben pihent a határ egy-egy járása, azt legelőnek vagy réti fű kaszálására használták, míg a többi járásban termeltek a szántóföldi veteményeket. A nyomásos rendszer faluközösségi kötöttségek mellett működhetett csak, ami magában hordta a nyomáskényszert is. Egy-egy nyomás vagy járás még külön dűlőkre tagolódhatott, amit nyilas osztással osztottak fel a használók, jogosultak között minden ősszel és tavasszal, a szántási munkák megkezdése előtt. Ezáltal a munka ütemezése is összehangolt volt, s aki nem tartotta magát ehhez, súlyos károsodást szenvedhetett, mert a földek betakarítása után a jószágokat ráengedték a járásokra legelni. Felszabadították a tilalom alól, s a károsult nem kereshette kárát senkin.

obligal = tartozik, kötelezi magát

obligatus = adós

obester = obest-vokmaister = őrnagy

obrister = obrest-vach-masterius = őrnagy

observaltatik = tekintetbe vétetik

obtingentia = illeték

obvenial = jut, jár vknek

occurrentia = esemény

oppidum = ld. mezőváros

originális = eredeti

örökös jobbágy = Azokat a jobbágyokat nevezzük örökösöknek, akik apáról fiúra szállva köteleztettek ugyanannak a földesúrnak vagy leszármazottjának szolgálni. Az úrbérendezéskor azokat sorolták az örökös jobbágyok közé, akik már legalább 32 éve ugyanazt az urat szolgálták, illetve éltek a joghatósága alatt.

pactál = alkuszik, szerződik

párban = másolatban

pascum, pascuatio = legelő, legeltetés

patrónus = pártfogó

péNZ = Az áruk értékének szerepét tartósan betöltő csereeszköz. A jobbágy az állami adón kívül földesúrnak is tartozott pénzjáradékkal, a cenzussal. A szerződéses jobbágyok pedig egész szolgáltatásukat pénzzel váltották meg. A pénzjáradékot a legkülönbözőbb féle pénznemekben rótták le. Az aranypénzek közül a rajnai vagy rhenes, rénés forint volt a legdivatozóbb. Aranypénz volt a körmőci is. Ezüstpénz közül a Tirolból származó tallér volt a legkézenforgóbb. Ennek a tallérnak az értéke az 1770-es években egyenlő volt 2 rajnai német forinttal, vagy 2 egész 2/5-öd magyar ezüstforinttal. A krajcár szintén Tirolból származott. Egy rajnai forint 60 krajcárt ért, 1 magyar forint 50 krajcárra volt váltható. 3 krajcár ért 1 garast. 3 poltura pedig 4 garassal volt egyenértékű. Az említett váltópénzek mellett használták még a dénárt, amelyből 100 ért 1 rénes forintot. A dénárt pénz néven is emlegették. 1 pénz = 1 dénár. Használt pénzegység volt a peták, amelyik hol 5, hol pedig 7 krajcárral

volt egyenértékű. Ismert pénznem ebből az időből még a máriás vagy márjás, melynek a váltópénze a garas. 1 márjás = $5 \frac{2}{3}$ garassal. Szabolcsban gyakran használt kifejezés a vonás forint. Osztrák veretű papírpénzt, forintot értettek rajta, amelyeknek az értéke 1772-ben még azonos a rhénes forinttal.

perceptor = adószedő, pénzbeszedő

per partes = részletekben

per totum = egészben, teljesen

peták = ld. pénz

plenipotentiárius = felhatalmazott, teljhatalmú megbízott

poenalitás = büntetés

poltura = ld. pénz

portio = adó

posonyi mérő = ld. pozsonyi mérő

possessio = falu

posteritás = utódlás

pozsonyi mérő = 62,6 liter. Használják területmértékként is.

Azt a szántóföldi mennyiséget értették alatta, amelyikbe 1 pozsonyi mérő gabonát vetettek el.

praeattingalt = fent érintett; előbb érintett

praecendens = előző

praedium = puszta; elpusztult falu betelepített határa

praemissa = előzmény, kiinduló pont

praespecificalt = előbb részletezett, fent részletezett

praestalt = szolgáltat, teljesít, ad

praestatio = szolgáltatás

praetemptó /praetento/ = megvizsgál, kipróbál
praetendál = követel
praetextus = vmi ürügy alatt, valami miatt
prefektus /praefectus/ = előljáró
prépost = egyházi tisztség
processualis = peres eljárásra vonatkozó, perbeli
processus = eljárás, eljárásmód, ügy, per
procreatio = a korábban volt szerződés, megállapodás
producalt = előállított, bemutatott, mellékel
promittal = kárpótlást ígér
promontorium = szőlőhegy
protectio = védelem
proventus = termés, jövedelem
provideál = ellát, gondoskodik
provisio = ellátás, gondoskodás
punktum /punctum/ = pont
puska fabrica = fegyverkészítő üzem, manufactura
puszta hely = elpusztult telek; jobbágyok által nem lakott
fundus
qualitás = minőség
quantitás = mennyiség
quantum = kivetett tartozás, főleg az adóra vonatkoztatva
quindena = két hét
quota = részesedés, illetmény
recedál = visszalép, eláll vmitől
recognitio = elismervény
redemptio = megvált
reducal = korlátoz, csökkent, megszüntet

reflexio = megjegyzés, észrevétel

refundál = visszatérít, törleszt

regale = kisebb királyi haszonvétel. A földesurat illető hasznot hajtó jogok. Így a korcsma, mészárszék és malom-tartás, boltnyitás joga, ritkább esetben a vásártartás joga. Ezeket a jogokat a jobbágyközösségek csak külön engedelem, többnyire a földesúrnak fizetett bérleti díj ellenében gyakorolhatták, mint a halászatot is.

régi mód szerint = a szokásnak megfelelően, a hagyomány szerint

relaxál = elenged

relegal = elhalaszt, eltöröl, felold, visszavet

relicta = özvegy

reparatio = javítás

repartial = feloszt, kiró /tartozást, adót/

repartitio = az adó felosztása

requiral = kikutat, megkeres, lefoglal, a tartozást foglalással behajtja

requisitio = megkeresés

reserval = fenntart, megad, beszolgált

rezidentionalis ház = az állami megbízott háza, a katonai biztos háza

resolutio = határozat

resorvál = rendel

restál = hátralékban van

restantia = tartozás, hátralék

rét = fűtermő határrész

rhénes forint = ld. pénz

robot = úrdolga, a jobbágy ingyenes munkája a földesúr számára. Szabolcsban a legtarkább szokások alakultak ki a robotoltatás terén. Az örökös jobbágyok többnyire minden második hetet robotban töltötték, hol gyalog, hol szekérral, illetve igavonó állataikkal. Mária Terézia úrbérrendeletének az a legnagyobb érdeme, hogy maximálta és a jobbágyok telki hányadához igazította a robotot. Egy egész telkes jobbágnak 52 igás vagy 104 nap gyalogszeres robotot kellett teljesítenie évenként. A résztelkeseknek telkük arányában kevesebbet.

s.v. /salva vénia/ = bocsánat! engedelmet a kifejezésért! Középkori szövegekben a kevésbé illedelmesnek tartott szavak előtt használták mind beszédben, mind írásban. A disznó, malac szavak előtt minden esetben. Így került be az Investigatiókba épp úgy, mint a contractusokba.

sarjű = a másodsorra kaszált széna

satisfactio = elégtétel-adás

sententia = határozat; vélemény-adás

sententionális = ítéletlevél

sertés dézsma = a sertések szaporulatából adandó tized; ld.

még tized.

sessio = telek

signatum = jelölés, bélyegzés, keltezés, dátumozás

specificical = részletez

specificalandando = részletezendő

solemniter = ünnepi

stabalis quartély = törzstiszti szállás

subarendal = a bérlőtől bérel

subscriptio = aláírás

subsistal = megél

subsistentia = megélhetés

subtilitas = engedékenység

successor = örökös

summa = összeg

superal = felülmúl, meghalad, megelőz

surrogátus = helyettes

szabados = a jobbágyi állapotból magát megváltó, ld. libertinus

szabadoson használ = ellenszolgáltatás nélkül él vele

szárazmalom = állati erővel hajtott őrlő szerkezet

szék szik = olyan határrész, ahol a talajvíz kiszáradása után nátrium vagy kálium tartalmú sók maradnak vissza.

Szent... = A contractusok dátumozásánál szívesen éltek a szerződő felek a régi szentek nevenapjainak naptári dátumával. Leggyakrabban használt dátumok: Szent György napja /április 24/; Szent Mihály napja /szeptember 29/; Szent Lőrinc napja /augusztus 10./; Szent József napja /március 19./; Szent János napja /december 27/; Szent Katalin napja november 25./; Minden Szentek napja /november 1./.

szokás, bevett szokás = a földesúr és jobbágy viszonyára nézve leginkább a hagyományok erejének volt döntő szerepe. Ezt nevezték bevett szokásnak. Ha a földesúr változtatott a hagyományokon, akkor új szokást vezetett be.

szűr fabrica = posztókészítő manufaktura

tabella = táblázat

taksa /taxa/ = a jobbágyi szolgáltatás megváltásáért fizetett pénzösszeg; bérleti díj

taksás /taxás/ = bérlő, szolgáltatásait pénzen megváltó

tallér = ld. pénz

tavas vetés = tavaszi gabonafélék

tehetség = ld. facultas

tengeribúza = kukorica

tenora = foglalata

terminált idő = meghatározott idő, kiszabott idő

terminus = határidő

terrarium = Az a szolgáltatás, amelyet a jobbágy az általa használt föld földesúri tulajdonjogának elismeréséül fizet.

tertialitas = harmadrész

testimonialis = bizonyáglevél, tanúlevél

tilalmas = a használattól eltiltott terület /rét, legelő, ugar, erdő, vetemény, nádas, halászó víz stb.../

tilalom = A földesúr vagy a faluközösség parancsa, mellyel egy-egy határrész használatát megtiltják a falu lakosainak, pl. a réten tilos legeltetni, amíg meg nem kaszálják, a szénát be nem hordták róla stb.

titulált = címzett

titulus = cím

tized /dézma, decima, dézma/ = István király óta az egyháznak adandó szolgáltatás a gabonából, borból, bárányból, gidákból és a méhrajokból vagy mézből. A török időktől többnyire a királyi kamara bérelte a tizedet a végvárak ellátására, a királyi dézsmának is nevezték. A szóhasz-

nálat sokszor jelölte a földesúrnak adandó kilencedik tizedet, a földesúri dézsmát is, ami abban különbözött az előzőtől, hogy a földesúr mindenféle terményből kivette az őt illető részt, amit nónának is neveztek.

transactio = peralku, peregyesség

transenna /transemra/ = átvonuló katonaság

transferal = áttelepít

ultimus = utolsó

úrbarialis conscriptorok = az úrbéri összeírást végző biztosok

úrbárium = a földesúr által a birtokállományról, és annak jövedelméről készített kimutatás. Használták a fogalmat annak a ténynek a jelölésére is, ha a földesúr csak jobbágyságait, s azok tartozásait rögzítette írásba. Mária Terézia úrbérrendezése nyomán minden község jobbágylakossága, és minden földesúr megkapta a rendezés eredményeként írásban rögzített úrbáriumot.

úrdolga = ld. robot

usque /ad/ = ig

usual = használ

usus = szokás

utilitas = hasznosság, haszonvétel

vectura = szekerezés, fuvarozás

véka = a köböl /ld. ott/ negyedrésze. Országgrészenként más-más az úrtartalma. Más források szerint a pozsonyi mérő /ld. ott/ fele, harmada vagy negyede. Mindenesetre tájegységenként változó úrtartalmú gabonamérték, s mint ilyen, területmérték is.

vendical = legel, lelegel

victuale = élelem, konyhára való

vidimare = láttamozni

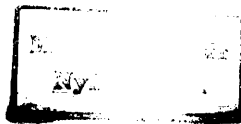
vinculum = bánatpénz, lekötött büntetés, kötbér

vindical = a maga számára jogosnak, méltányosnak tart

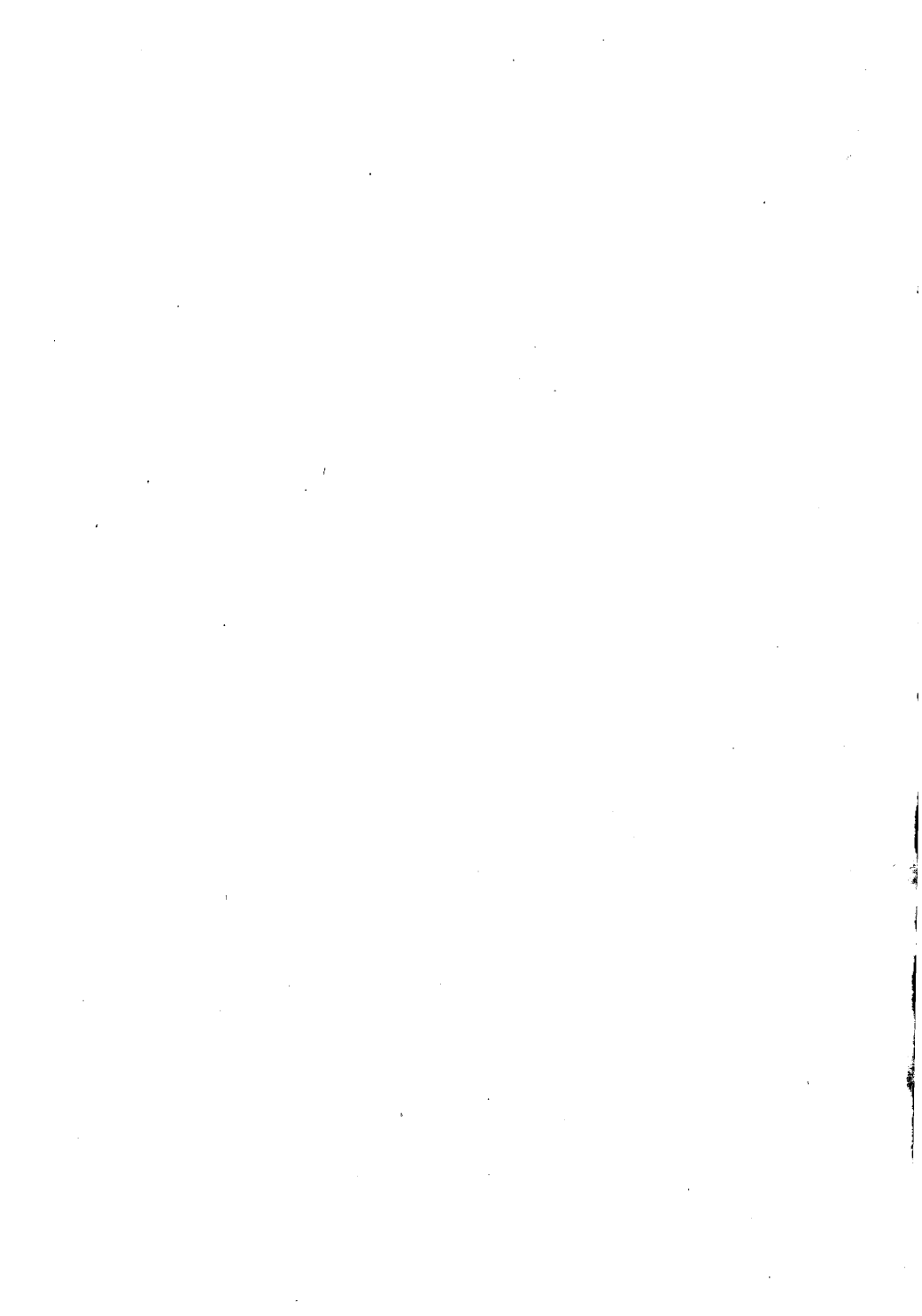
vonás forint = ld. pénz

vízimalom = víz által hajtott őrlő szerkezet

zsellér = A tágabb értelemben vett jobbágyság alsó rétege, de a feudális összeírások ide sorolták azokat a mestereket is, akik földesúri vagy úrbéres földön telepedtek meg, mint ahogyan a szőlőtulajdonosokat is. A földműveléssel foglalkozó lakosság közül azok számítottak zsellérnek, akiknek nem volt igás állatuk, s ezért a nyilas osztásnál nem részesedtek szántóföldből és rétből. A házas zsellérek úrbéri belső telken éltek, s ezután censust fizettek és 18 napi gyalogos robotot adtak. A házatlan zsellérek többnyire a földesúr curiális beltelkén épült házakban laktak és 12 nap ingyen munkával tartoztak uraiknak.

6263

ISSN 0237-6792

ISBN 9630173360

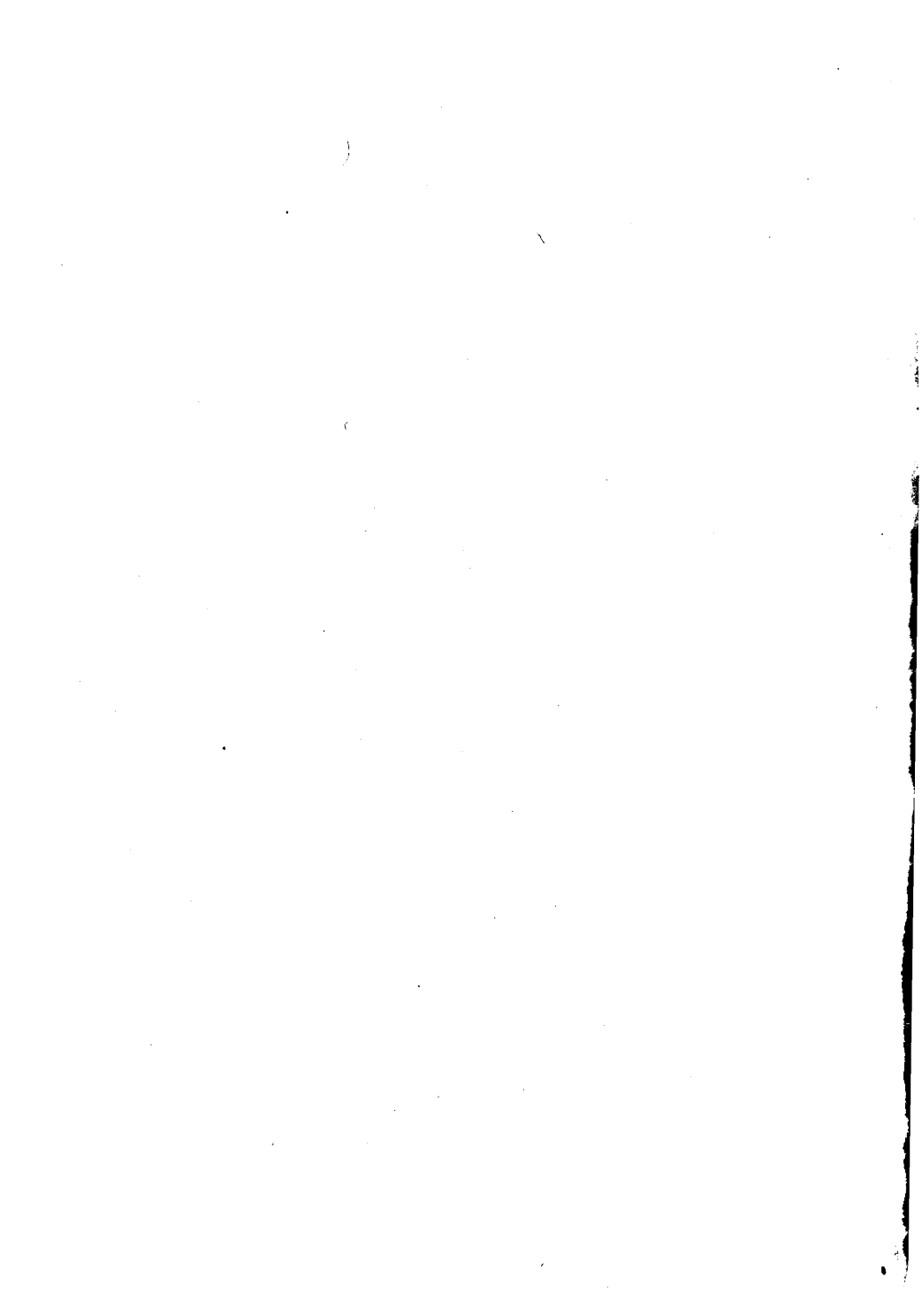
Felelős kiadó: Dr. Gyarmathy Zsigmond,
a Szabolcs-Szatmár megyei Levéltár igazgatója

Készült a Nyírségi Nyomdában

17,5 A/5 ív terjedelemben, 500 példányban

1987 – 50339

Felelős vezető: Jáger Zoltán igazgató

T á b l á z a t

A jobbágyok jogállása és telki állománya a hajdani dadai
járásban a Mária Terézia-féle urbérrendezés után

